

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΒΓΗΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΔΥΟ ΜΗΝΕΣ

(ΙΔΡΥΘΗΚΕ ΣΤΑ 1903)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α. ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΣ: Μάνφρεντ και Μπάυρον.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΗΜΗΡΩΤΗΣ: Θύμωσες.

Ν. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ: Τό Φονικό.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ: Δάκρι Χαράς.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ: Σέ νέο Καλλιτέχνη.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΝΤΟΣ: 'Οχτάστιχα.

ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΒΕΑΚΗΣ: Τετράστιχα.

ΣΥΔΒΙΟΣ: Σμυρναίικα 'Ελεγεία.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ: Γεντέκι.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΣΠΑΤΑΛΑΣ: Σονέττα Πετράρκα και
Β. 'Αλφίερη (Μετάφραση).

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: 'Άσμα άσμάτων. —
Γύρω στά 'Εκατόχρονα του Μπάυρον.

ΔΗΜ. ΓΡ. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ: Ποιήματα τής Ψάπφας
(Μετάφραση).

ΣΤ. ΔΑΦΝΗΣ: Τ' ἀηδόνι και τὸ γεράκι.

ΙΒΥΚΟΥ ΡΗΓΙΝΟΥ: Καινούργια ἀγάπη (Μετ. Σίμου
Μενάρδου).

ΓΚΑΙΤΕ: 'Από τὸ Β' Φάουστ (Μετ. Θρ. Σταύρου).

ΛΙΑΝ ΙΑΚΩΒΙΔΗ: Στὸ Βύρωνα.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ: Τὸ Πρόβλημα τοῦ Βουτυρά.

Β. Μ. ΙΜΠΑΝΙΕΘ: Βαλεντιάνικη Μέγκλα (Μεταφ.
Κώστα Οικονομίδη).

ΔΗΜ. ΚΛΟΥΒΑΣ: Κόκνειον ἔσμα.

ΧΑΪ-ΝΕ: 'Από τὴν ἐπιστροφὴ (Μετ. Λέοντα Κουκούλα)

ΨΥΧΑΡΗΣ: Μικρὴ δήλωση γιὰ τὸν τονισμό.

Ι. ΣΤΑΜΝ. Τὸ νταραβέρι τῆς καρδιάς.

ΝΙΚΟΣ ΒΕΡΓΩΤΗΣ: Σ. Οικονομίδη.

Α. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ: 'Η λυρική πρόζα κι ὁ κ. Π. Ταγ-
κόπουλος.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

Φαινόμενα και πράγματα. — Νεοελληνικά Γράμματα. — Νέα Βιβλία. — Μουσικά σημειώματα. —
Τί γράφουν οί άλλοι. — "Ο,τι θέλετε.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ — ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

ΓΕΩΡ. Ι. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

(42 ΣΤΑΔΙΟΥ 42)

ΑΘΗΝΑ

ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡ. 10

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

ΔΙΑΚΗΡΥΣΣΕΙ ΟΤΙ Συνελεύεται τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7246/3400 καὶ ἀπὸ 24 λήγοντος μηνὸς ἐγγράφου τῆς II Μεραρχίας καὶ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ Νόμου ΑΦΜΓ' περὶ στρατιωτικῶν εἰσφορῶν ὡς οὗτος ἐτροποποιήθη διὰ μεταγενεστέρων καὶ τῷ ἀπὸ 24 Ἰανουαρίου 1915 ἐκτελεστικῷ διατάγματι τοῦ Νόμου τοῦτου ἐνεργηθῆσεται ἡ ἐπιθεώρησις καὶ ταξινομήσις τῶν κτηνῶν, ὀχημάτων, αὐτοκινήτων ἢ αὐτοκινήτων ποδηλάτων τῆς περιφερείας τοῦ καθ' ἡμᾶς Δήμου, ἀρχομένην τὴν 7ην ἔλεουσμένου μηνὸς Μαΐου, ἐπομένως:

Κ α λ ο ὕ ν τ α ι

οἱ ἰδιοκτῆται καὶ κάτοχοι κτηνῶν, ὀχημάτων, αὐτοκινήτων ἢ αὐτοκινήτων ποδηλάτων παντὸς εἶδους, ὅπως προσαγάωσι πάντα ἀδιακρίτως καὶ ἀνεξαιρέτως τὰ κτήνη μετὰ τῶν σαγμάτων καὶ τὰ ὀχήματα αὐτῶν τελείως ἐξευγμένα, ὡς καὶ τὰ αὐτοκίνητα ἢ αὐτοκίνητα ποδήλατα μεθ' ὧν αὐτῶν τῶν ἐξαρτημάτων, προσερχόμενοι καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι.

Τόπος προσελεύσεως ὀρίζεται διὰ μὲν τὰ κτήνη καὶ ὀχήματα, ὁ πρὸ τῆς **Βορείου πλευρᾶς τοῦ Δημαρχείου Ἀθηνῶν** χώρος (ὁδὸς Εὐπόλδιος).

Διὰ δὲ τὰ αὐτοκίνητα καὶ αὐτοκίνητα ποδήλατα ἡ **Πλατεία Κάνιγγος**.

Ἡ ταξινομήσις ἐνεργηθῆσεται κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν τῶν ἐπωνύμων τῶν ἰδιοκτῆτων ὡς ἑξῆς:

Α') Τῆς πόλεως Ἀθηνῶν.

Οἱ τῶν στοιχείων Α Β Γ, τὴν 7ην, 8ην καὶ 9ην Μαΐου ἡμέρας Τετάρτην, Πέμπτην καὶ Παρασκευὴν.

Οἱ τῶν στοιχείων Δ Ε Ζ, τὴν 10ην καὶ 11ην Μαΐου, ἡμέρας Σάββατον καὶ Κυριακὴν.

Οἱ τῶν στοιχείων Η Θ Ι, τὴν 12ην καὶ 13ην Μαΐου, ἡμέρας Δευτέραν καὶ Τρίτην.

Οἱ τοῦ στοιχείου Κ, τὴν 14ην καὶ 15ην Μαΐου, ἡμέρας Τετάρτην καὶ Πέμπτην.

Οἱ τοῦ στοιχείου Λ, τὴν 16ην καὶ 17ην Μαΐου, ἡμέρας Παρασκευὴν καὶ Σάββατον.

Οἱ τοῦ στοιχείου Μ, τὴν 18ην καὶ 19ην Μαΐου, ἡμέρας Κυριακὴν καὶ Δευτέραν.

Οἱ τῶν στοιχείων Ν Ξ Ο, τὴν 20ην Μαΐου, ἡμέραν Τρίτην.

Οἱ τῶν στοιχείων Π Ρ, τὴν 21ην καὶ 22αν Μαΐου ἡμέρας Τετάρτην καὶ Πέμπτην.

Οἱ τοῦ στοιχείου Σ, τὴν 23ην καὶ 24ην Μαΐου, ἡμέρας Παρασκευὴν καὶ Σάββατον.

Οἱ τοῦ στοιχείου Τ, τὴν 25ην Μαΐου, ἡμέραν Κυριακὴν.

Οἱ τῶν στοιχείων Υ Φ Χ, τὴν 26ην καὶ 27ην Μαΐου, ἡμέρας Δευτέραν καὶ Τρίτην.

Οἱ τῶν στοιχείων Ψ καὶ Ω, τὴν 28ην Μαΐου, ἡμέραν Τετάρτην.

Β') Οἱ ἐκ τῶν Χωριῶν καὶ Συνεικισμῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς Δήμου ἰδιοκτῆται καὶ κάτοχοι κτηνῶν καὶ ὀχημάτων, αὐτοκινήτων ἢ αὐτοκινήτων ποδηλάτων, θὰ προσαγάωσι ταῦτα κατὰ τὴν ἑξῆς χρονολογικὴν σειρὰν καὶ εἰς τοὺς κάτωθι τόπους, ἐνθα θέλουσι μεταβῆ ἀρμόδιοι ἐπιτροπαί:

Οἱ τῶν χωριῶν Κοκουβάουνης, Ἡρακλείου, Ν. Λιοσίων καὶ Καματεροῦ, εἰς Ν. Λιόσια τὴν 29ην καὶ 30ην Μαΐου ἔ. ἔ. ἡμέρας Πέμπτην καὶ Παρασκευὴν.

Οἱ τοῦ χωρίου Κηφισιάς ἐπιτολίως τὴν 31ην Μαΐου καὶ 1ην Ἰουνίου ἔ. ἔ. ἡμέρας Σάββατον καὶ Κυριακὴν.

Οἱ τοῦ χωρίου Ἀμαρουσίου ἐπιτολίως τὴν 2αν Ἰουνίου ἡμέραν Δευτέραν.

Οἱ τοῦ χωρίου Χαλανδρίου ἐπιτολίως τὴν 3ην καὶ 4ην Ἰουνίου, ἡμέρας Τρίτην καὶ Τετάρτην.

Οἱ τοῦ χωρίου Μπραχαμίου καὶ τοῦ συνοικισμοῦ Τράχωνες ἐν Μπραχαμίῳ, τὴν 6ην Ἰουνίου, ἡμέραν Πέμπτην.

Οἱ τοῦ Παλαιῶ Φαλήρου, τὴν 7ην Ἰουνίου, ἡμέραν Παρασκευὴν ἐν Παλαιῷ Φαλήρῳ καὶ πρὸ τοῦ Τροχιοδρομικοῦ Σταθμοῦ.

Οἱ βόες καὶ οἱ βούβαλοι δὲν θὰ προσαχθῶσι πρὸς ταξινομήσιν καὶ ἐπιθεώρησιν.

Ἐπιπροσθέτομεν τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 49 τοῦ προμνησθέντος Νόμου περὶ στρατιωτικῶν εἰσφορῶν, καθ' ὃ οἱ μὴ προσαγάωντες πρὸς ἐπιθεώρησιν καὶ ταξινομήσιν τὰ ἑαυτῶν κτήνη καὶ ὀχήματα τιμωροῦνται διὰ χρηματικῆς ποινῆς προστίμου 10—100 κατὰ κεφαλὴν ζώου ἢ μονάδα φορτηγοῦ ἀμάξης κλπ. ἐπιβαλλομένης ὑπὸ τοῦ κ. Προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς ἢ καὶ καθισταμένης ἀμετακλήτου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 30 Ἀπριλίου 1924

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ

ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΤΗΣΗΣ

Ο ΔΗΜΟΤ. ΣΤΡΑΤΟΛΟΓΟΣ

ΑΡΙΣΤ. ΜΑΡΑΒΕΛΑΚΙΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΤΕΥΧΟΣ 2 (781) ΜΑΡΤΗΣ — ΑΠΡΙΛΗΣ 1924

“ΜΑΝΦΡΕΝΤ,” ΚΑΙ ΜΠΑΪΡΟΝ

Ἡ δὲ γεννιόταν ἡ Ἰσαβέλλα Μίμπανκ-Νόελ, κὶ ἄ δὲ γραφόταν στὴν ἱστορία ἡ 2 τοῦ Γεννάρη τοῦ 1815, δὲ θὰ γεννιόταν κὶ ὁ «Μάνφρεντ», μῆτε ἡ Ἑλλάδα σήμερα θὰ γιόρταζε τὰ ἑκατόχρονα τοῦ θανάτου τοῦ Μπαΐρον στὸ Μεσολόγγι. Ἡ γυναίκα κὶ ὁ γάμος τοῦ Ποιητῆ, στάθη-καν τὰ μεγαλείτερα στοιχεῖα, —στοιχεῖα ἀρνητικά, — τῆς ἔμπνευσης καὶ τῆς κινήσεως τοῦ στή ζωῆ. Δώσανε τὴν ἀφορμὴν. Ὁ Μπαΐρον εἶταν, βέβαια, μιὰ φύση ἀπὸ κείνες, πού τις σκοτώνει ἢ ἡσυχία κ' ἢ γαλήνη, ἀπὸ κεί-νες, πού δὲ μποροῦν νὰ κινήθωσιν, παρὰ μονάχα μὲ τὸν πόνο, ἢ ἀπαν-τώντας τον ἢ πλάθοντας τον, γιὰ νὰ τὸν ἀνασάνουν καὶ γιομίσουν ζωὴ εἶταν ἀπὸ τις φιλόρημες καὶ τις ἐλεύτερες ψυχές, πού δὲ μποροῦν νὰ ζή-σουν ὑποκαγμένες στὶς συνήθειες τῶν ἀνθρώπων, καὶ πού, ὅσον καιρὸ ἢ ἀνάγκη τις δένει μ' αὐτούς, γίνοντ' οἱ ἔχτροι τῶν ξένων κ' οἱ τύραν-νοι τῶν δικῶν τους, ἀδελφά τους ὀλότιστα· χωρὶς τὰ γεγονότα ὁμοίως, πού εἶναι : ἀπαραίτητα σείστρά τους, οἱ ψυχές αὐτὲς ἢ μαραίνονται καὶ σβύνουν στὴν ἀφάνεια, ἢ γίνονται οἱ αἰώνιοι ἐκεῖνοι τύποι τῆς ἀνε-ξαρτησίας καὶ τοῦ παραξενου, πού οἱ ἄνθρωποι δὲν τοὺς συχωροῦν, γιὰτὶ περιφρονήθηκαν ἀπ' αὐτούς κ' ἔμειναν πολὺ χαμηλότερά τους. Τὶς τέτοιες ψυχές, ψηλώνει σ' ἓνα αἰώνιο μεγαλεῖο ἢ ἢ πολλὴ ἀγάπη ἢ τὸ πολὺ τὸ μῖσος, —λοτὲ ἢ συντηρητικὴ αἰσθητικότητα τῶν μέτρων ὅπου κὶ ἂν περᾶσουν σηκώνουν τρικυμίες παθῶν, κ' οἱ τρικυμίες αὐτὲς τοὺς δίνουν φτερά, καινούργια ζωὴ, καινούργια δύναμη πάντοτες, ὡς πού ἐχτελώντας κάποιον προορισμὸ στὸν κόσμον, συντρίβονται κάτ' ἀπ' τὸ βάρος τῶν ἴδιω τους τῶν ἔργων καὶ χάνονται πᾶν γιὰ πάντα.

Ἰσαμε τὸ Γεννάρη τοῦ 1815, ὁ Τζῶρτζ Γκόρντον Μπαΐρον εἶταν μα-ραμένος ἀπὸ τὴν ἔλλειψη τοῦ πόνου, τοῦ ἀνάλογου μὲ τὴ θυελλώφετη φύση του. Ἐψαχνε γιὰ γεγονότ' ἀνάλογα, ἀγαπώντας καὶ μισώντας, παί-ζοντας, πίνοντας, ξεφαντώνοντας, σπαταλώντας, ταξιδεύοντας· ἢ μοῦσά του ξέχυνε τὰ τραγούδια της, — ὄνειρα ἀγκαλιασμένα μὲ τὴ ζωὴ : « Ὁρες Ἀργίας » (1807), — « Σκοτσέζοι κριτικοὶ καὶ Ἀγγλοὶ ποιητὲς » (1809), — τὸ I καὶ II τραγούδι τοῦ « Τσάιλντ Ἀρολντ » (1812), — ὁ « Γκιασούρ » κ' ἢ

«Νύφη τῆς Ἄβυδος» (1813), — «Κουρσάρος» καὶ «Λάρα» (1814) καὶ μερικὰ ἄλλα, εἶταν τὰ ἔργα του. Ἀπὸ τὰ 1815 ὅμως καὶ πέρα, ὁ πόνος ὁ βαθύς, ὁ βαρὺς, ὁ συντριπτικὸς πόνος ἀπὸ τὰ γεγονότα τῆς ζωῆς, ἤρθε νὰ τοῦ χαρίσει τὴ θλιβερὴ ζωὴ, πὸν ὑποσυνείδητα ζητοῖσε καὶ νὰ τοῦ ἀπλώσει τὴν ἀληθινὴ δύναμη τῶν φτερῶν του. Παντρεύτηκε τὴν Ἰσαβέλλα Μίλμαν καὶ παρατήθηκε ἀπ' αὐτήν. Μὰ ἀπὸ τί ἡ γυναῖκα αὐτὴ τὸν ἐμίσησε τόσο τρομαχτικά; Τί τὴν ἔκανε καὶ τὸν παράτησε τόσο ἀπάνθροπα; Ἀπὸ ποῖα τόσο μεγάλῃ αἰτία προέδωσε τὴ φλογερὴ ἐκείνη ψυχῇ, ἔκλεισε τ' αὐτιά της στὰ μαγικά της δοξαρίσματα, καὶ καταδίκασε σὲ μὴν αἰώνια ἀπελπισία τ' ὠραῖο πνεῦμα, πὸν τὸ μόνο του ἔγκλημα εἶταν γιὰ εἶταν ὠραῖο καὶ λεύτερο καὶ ὀργισμένο, ἀπὸ τὴν ἔλλειψη γύρα του στοργῆς ἀνάλογης μὲ τὴ φλόγα του; Οἱ βιογράφοι δὲν ἀπαντοῦν, κι ὅμως εἶναι τόσο εὐκολὴ ἡ ἀπάντησις: Ἄλλοίμονο, ὅταν τὸ πάθος σηκωθεῖ καὶ ζητήσῃ νὰ σκεπάσῃ τὸ νοῦ. Ἡ Ἰσαβέλλα Μπαίρον εἶχε τὴν ψυχολογία τοῦ πλήθους, πὸν ζωγραφίσασμε παραπάνω. Τραβήχτηκε ἀπὸ τὸ πολὺ φῶς, θαμπώθηκε, κάηκε, καὶ μίσησε τὸ φῶς, πὸν τὴν ἔκανε νὰ ὑποφέρει. Ὁ Μπαίρον εἶταν ἡ πλατεῖα ψυχῇ, πὸν δὲ χωρεῖ στοὺς στενοὺς χώρους, ἡ ψυχῇ, πὸν τὴν ἐβάραινε ἡ κατάρρα τοῦ Ὁραίου, ἡ μοῖρα τῆς μοναξιῆς. Καὶ στίς 5 τοῦ Ἀπρίλη τοῦ 1815 ἀποχαιρέτησε τὴν πατρίδα του, γιὰ νὰ μὴ ξαναγυρίσῃ σ' αὐτὴ παρὰ μέσα στὸ φέρετρο.

Περιφρονημένος, μισημένος, προδομένος, ἔφυγε ἀπ' τὴν Ἀγγλία γιὰ ν' ἀνοίξῃ τὴν πύλη τῆς ἀθανασίας του. Κι ἄρχισε ἡ μοῖσα του νὰ ξεχνῆται τὰ καινούργια, τὰ μεγαλόπρεπα τραγούδια της - τὸν πόνον τώρα ἀγκαλιζόμενον μὲ τὴ ζωὴ: «Πολιορκία τῆς Κόρινθος» (1816) — «Παριζίνα» (1816) — τρίτο (1816) καὶ τέταρτο (1818) ἄσμα του «Τσαίλντ Ἀρολντ» — «Μαρῖνο Φαλιέροι» (1820) «Μαζέππα» (1819) — «Σαρδανάπαλο», «Ἄνθ' Φόσκαρι», Κάιν (1821) — «Βέρνερ» (1822) — τὰ 17 ἄσματα τοῦ «Ντόν-Ζούαν» (1819-1824) — ἄλλα, καὶ τὸ «Μάνφρεντ» (1817). Κι ἄρχισε κ' ἡ ζωὴ του μαζὶ νὰ πλαταίνει νὰ ξεπερνᾷ τὰ ὅρια τοῦ ἀτόμου, ὡς πού ἐφτασε στὴν ἀψηλὴ φωτισοφαῖρα τῆς θυσίας στὴν ἰδέα: στὸ Μεσολόγγι!

Ὁ «Μάνφρεντ» εἶναι ὁ πιστότερος καθρέφτης τῆς ψυχῆς καὶ τῶν περιστάσεων τοῦ Ποιητῆ. Ἄν κάθε ἔργο ἑνὸς δημιουργοῦ εἶναι βγαλμένο ἀπ' τὴ ζωὴ καὶ χυμένο στὴ Ζωὴ, δὲν εἶναι, βέβαια ὁ «Μάνφρεντ» πὸν θὰ ὑστερήσῃ στὸ ἀξίωμα αὐτό. Εἶναι τὸ ἀριστούργημα τοῦ πόνου, εἶναι τὸ νομοθέτημα τῆς ὑψηλῆς συνείδησης τῆς ἀντιμέτωπης μὲ τὴ Μοῖρα, εἶν' αὐτούσιος ὁ τραγικὰ ἐμπνευσμένος ποιητὴς του: Ζητάει τὸ ὠραῖο, τὸ ὑψηλό, τὸ ἀληθινὸ ἀποκεντρώνεται ἀκολουθώντας

τὸ σκοπὸ τοῦ οἱ ἄνθρωποι τὸν φεύγουν καὶ τὸν μισοῦν, ὁ σύντροφός του (ἡ γυναῖκα του) ἀνήμπορος νὰ τὸν νοιώσει, τὸν παρατάει συντριμμένος ἀπὸ τὴν ὑπεράνθρωπη δύναμή του· τὸν μισεῖ, τοῦ κάνει τὴ ζωὴ του κόλαση μοναξιάς καὶ πόνου· μὰ αὐτός, στὸ ἀψηλότερο ἐπίπεδο τῆς θλίψης πνεματοποιημένος πιά, ἀθέλητος ἐγκληματίας, παραδέχεται γιὰ θύματα τοὺς ἐγκληματίες τοὺς ἀληθινούς, ρίχνοντας ὅλας τὰ βάρη στὸν ἑαυτὸ του. Ἔτσι ἠθικὰ ὑψωμένος, κυβερνάει τὶς τυφλὰς δυνάμεις τῆς Φύσης. Ἐπιμένει στὴ μοναξιά του, δὲ φιλιώνεται μὲ τὴ ζωὴ ριγμένος στὴ λατρεία τῆς *Ζωῆς*, πὺν ἡ Μοῖρα δὲν τὸν ἀφίνει νὰ χαρεῖ, καὶ πεθαίνει βλέποντας καθαρά πὺς ἡ ὑπαρξὴ του δὲν ἔχει πιά σκοπὸ στὴ γῆ, ἦσυχος μπροστὰ στὸ θάνατο πὺν τὸν σκεπάζει :

«Old man ! 'tis not so difficult to die».

Δὲν εἶναι τόσο δύσκολο νὰ πεθάνει κανεὶς, γέροντά μου.

Εἶναι τὰ τελευταῖα του λόγια στὸν κοινὸ καὶ φοβισμένο ἄνθρωπο πὺν τοῦ συντροφεύει τὶς τελευταῖες του στιγμὲς, τὰ τελευταῖα του ἡρωϊκὰ λόγια, πὺν κλείνουν τὴν ἐλεύθερη ζωὴ του. Καὶ τι σύμπτωση : στὶς 18 τ' Ἀπρίλη τοῦ 1824, στὸ Μεσολόγγι, ἀντικρίζοντας, πρὸς τὸ βράδυ, τὸ θάνατο, πὺν τὸν σιώπησε γιὰ πάντα ὕστερ' ἀπὸ εἰκοσιτέσσερες ὥρες, ἔλεγε, σ' ἕναν κοινὸ κι αὐτὸν ἄνθρωπο δίπλα του, τὰ ἴδια περὶ-πὺν μὲ τὸν ἥρωά του λόγια : «My hour is come, i do not care for death» — (ἡ ὥρα μου ἦρθε, δὲ μὲ νοιάζει γιὰ τὸ θάνατο —). Ὁ πλάστης πέθαινε, ὅπως καὶ τὸ πλάσμα του ἡρωϊκὰ.

Στὴν τεχνικὴ του ἔκποση ὁ «Μάνφρεντ» εἶναι ἀπὸ τὰ τρία-τέσσερα συνθετικὰ τέλεια ἔργα τοῦ Μπαίρον. Πρῶτα ἡ «Ὀπτασία τῆς Κρίσης». Μὰ δίπλα σ' αὐτὴ ψηλώνουνε τὰ τραγούδια τῶν Πνευμάτων τοῦ τραγικοῦ ἥρωα πὺνται τὸ θέμα μας καὶ πὺν τὸ ἐξόσμιο ἁρμονικὸ κύλισμά τους μόνος ἕνας Σέλλεῦ μπόρεσε νὰ τὸ ξεπεράσει. Στὴν οὐσία ὁ Μπαίρον, συνολικὰ εἶναι τέλειος κ' αἰώνιος· στὴν αὐστηρὴ τεχνικὴ μορφή τοῦ στίχου, μερικὰ. Ὅπως καὶ ἕνας μεγάλος ποιητὴς, ὅπως καὶ ἕνας ὑπέροχο θῦμα τῆς τυραννίας τοῦ *Ὀστρου*, ἔτσι κι αὐτός. Εἶναι ὁ δυνατός, χωρὶς ψεγάδι ἐχτελεστής, ὁ ὡραῖος χοροποιός, ὁ *μικρὸς Σοφοκλῆς* τοῦ 19ου αἰῶνα. Γιατὶ ποιὸς διαβάζοντας ἢ ἀκούγοντας τὰ χορικά τῆς Δεύτερης Πράξης — τὰ τραγούδια πὺν λένε οἱ Μοῖρες, δὲ θὰ αἰστανθεῖ τὸν παραλληλισμὸ αὐτὸ πὺν εἶπαμε ; Ἄς μοῦ συχωρέσει ὁ ἀναγνώστης πὺν δὲν ἔχει μπροστὰ του τὸ πρωτότυπο, ἐὰν τοῦ δώσω μιὰν ἰδέα τῆς ἀλήθειας τῶν γραμμῶν μου. Ἡ Πρῶτη Μοῖρα, ἀπαντώντας στὶς δυὸ

ἄλλες, λέει τὸ ἀκόλουθο τραγούδι :

The city lies sleeping ;
the morn, to deplore it,
may dawn on it weeping :

κ. λ. π.

Ἡ πολιτεία κοιμάται·
Ἡ αἰγὴ σὰ δάκρυα ἀπ' τῆς
Σταλάζει τὴ δροσιὰ τῆς,
Ἐπίσημα, σιγά,
Ἡ ἀρρώστια φτερουγίζει·
Πολλές χιλιάδες κάτου
Στὰ βρόχια τοῦ θανάτου,
πεθαίνουν στὴν ἐρμιά :
Τοὺς φεύγουνε οἱ δικοὶ τους
μέ τρόμο, ἀλλὰ δὲ σώνει, —
κανένας δὲ γλυτώνει
Τὴ μοῖρα τὴ σκληρὴ :
Ἐνα ἔθνος συντυλίγει
Ἡ σφοδρά, ἡ τρομάρα,
Ἡ θλίψη κ' ἡ λαχτάρα—
Καλόμοιροι οἱ νεκροὶ !

Κ' ἔπειτα οἱ τρεῖς Μοῖρες μαζί :

Κρατοῦμε τῶν ἀνθρώπων στὰ χέρια τὶς καρδιές,
Τὰ μνήματά τους εἶναι τὰχνάρια τῶν ποδιῶ μας·
Τους δίνουμε τὸ πνεῦμα γιὰ λιγιστὲς στιγμὲς
Τῶν σκλάβων τῶ δικῶ μας !

Θάθελα νὰ δώσω ζωντανότερη ἰδέα γιὰ τὸ σύνολο τοῦ ἔργου αὐτοῦ καὶ τῆς ζωῆς τοῦ Ποιητῆ· σ' ἓνα μικρὸ ἄρθρο ὅμως τί μπορεῖ νὰ πρωτοπεῖ κανεὶς γιὰ τὴν Ἄβυσσο ; Ἀπὸ τὶς χίλιες ἀπόψεις τοῦ Μ π ἄ ἱ ρ ο ν καὶ τοῦ ἔ ρ γ ο υ του, πού οἱ σύγχρονοὶ του (ἀλλ' ἀπ' τοὺς σύγχρονους !) τόσο κακομεταχειρίστηκαν (κι αὐτὸς ὁ Γουάιτερ Σκόνττ τὸν εἶπε «ἐναν κ ἄ - π ο ι ο ν ε α ρ ὀ λ ὀ ρ ὀ Μ π ἄ ἱ ρ ο ν !»), — εἶναι ζήτημα, ἂν τὸ ἓνα ἑκατοστὸ εἶναι γνώριμο στοὺς Ἕλληνας. Χρειάζονται βιβλία, κόποι, προσωπικὴ ἐργασία. Εἶν' εὐτύχημα ὅμως, πού ἡ γενιά ἡ δική μας ἀρχισε νὰ ἐργάζεται ἀληθινά, γιὰ νὰ σβῆσει, σὲ πολλὰ, τὰ λάθη τῆς περασμένης φιλολογικῆς γενιάς.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ—ΜΙΛΑΝΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΘΥΜΗΣΕΣ

Μὲ σέρονον πίσω οἱ θύμησες
ὄσες ζυγῶνω πρὸς τὸ μνήμα,
σὰν πὸν τραβῶ ἀπὸ τοὺς γιαλοὺς
ἢ θάλασσα τὸ κῦμα.

Ποτάμι ἐγὼ παράξενο,
πάντα πρὸς τὶς κρυφές μου μάννες
ἀναδρομῶ, κ' ἤχος σπερνοῦ
γυρίζω στὶς κομπάνες.

Κι ἀργά, σιγά κι ἀπάντεχα
(μὲ κάποιους ἥλιους βουλιαγμένη,)
μέσ' ἀπ' τὸν ἀπειρο χαμὸ
μιὰν Ἀτλαντίδα βγαίνει.

Κόσμος βαθύς, μυστηριακός,
πὸν λές, — μὰ τάχ' ἀλήθεια νάνοι;
παλιὰ φεγγαρολόυσματα
τὰ δάση του φωτᾶνε.

Καὶ στ' ἀκρογιάλια του ἀγνωροί
κάποιοι λευκοὶ χαράζουν ἴσκιοι,
ὄ, τ' ἦταν κι ὄ, τι φαίνεται
κι ὄ, τι ποτὲ δὲ μνήσκει.

Μορφές καὶ λόγια κ' ἔργατα . . .
Ἴσκιος μαζὺ τοὺς καὶ διαβαίνω,
καὶ μ' ὄλ' αὐτὰ τὰ τίποτε
μιὰν ἀρμονία ὑφαίνω.

ΤΟΥ ΠΑΛΙΟΥ ΚΗΡΟΥ

ΤΟ ΦΟΝΙΚΟ

— Στη Μυριώτισσα —

Ὁ υἱὸς ποὺ μίσηψε, γυρίζει ἀπ' τὸ Μισσίρι,
 καὶ φέρνει στόφες, καὶ λαχούρια, καὶ βλατιά.
 Ἦρθε μὲ τὸ Κασσιώτικο τὸ τρεχαντήρι·
 — πρυμνιὸ τὸν ἔσπρωχνε τὸ κύμα τοῦ Νοτιᾶ —
 Καὶ πλέει κι ἀράζει μὲ λαχτάρα περισσὴ
 στὸ πατρικὸ του μυριοπόθητο νησί.

Καὶ στὸ γιάλο τοῦ λιμανιοῦ, ξετρέχουν ὄλες,
 παρθένες, χῆρες, παντρεμένες, λιγερὲς
 χαμβλεποῦσες, μπιρμπιλόματες, μαργιόλες·
 — μαχαίρια δίκωπα οἱ ματιὲς οἱ λαγγερὲς —
 Κι ἀνάμεσὸ τους μιὰ ξανθιά-ξανθιά καὶ ροῦσα
 «Πόσον καιρὸ πρᾶματευτὴ σὲ καρτεροῦσα....»

Χρόνια ποὺ μίσηψες: Καὶ πῶς νὰ σὲ προσμένω;
 Στεφανωτὴ μὲ δῶκιν σ' ἄλλην ἀγκαλιά·
 Ξενιτευτὴ... Ξενιτευτὴ! Κ' εἶνε γραμμένο:
 Τὰ μάτια ποὺ δὲ βλέπονται, ξεχνιῶνται πλιά!
 Καὶ τώρα: ξάπλωσ' τὴν πρᾶμάτεια σου ἐδῶ μπρὸς μου.
 Πλερώνω ὅ,τι κι ἂν θῆς μὲ τὰ φλουριά τ' ἀντρός μου!

— Ἐγὼ φλουριά καὶ ντούπιες ἔχω στὸ κεμέρι·
 Κ' ἔχω δισσάκια ἀσήκωτα, μὲ κολονάτα!
 Ἐγὼ τὸ λόγο κράτησα, νὰ γίνω ταίρι
 μὲ τὴν παιδούλα ποῦξαιρα, τὴν μπλαβομάτα.
 Κ' ἦρθα ν' ἀπλώσω ὄλα τὰ πλούτη στὸν ὄντά της
 καὶ τὰ ὄσα μοῦταξε μικρὴ, νὰ βρῶ κοντά της.

Ἔχω μετάξια ἀπὸ τῆς Προύσας τὸ παζάρι·
 τῆς Θράκης τὸ ροδόσταμα ποῦ σ' ἀνασταίνει.
 Ἔχω μπριλλάντια, ἔχω σωροὺς μαργαριτάρι,
 γιορντάνια ἀπὸ τῆς Πόλης μας τὸ μπεξεστένι.
 Ἔχω κυρὰ κ' ἓνα μαχαίρι Δαμασκι
 τὴν πᾶσαν ἄπιστη καρδιά, στὰ δυὸ νὰ σκῆ.

Μὰ ἐσὺ, κοράλλια ἔχεις τὰ χεῖλια σου κυρὰ!
 Πούλιες στὰ μάτια, σ' οὐρανια στόφα ἀπ' ἀτλάξι.
 Καὶ μαργαριταρένια ἔχεις διπλὴ σειρὰ
 στὸ γέλιο σου, ποῦ σκάει, ποῦ καίει, καὶ ποῦ μὲ σφάζει.
 Μόνο ρουμπίνι ποῦ δὲν ἔχεις. . . χάρισμά σου. . .
 Πάρ' το κι αὐτό, γιὰ νὰ στολίσῃς τὰ λαιμά σου!

Ν. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ—ΛΑΥΡΑΣ

«ΣΤΟ ΓΥΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΡΙΜΑΣ»

ΔΑΚΡΙ ΧΑΡΑΣ

Μ' ἐν' ἀπόγελο ἀχνὸ
 ποῦ τὴν ὄψη σου ἀγγίζει,
 μοῦ μηνᾶς νὰ ξεχνῶ
 καθετὶ ποῦ ἀπελπίζει
 καὶ στοὺς δυὸ μας θυμίζει
 πόνου δάκρι συχνό.

Ὅλοι γύρω ἔχουν νοιώσει
 τὶ μᾶς δένει πιστά.
 Μὰ κανεὶς χωριστὰ
 δὲν τολμᾷ νὰ προδώσῃ
 μυστικὸ ποῦ ἔχει ἀπλώσει
 καὶ τὸν ἥλιο βαστᾷ.

Τί ἂν μᾶς ἔχουν χωρίσει ;
 Τ' ἀκριβὸς εἶναι γιὰ μένα
 ψυχικῶ μου μεθήσι
 μὲς σὲ χρόνια παρθένα...
 Ὅλα γύρω μου ξένα
 τῶν ἀιθρόπων τὰ μίση.

Κρυφὸ γέλιο ἀγαθὸ
 στοῦ χειλιοῦ σου τὴν ἄκρη,
 μοῦ ζητᾷ ν' ἀρνηθῶ
 τὸ παλιὸ πικρὸ δάκρυ,
 ποῦ στοῦ ὄνειρου τὰ μάκρη
 μ' ὀδηγεῖ νὰ χαθῶ.

Μὰ πρὶν γείρω, κι ἀντάμα
 προδοθῶ καὶ λυγίσω,
 (Ἄ! τὸ ξαίρεις τὸ θάμα
 ποῦ ἀπὸ σὲ θὰ ζητήσω :)
 μὲς στὸ γέλιο σου ἄς ζήσω
 κι ὄχι μέσα σὲ κλάμα.

Μὲς στὸ γέλιο σου ἄς ζήσω...
 Μὲ ὑπερούσια φτερά,
 τοῦ καημοῦ μου κι ἃ σβήσω
 τὴ φωτιὰ συφορᾶ,—
 τότε πρώτη φορὰ
 γιὰ χαρὰ θὰ δακρίσω.

ΣΕ ΝΕΟ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗ

Φυλάξου μὴ στή νέα διάθεσή σου,
ποῦ ὑψώνεται σὰν τὸ χλωρὸ βλαστάρι,
σιὰ βάρη της τρυπώσει τὸ σκουλήκι
καὶ ρουφήξει τὴν πράσινή της χάρη.

Φύγε ἀπ' αὐτόν, ὁποῦ ν' ἀναμετρήσει
δὲν ξέρει τὴν πραγματικὴ του ἀξία
καὶ σὲ δύσκολους δρόμους τόνε σέρνει
ἢ ἀρρωστημένη του φιλοδοξία.

Ἕποπτη εἶν' ἡ φιλία ποῦ σοῦ προσφέρει,
τῶν κρύφια ὑπολογισμῶν του μῖγμα.
Εἶν' αὐτὸς ποῦ τὸν στείρεισεν ὁ φθόνος,
κοὶ στὸ μέτωπο τοῦ βάλει τὸ στίγμα.

Εἶν' αὐτὸς ποῦ Ζαῖλος θὰ τελειώσει
καὶ θὰ κοῦξει ἐμπρὸς στὴ Δημιουργία.
Εἶν' αὐτὸς ποῦ Θεραΐτης θὰ κηρύξει
τὸν πόλεμο στὴν Ὁμορφιά τῆ θεία.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

ΒΡΑΔΙ

Βράδι ιερό, σὸν προσειχὴ παιδιὰτικὴ ἀνεβαίνεις
 μέσ στη γαλάζια σιγαλιὰ τοῦ ἀποσταμένου ἐλιῶνα,
 κι ὡς μάνας χαίδεμα ἀπαλὸ σφογγίζεις κι ἀλαφραίνεις
 τὸν ἕδρο ἀπὸ τὸ μέτωπο, τὴν κούραση ἀπ' τὸ γόνα.

Εὐλογημένο, πού ἀπλωσες τὴ γλύκα τῆς εἰρήνης
 στοὺς λόγγους τοὺς ἀνήμερους καὶ στὰ ἄφρυαγμένα κάστρα·
 κι ἂν σβήνη ἡ μέρα, ἐσὺ σκορπᾷς τὸ φῶς τῆς καλοσύνης
 μὲ τὸ λυχνάρι τοῦ σπιτιοῦ καὶ τὰ πρωτόβγαλτα ἄστρα.

ΟΗΗΙΡΟ

Ἦσυχὸ σπίτι, σιωπηλὴ ζωὴ, μὲ φῶς γεμάτη,
 ἡ ἀγάπη μὲ τὴν κρούσταλλη σ' ἔχει ποτίσει εἰρήνη,
 κι ἀνοθοῦν στὰ μάτια οἱ λογισμοὶ καὶ στὰ φίλιὰ δροσάτοι,
 κι ἀνοίγουν τῶν χαμόγελων μέρα καὶ νύχτα οἱ κρίνοι.

Κι' ὡς μέσ στις ἔννοιες—λές, βραδιὲς πονετικὲς τοῦ Μάρτη—
 λάμπουν οἱ ἀπλὲς κι ἀθῶες χαρές, σὸν ἄστρα χαμομήλιου,
 ὅλα ἀπαλὰ καὶ φωτεινά. Κι ὁ θάνατος εἰς νῆρι
 ἦσυχᾶ, ὠραῖα, σιωπηλᾶ, σὰ μιὰν ἀχτίδα τοῦ ἡλίου.

ΑΓΥΡΙΣΤΟΙ

Ἄργό, θολό, τὸ δάκρυ σου, βροχούλα, ἀπόψε στάζει,
 κ' ἔτσι βουβὸ μέσ στη σιωπὴ τῆς βραδινῆς ὁδύνης!
 Τόσων καρδιῶν τὸ ἀπόμακρο κλάμα ὡς νὰ πῆρες μοιάζει
 καὶ πὰ στοὺς τάφους στοργικά, τοὺς ὄρφανούς, τὸ χύνεις.

Παρηγοριά μας τώρα ἐσύ, πού ὁ πόνος δὲ θὰ σκίψη
 νὰ μᾶς γλυκάνη τ' ἄχαρα, μάταια σβησμένα νιάτα.
 Θάσαι τὰ μάτια τὰ ἱερά μὲ τὴ γαλήνια θλίψη,
 τὰ μάτια, πού ἐσκοτείνιασαν κοιτάζοντας τὴ στράτα.

ΓΥΡΙΣΜΟΣ

Νὰ τὸ νησί μου. Ἦλιε χρυσέ, πὺν ὡσὰ δροσιὰ σὲ πίνει,
σὲ θάμπωσε ἢ λαχτάρα μου καὶ πειὸ ἀπὸ σὲ φλογίζει.
Καρᾶβι ἀργό, πὺν ἢ πλώρη σου βαθιὰ τὸ πέλαο σκίζει,
ἀκόμα, ἀκόμα τὰ πανιὰ φτερὰ δὲ σοῦ ἔχουν γίνει!

Σὲ σένα, εἰρήνη, τ' ἄρματα' καὶ τὰ δνειρὰ μου ὡς τάμα,
ἔστια', στὸν ἅγιου σου βωμό, τὸν ἔρημο, ἀπιθώνω.

Γερμένος κάτου ἀπ' τῶν ἐλιῶν τὸν ἥσιο, θέλω μόνο
νὰ νανουρίζη με ὁ γιάλδς μὲ τῆς Σαπφῶς τὸ κλάμα.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΟΝΤΟΣ

ΜΑ ΠΩΣ:...

Κοίτα! τῆς εὐτυχίας μοι συντρέμα τὰ Παλάτια
καὶ ὁ νοῦς μου ἀνασαλεύοντας στὴ σκέψη μου μεθᾶ.
Νὰ σὲ ξεχάσω λές; Μὰ πῶς; Τὰ φωτεινὰ σου μάτια,
τὴν ὑπαρξή μου ἐκάρφωσαν σὲ νέο Γολγοθᾶ.

Η ΛΟΓΙΚΗ

Ναὶ ἢ πίκρα φαρμακώνει μας τὸ νοῦ καὶ ὁ πόνος καίει!
Χαμένη ἢ Νειότη μας περνᾶ, μνήμα βουβδ καὶ κρύο,
καὶ μέσα μας ἡ λογικὴ θρηνολογᾶ καὶ κλαίει
σὰν Γκιώνης κακορίζικος μέσ' σὲ νεκροταφεῖο.

ΤΡΕΙΣ ΜΕΡΕΣ ΠΟΥ ΔΕ Σ' ΕΙΔΑ

Εἶν' ὁ καημός μου ἀβάσταχτος τρεῖς μέρες πὺν δὲ σ' εἶδα.
Βραδιάζει, σβήνει ὀλόγουρα καὶ χάνεται τὸ φῶς.
Πάει καὶ ἡ μέρα ἢ σημερνή! Νεκρὴ μιὰ ἀκόμα ἐλπίδα,
κ' ἢ μαύρη νύχτα ἀπλώνεται, τοῦ πόνου μου ἀδερφός.

ΓΙΑ ΚΑΤΙ ΝΕΟ

Πλάι στὸ Ρέμα καρτερῶ νάρθης νὰ μ' ἀνταμώσης
καὶ τὰ νερὰ γοργοκυλοῦν καὶ τὰ θωρῶ καὶ κλαίω.

Τὸ κῆλμά τους ἡ Ζωή— κι δταν καλὰ τὸ νοιώσης,
κυλώντας θὰ ξεφύγης μου καὶ σὺ γιὰ κάτι νέο.

ΕΣΥ ΞΑΝΘΟ ΚΟΡΑΣΙ

Τοῦ μαύρου πόνου μου ἡ βροχὴ βαθιά μου ψιγαλίζει.
ὦ! τέτοιος πόνος μάρμαρο ξυπᾶ καὶ τὸ ραγίζει.
Κι ὁμως τὸν πόνου μου ἀγαπῶ. Δὲ θέλω νὰ περάση,
γιατ' εἶσαι ὁ πόνος μου ὁ βαθὺς, ἐσύ ξανθὸ κοράσι.

ΔΕ ΘΑ ΞΑΝΑΡΘΗΣ;

Δὲ θὰ ξανάρθης εἶπες; Ναί; Δὲ θὰ ξανάρθης; Μίλι!
Πές μου το! Πές το δυνατά! Πές το ἄλλη μιὰ φορὰ!
Δὲ θὰ ξανάρθης; . . Κοίταξε! Πέφτουν ξερὰ τὰ φύλλα
νὰ ράνουν ἓνα φέρετρο ποὺ κοίτεται ἡ χαρὰ.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Νὰ ὁ ἥλιος χρυσοπόρφυρο βαρὺ σκορπᾷε τὸ κῆμα
κ' οἱ πόθοι βράζουν στὸ πνιχτὸ μεθηστικὸ λιοπύρι.
Ἡ Σάρκα λιώνει ἀναλυτὴ σὰν ἀγιασμένο ἀνίμα
μέσα στοῦ Πόθου τὸ κρασί, σ' ἐρωτικὸ ποτήρι.

ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΒΕΑΚΗΣ

ΣΜΥΡΝΑΪΚΑ ΕΛΕΓΕΙΑ

ΤΑ ΧΕΛΙΔΟΝΙΑ

Τὰ χελιδόνια σὰν γυρίσανε τὴν ἀνοιξη
Στὸ γαλανό σου, Σμύρνη μου, ἀκρογιαλί,
Δὲ βρῆκανε τὴν ὁμορφὴ φωλίτσα τους
Κι οὔτε σκεπὴ γερὴ νὰ χεῖσουν ἄλλη.

Ἐφυγαν τὰ πουλάκια τὰ κακόμοιρα...
Κ' ἐχτές σὰν τὰ εἶδα μαυροφορεμένα,
Μοῦ φάνηκε τὴν ὥρα ποὺ περνούσανε
Πὼς κλαίγανε κι αὐτὰ μαζὶ μ' ἐμένα.

ΤΡΩΑΔΑ

Ίδια Τρωάδα τραγική ξανοίγεται μπροστά μου
 μέ της φωτιάς τὸ δράμα.
Καὶ μέσ' ἀπὸ τὰ ἐρείπια ξεσχίζει τὴν καρδιά μου
 Κάποιος Ἐκάβης κλάμμα.

Καὶ βρέχει σου τὸ λείψανο τ' ἀγνοσαβανωμένο
 — μέ στάλες ἄγιου μύρου —
Ὁ Μέλης, πὸν ἀργοκυλάει μέ βογγητὸ θλιμμένο
 τὰ δάκρυα τοῦ Ὁμήρου...

ΟΥΤ' ἘΝΑΣ ΤΟΙΧΟΣ ΟΡΘΙΟΣ...

Σὰν ζωγραφιὰ στὸ νοῦ μου ξεπροβάλλουνε
Κάθε σου μαχαλάς, κίθε σοκάκι,
Τὸ ἐπιτικό σκολειὸ πὸν πρωτοπήγαινα
Κ' ἡ ἐκκλησιὰ πὸν μεταλάβαινα παιδάκι.

Ἡ ὁμορφὴ κληματαριὰ τοῦ κήπου μας,
Τὸ κυπαρίσσι, τῆς αὐλῆς τὰ σκαλοπάτια,
Τὸ σαχνισίνι τῆς μικρῆς γειτονοπούλας μου
Πὸν δλημερὶς ἐκάρφωνα τὰ μάτια.

Μὰ ξαφνικά, κάθε γλυκειά μου θύμηση
Πνίγεται σὲ καπνοὺς σαβανωμένη.
Ἄχ! στῆς παιδιάστικης ζωῆς μου τὸν ὀρίζοντα
οὔτ' ἓνας τοῖχος ὀρθιὸς δὲ μένει...

ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ

Ἄπόψε φέρτε μου ποτιὰ, γιομίστε τὸ ποτήρι.
Ἄπόψε θέλω ἓνα Συμυρνιὸ συρτὸ χορὸ νὰ στήσω,
Ἄπόψε στὰ Ταμπάχανα θὰ πάω στὸ πανηγύρι,
Ἄπόψε, Βαγγελίστρα μου, γιὰ σένα θὰ μεθήσω.

Ἄπόψε θέλω τὰ βιολιά νὰ παίξουνε γιὰ μένα,
Ἄπόψε τὰ μεράκια μου στὸ γλέντι θὰν τὰ θάψω,
Ἄπόψε θέλω τοῦ ἄμανὲ τραγοῦδια πονεμένα,
Ἄπόψε θέλω νὰ χαρῶ, ἀπόψε, ἄχ ναί, νὰ κλάψω. . . .

ΣΥΛΒΙΟΣ

ΓΕΝΤΕΚΙ

Στήν προκουμαία τοῦ Μεγάλου Ρέματος, στὴ σκαμνὶ κάποιου μικροῦ καρνεὲ κάθονταν ὁ Ἀσκληῆς. Νέος εἰκοσπεντάρης, μαυρομούστακος, ἠλιοκαμένος, μὲ στήθος πλατὺ, περίμενε ἐκεῖ πέρα δουλειά. Χωρὶς σακάκι, φοροῦσε ρούχα ἀπὸ μαδιὰ τσόχα καὶ στὰ πόδια γεμειὰ πατημένα. Στὸν ὤμο εἶχε ριχτὸ ἓνα τυλιγμένο σκοινί, ποῦ τοῦ χρησιμοῦε γιὰ νὰ τραβᾷ γεντέκι τίς βάρκες καὶ τὰ καλάκια.

Μπροστὰ στὰ πόδια του, τὸ Μέγα Ρέμα, τὸ πιδ δυνατὸ τοῦ Βοσπόρου, ἔτρεχε μὲ ὑπόκωφο βοῦτὸ γλύφοντας τὰ φυκόστρωτα θεμέλια τῆς προκουμαίας καὶ χιρᾶζοντας πλατὺ τὸ δρόμο του ἀπάνω στὴν ἡσυχὴ ἐπιφάνεια.

Καλοκαιριάτικο ἀπομνησήμερο κι ὁ περίπατος ἀρχίζε ζωνηρὸς στὴν παραλία. Ἐίταν ἐκεῖ κομψὲς σταυροδρομτίσιες φερμένες μὲ τ' αὐτοκίνητα ἢ μὲ τὰ βαπόρια, γιὰ νὰ χαϊδευτοῦν ἀπὸ τὸ δροσερὸ βοσπορτικό ἀεράκι, εἶταν μπεμπεικιώτισιες, ποῦ εἶχαν ἐρθεῖ ἀπὸ τὸ γειτονικὸ μὲ τὸν ἤρεμο καὶ χρυσὸ κόλπο χωριὸ τους, εἶταν μαυρεμάτες Ἑβραϊοπούλες φερμένες ἀπὸ τὴν Ξηροκρήνη, εἶταν οἱ πιδ πολλῆς ντόπιες μεγαρεμμιώτισιες ξακουστῆς σ' ἔλη τὴν Πόλη γιὰ τὴν ὁμορφιά καὶ τὰ νάζια τους.

Οἱ περπατητῆς ὀλοένα πλήθαιναν κ' οἱ φλογερῆς ματιῆς καὶ τὰ χαμόγελα ἀλλάζονταν σπάταλα. Ὅμως ὁ Ἀσκληῆς δὲν πρόσεχε καθόλου σ' αὐτά.

Τώρα δὲν εἶταν πιδ ἀνάγκη νὰ περιμένει στὸ Ρέμα γιὰ νὰ ἴδει ἐκεῖνη ποῦ συγκέντρωνε ὀλόκληρὴ του τὴν ἀγάπη. Τώρα εἶχε ἀρραδωνιαστῆ μὲ τὴν Ἀσημένια κ' εἶχαν πάψει πιδ τὰ ἐρωτικὰ βάζα κ' οἱ ἀβεβαιότητες.

Ὁ νέος παρατήρησε μιὰ στιγμὴ τὸ χέρι του, ἔπου ἔλαμπε ἓνα μαλαματένιο δαχτυλίδι. Πρὶν δεκαπέντε μέρες εἶχε ἐρθεῖ ὁ παπᾶς νὰ τοῦ διαβάσει τὴν εὐχή καὶ ὁ μακρυνὸς συγγενῆς τοῦ Ἀσκληῆ, ὁ μουχτάρης, εἶχε γράψει τὴν ἐγκλαβή, ἔπου καταχωριοῦνταν ἓνα ἓνα τὰ προικιά τῆς μελλούμενης νύφης.

Ὁ νέος ἂν καὶ οὔτε ν' ἀκούσει καταδέχονταν γιὰ τέτοιο χαρτί ἀφοῦ ὁ ἐρωτας καὶ μόνον τὸν κινούσε, ἀναγκάστηκε ὅμως, ὑπακούοντας στὶς συμβουλῆς, νὰ τὸ ὑπογράψει κι ὁ ἴδιος. Εἶχε βγάλει τότες ἀπὸ τὴ σακκούλα τὴ μπρουντζινὴ του βούλα καὶ τὴν εἶχε πατήσει δυνατὰ ἀπάνω στὸ χαρτί. Ἐπειτα εἶχε ρίξει μαῦρο ἄμμο γιὰ νὰ στεγνώσει τὸ

μελάνι κ' έτσι τ'ονομά του είχε φανεί δλοκάθαρο, 'Ασκληπιός Γαβριήλ.

Όλα είχαν πάει καλά κι ο νέος εΐταν γεμάτος εύτυχία. Στή μέση της πλαγιάς στέκουνταν τὸ σπιτάκι τῆς 'Ασημένιας. Ξύλινο μονόπατο, είχε άνοιχτά τὰ παράθυρα όπου έξωθὲ τους κυμάτιζαν οἱ άσπροι μπερντέδες. Ένεὶ ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ἔρχουνταν κ' ἡ Ίδια ἡ άρραβωνιαστικιά γιὰ νὰ τοῦ στείλει ἕνα φιλικὸ χαιρέτισμα. Ἄργά βταν θὰ τελείωνε τὴ δουλειά του ὁ 'Ασκλης, θ' ανέβαινε ἐκεῖ ν' άρχισοι γλυκειά κουδέντα μ' ἐκείνη, ἐνῶ τὸ φεγγάρι θὰ ξάπλωνε τὴν άσημένια του άντιφεγγιά άπάνω στὸ στενὸ δλόκληρο.

Ό νέος βυθίστηκε σ' ὄνειρεμένες θύμησες.

Πλάϊ στὸ καφνεδάκι στέκουνταν άραγμένες στὴ σειρά οἱ βάρκες. Κομφές, δλοκαίνουριες, πολλές μὲ άσπρες τέντες, περίμεναν ἐπιβάτες. Λίγο λίγο άρχισαν νάρχονται κι αὐτοί.

Εΐταν τὸ συχνότερο ἔρωτεμένα ζευγαράκια ποὺ λαχταροῦσαν ἕνα θαλασσινὸ ξεμοναχιασμένο περιπλάνημα. Ἐμπαιναν κι ὅσοι δὲ θὰ μπορούσαν ν' ανέθουν τὸ ρέμα ἢ θὰ ἐπιθυμοῦσαν μιὰ ξέχωρη ἀπόλαυση, θὰ φώναζαν τὸν 'Ασκλη νὰ τραθήξει τὴ βάρκα τους γεντέκι κατὰ μάκρος δλόκληρου τοῦ ρέματος.

Ό νέος περίμενε πολλὴν ὥρα ἔτσι, ξακολουθώντας τὰ ὄνειρά του. Ὅταν θ' ανέβαινε στὸ σπιτάκι τῆς 'Ασημένιας, θὰ κάθουνταν πλάϊ τῆς στὸ σκαμνὶ νὰ παρακολουθήσουν ἀπὸ μακριὰ τὸ νυχτερινὸ περπάτο, θὰ τῆς ἔσφιγγε τὸ μαλακὸ τῆς χέρι νοιώθοντας τὴν ἡδονικὴν ἐκείνη άντίθεση μὲ τὸ δικὸ του τὸ ροζιασμένο ἀπὸ τὸ σκοινί, ἔπειτα θ' ἄλλαζαν και κανένα παιδί:κι φιλι.

Ό 'Ασκλης χαμογέλασε άπάνω στὴ γλυκειάν ἀναπόληση.

Κάποιο βαρὸ βουτὸ ποὺ άρχισε ν' άνηχᾶ ξάφνου ἀπὸ μακριὰ, τὸν ξύπνησε. Εΐδε ἕνα πελώριο βαπύρι ποὺ ανέβαινε γιὰ τὴ Μαύρη Θάλασσα. Περνοῦσε μεγαλόπρεπο, κολοσσιαλο κοντὰ στὴν παραλία, ἐνῶ τὰ σιδερένια βρεχάμενά του, κόκκινα φαίνονταν άψηλά άπάνω ἀπὸ τὸ κύμα κι ὁ ἔλικας χτυποῦσε μὲ βρόντο τὰ νερά. Ό δυσμικὸς ἥλιος τὸ χρύσωσε, και ἡ σκιά του μὲ τὰ μεγάλα κατάρτια και τὸ μαῦρο καπνοδόχο ανέβαινε κι αὐτὴ τρέχοντας μαζί του.

Όλοι οἱ περπατητές στὴν προκουμαία στάθηκαν νὰ τὸ κοιτάξουν.

Ό νέος τὸ παρατήρησε ὄνειρεμένα.

Ἄξαφνα μιὰ γλυκειά φωνὴ τὸν κάλεσε.

Δυὸ κορίτσια είχαν μπεὶ στὴ βάρκα. Ἡ μικρότερη ὡς δεκατεσσάρω χρονῶ κάθισε στὴν πρύμη ἐνῶ ἡ μεγαλύτερη ὡς δεκαοχτῶ πήρε τὰ κουπιὰ στὰ χέρια.

— Θέλεις νά μᾶς τραβήξεις ; πρότεινε στὸν Ἀσκληῖ.

Ἐκείνος πλησίασε. Πρώτη φορά ἔβλεπε τὶς δυὸ κοπέλλες. Θὰ εἶχαν ἔρθει φαίνεται τώρα τελευταία ἀπὸ τὸ Πέρα.

Ἡ μεγαλύτερη κίνησε περισσότερο τὴν προσοχήτου. Εἶχε βαθειὰ γαλανὰ μάτια καὶ μαλλιά δόξανθα. Ντυμένη στὰ κάτασπρα, φοροῦσε ἓνα πλατὺ ψάθινο καπέλλο, μὲ κορδέλλες τριανταφυλλίες, ἀρμονισμένες τέλεια μὲ τὸ ρόδινο χρῶμα τῶν μαγούλων της.

— Θὰ τραβήξεις λοιπὸν ; ξαναεἶπε ἡ μεγαλύτερη.

Ἐκείνος ἔκλεισε τὸ σκονὶ του, τῶσε στερὰ στὸ χαλκὰ τῆς πλώρης, τὸ πέρασε στὴ ράχη κι ἄρχισε νὰ σέρνει ἀνεδαίνοντας ἄκρη ἄκρη τὴν προκυμαία.

Ἡ βάρκα χόρευε ἀπάνω στὸ σέμα, ἐνῶ ἡ νέα τὴν διεύθυνε μὲ τὰ κουπιὰ γιὰ νὰ μὴ χτυπήσει κάπου ἢ νὰ μὴν πολυανοίξει. Πέρασαν μπροστὰ ἀπὸ τὰ καφενεῖα. Πλήθος πολὺ κάθονταν ἐνῶ μουσικὲς διάφορες ἀκούγονταν. Σὲ μερικὰ τραγουδοῦσαν σκοποὺς εὐρωπαϊκούς συνοδευμένους μὲ μαντολίνα, βιολιά, πιάνο, σ' ἄλλα ἐπαίζαν σαρκιὰ τούρκικα μὲ σαντούρια, οὔτια καὶ νταϊρέδες.

Ἐκείνος ἔκλεισε τὸ σκονὶ νὰ σέρνει. Ὅταν ἔφτασαν στὴν ἄκρια τοῦ ρέματος, στάθηκε, ἔλυσε τὸ σκονὶ καὶ ἡ βάρκα ἔμεινε ἐλεύθερη.

— Θὰ κατέβουμε, εἶπε ἡ νέα, καὶ ἔλα πάλι νὰ μᾶς πάρεις.

Ὅταν ξαναέστησαν, ἡ κοπέλλα παρατήρησε καλὰ καλὰ τὸν Ἀσκληῖ.

— Σέρνεις δυνατὰ, εἶπε, εἶσαι γερός.

Ἐκείνος κατέβασε τὰ μάτια.

— Θάρχόμαστε κάθε βράδι, θὰ μᾶς πιάσεις πελάτισες.

Ἡ νέα μιλοῦσε ζωηρὰ καὶ ἡ φωνή της εἶταν συμπαθητικὰ καὶ λεπτή. Ὅταν ἤθελε νὰ δώσει ζωὴ στὴν ἑμιλία της εἶχε κάποιο ἀνοιγμα ματιῶν ποὺ εἰδειχνε δυνατώτερα τὰ πλουμῖδια τους.

— Ἐμένα μὲ λένε Ἐλένη, ξαναεἶπε, τὴν ἀδερφή μου Ἐλίζα.

Ἐκείνος ἔκλεισε τὸ σκονὶ νὰ καθίσει στὸ σκαμνὶ του.

Παράξενο ἡ νέα δὲν μποροῦσε νὰ βγῆ ἀπὸ τὸ νεῦ του.

Σὲ λίγο ἡ Ἐλένη ξαναπέρασε καὶ τὸν χαιρέτησε πάλι χαμογελῶντας μὲ κάτασπρα δόντια.

B'.

Πολλὲς μέρες κατὰ σειρὰ ἡ Ἐλένη κατέβηκε στὸ θαλασσινὸ της περίπατο. Ὁ Ἀσκληῖς στὸ καφενεῖο καθισμένος ἄρχιζε λίγο λίγο νὰ τὴν περιμένει μὲ ἀνησυχία. Ὅταν τὴν ἔβλεπε ἀπὸ μακριὰ ἔνοιθε μὴ παράξενη εὐχαρίστηση καὶ ἓνα ἀνεξήγητο καρδιοχτύπι.

Τώρα ή νέα φορούσε ένα κομψό μπλέ φουστάνι, και κρατούσε μιά λασπη δμπρέλλα. Πηδούσε ανάλαφρα στή βάρκα κι όταν έπαιρνε τὰ κουπιὰ, έδραζε τὰ μεταξωτά της γάντια.

Κάποτε φεύγοντας έδωκε τὸ χέρι της στὸν Ἄσκλη. Ἐκεῖνος τρα- δήχητηκε δειλιάζοντας ν' άγγίξει ένα τόσο κομψὸ χεράκι.

— Ἐλα λοιπὸν, εἶπε ή Ἐλένη, κάνοντας πὸς θυμῶνεί, βλέπεις σὲ περιμένω.

Ὁ νέος τῶσφιζε άνατριχιάζοντας.

Ἡ Ἐλένη έφυγε κι ὁ Ἄσκλης μένοντας μόνος άρχιζε νὰ θυμῶνεί με τὸν έκούτὸ του. Γιατί ή σκέψη του έτρεχε πρὸς αὐτή ένῶ άδικα ή άρραδωνιαστικά του καθισμένη στὸ παράθυρό της τοῦκανε φιλικὰ σημάδια.

Προσπαθούσε τότε νὰ διώξει κάθε άνάμνηση τῆς Ἐλένης και τρι- γυρνούσε τὸ μάτι άπάνω στήν ήσυχη θάλασσα.

Βράδιαζε κι άπάνω στὸ στενὸ ή κίνηση εἶταν μεγάλη. Τὰ ζαπέ- ρια τῆς Πόλης άνέβαιναν γεμάτα επιβάτες, ένῶ άπὸ τήν προκουμιά και τὰ σπῆτια, τὰ χαιρετούσαν με τὰ μαντήλια. Ἄσπρα μικρὰ βαπο- ράκια, με χρυσοχρωμους καπνοδέχους, έφερναν τούρκους πασάδες άπὸ τις διάφορες Πόρτες στὰ πλουσιὰ τους κονάκια τῆς Ἄνατολικῆς άχτῆς.

Τὸ μεγάλο καΐκι τοῦ Πατριάρχη με τοὺς έχτιῶ κωπηλάτες, περ- νοῦσε σκίζοντας γρήγορα τὰ νερά. Ἄπὸ μακριὰ φαίνονταν ὁ Πανα- γιώτατος ξαπλωμένος στὸς βελουδένιους σφαδες άνάμεσα στὸς διά- κους του.

Ὁ Ἄσκλης τὰ κοίταζε δλα κι όμως δέν μπορούσε νὰ ξεχάσει. Στὸ σπίτι τῆς Ἄσημένας άνέβαινε άργά τῆ νύχτα σιωπηλὸς τώρα κι άφηρημένος.

— Εἶσαι άρρωστος, τὸν ρώτησε ένα βράδι εκείνη. Θὰ στενοχωριέ- σαι μόνος κάτω. Ἄγριο θάρτω κ' έγώ.

Ὁ νέος ένοιωσε κάποιο αἰσθημα εὐχαρίστησης μαζί και θουα- ρέσκειας.

Βυθίστηκε σὲ συλλογές.

Πῶς εἶταν λοιπὸν ὁ καιρός, όταν περπατούσαν εὐτυχισμένοι στήν προκουμιά εἰ δυὸ τους; Αὐτὸς ήσυχος με τὰ μαῦρα τούχινα ρούχα του κ' εκείνη με τὸ φτωχικὸ μπασμαδένιο της φουστάνι, χωρὶς κα- πέλλο και με τὰ κορδονοδετά της σκαρπῖνια. Εἶταν τόσο γλυκειά και ταπεινή ή κοπέλλα. Ντροπαλή, κοκκίνιζε συχνά και μιλούσε λίγα.

Κάποτε κάθονταν μαζί σὲ κανένα καφενετο νὰ πάρει εκείνη κα- νένα λουκουμι κι ὁ ίδιος νὰ πιεῖ ένα άρεχτικὸ ρακί. Τὸ ρέμα κατέβαινε

μ' ένα μυριόστομο φλοίσβισμα κι ὁ Ἀσκληῆς ἔβγαξε τὸ φέσι του γιὰ ν' ἀπολάβει πιδ πλούσια τὴ βροσφορτικὴ δροσιά. Πόσο ἡσυχὸς εἶταν τότε !

Τὸ ἄλλο ἀπομειστήμερο ἡ Ἀσημένια κατέβηκε καθὼς εἶχε πεῖ στὴν παραλία.

Ὁ νέος σήμερα μιλοῦσε γελώντας μ' εὐχαρίστηση. Σὲ λίγο φάνηκε ἡ Ἐλένη. Εἶταν σήμερα ἐξαιρετικὰ ὁμορφη. Τὸ ρὸς δλέφρεσκό της φουστάνι τὴν ἔδειχνε σὰν ἕνα τριαντάφυλλο τοῦ Μάη. Ἡ Ἀσημένια τὴν πικρατήρησε θαμπωμένη καὶ συμμαζεύτηκε στὴν καρτέλα της. Ὁρμέμψα ἐνοιώθη τὸν κίντυνο. Ἡ Ἐλένη μιλοῦσε ζωηρὰ καὶ γελοῦσε. Ὁ Ἀσκληῆς ἔδεσε τὸ σκαινὶ του κι ἄρχισε νὰ τραβᾷ.

Ὅταν ἀπομακρύθηκαν, ἡ ἄλλη σηκώθηκε νὰ παρακολουθήσει. Στὸ τέλος τοῦ ρέματος ἡ Ἐλένη βγήκε καὶ ἔδωκε τὸ χέρι της γιὰ νὰ τὸν ἀποχαιρετήσει.

- Παιὰ εἶναι αὐτὴ ; ρώτησε τὸ βράδι ἡ Ἀσημένια.
- Μιὰ κοπέλλα ἀπὸ τὸ Πέρα.
- Ἔρχεται συχνά ;
- Κάθε βράδι.

Ἡ ὑπόψια τῆς νέας μεγάλωσε. Ἀπὸ τότε δὲν εἰλιψε πιδ ἀπὸ τὴν προκυμαία. Μ' ἀνησυχία παρακολουθοῦσε τὸν ἐρχομὸ τῆς Ἐλένης.

Ὁ Ἀσκληῆς γίνονταν τώρα σκυθρωπότερος. Ἄρχιζε νὰ μιλεῖ ἀπότομα στὴν ἄρραβωνιαστικιά του . . .

— Νὰ μὴν τραβήξεις ἄλλη φορὰ τὴ βάρκα της, εἶπε κάποτε ἡ Ἀσημένια.

Ἐκεῖνος θύμωσε.

— Θέλεις νὰ μοῦ κόψεις τὸ φωμὶ μου ; Εἶναι ἡ καλύτερη μουστὲ-ρίδισά μου.

Ἡ ἄλλη κιτρίνισε καὶ κινήθηκε νὰ φύγει, δμως ἔμεινε στὴ θέση της. Ὁ νέος ἔσκυψε τὸ κεφάλι.

Ἰπόφερε κατάβαθα χωρὶς νὰ τολμᾷ νὰ ζητάσει τὸν ἑαυτὸ του.

Γιατὶ δὲν εὗρισκε πιδ χαρὰ στὴ συντροφιά τῆς παλιάς του ἀγάπης, παρὰ ὄνειροπολοῦσε τὴν ὁμορφη πάντα σταυροδρομίτσια ; Ὁ Ἀσκληῆς ἀνιστόρησε.

Τὸ κοντὸ ἐξοχικὸ φουστάνι τῆς Ἐλένης ἄφινε νὰ φαίνεται κομψὴ γάμπα φορεμένη ἄσπρη μεταξωτὴ κάλτσα, στήθος γεμάτο ἡδονή. Εἶχε πάντα ἡ κοπέλλα τὸ ὁμορφο ἐκεῖνο ἀνοιγμα τῶν ματιῶν ὅταν ἤθελε νὰ προσέξει ἢ νὰ δώσει τόνο στὴν ὁμιλία της.

Ὁ νέος ἄρχισε νὰ φοβάται. Ἐδίωξε ἀπότομα ἀπὸ τὸ νοῦ τὴ συνε-

παρτική φαντασία. Είχε τρελλαθεί ; 'Αγαπούσε την πλούσια και ώραία σταυροδρομίτσα λησμονώντας την άρραβωνιαστικιά του ;

'Αμέσως ήρθε στον έαυτό του ζητώντας δικαιολογία. Τίποτα δεν είταν. Ένα περαστικό μονάχα συννεφάκι. 'Η 'Ελένη θά κατέβαινε τὸ φθινόπωρο στὸ Πέρα και δὲ θά τὴν ξανάβλεπε πιά. 'Όλα θά τελείωναν και νά πάλι ὁ 'Ασκλης στὸ μικρὸ σπιτάκι νά κουβεντιάζει ἡσυχα μὲ τὴν 'Ασημένια. Κατόπι ὁ χειμώνας θά προχωρούσε κ' ἡ τρικυμία θά βόγγιζε. 'Ας γίνονταν ὅ,τι ἤθελε κοντὰ στὴ ζέστη τοῦ μαγγαλιού. Οἱ δυὸ ἀρραβωνιασμένοι θά τάλεγαν γλυκὰ κι ἁμορφα.

Τότες ἡ 'Ασημένια θάχανε τὴν τωρινὴ θλιμένη και μελαγχολικὴ της ὄψη, θά γιαιτρεύονταν ἀπὸ τὴν ἀδυναμία ποὺ ἔνοιωθε κάποτε...

Αὐτὸς τρεῖς μέρες ἡ 'Ελένη δὲν κατέβηκε στὴ βάρκα κι ὁ 'Ασκλης ἔνοιωσε τὸν ἑαυτό του νά πεθαίνει. Γύρισε ὄλο τὸ χωριὸ γιὰ νά μάθει. 'Η κοπέλλα είταν ἀρρωστη.

'Απὸ τότε ὁ νέος ἔμενε ὄλο τὸν καιρὸ σ' ἕνα καφενεῖο ἀντικρὺ στὸ σπίτι της.

Μετὰ μιὰ βδομάδα ἡ 'Ελένη φάνηκε πάλι μὲ τὴν ἀδερφή της στὸ Ρέμα, ζωηρὴ πάντα κι ώραία.

— Μποροῦμε νά περάσουμε ἀντικρὺ, ἀνατολικά, εἶπε στὸν 'Ασκλη, ξαίρεις τὸ δρόμο, τὰ ρέματα ;

'Ο νέος χαμογέλασε μ' αὐταρέσκεια.

— 'Εγὼ δὲν τὰ ξαίρω ;

'Η κοπέλλα πήδησε στὴ βάρκα και πήρε τὰ κουτιά. 'Ο 'Ασκλης κάθισε κοντὰ στὴν πλώρη παίρνοντας και κείνος τ' ἄλλα δυὸ.

Ἐεκίνησαν. 'Η νέα ἔλαμνε μὲ χάρη. Εἶχε βγάλει τὸ καπέλλο και τὰ χουσὰ της μαλλιὰ κυμάτιζαν στὸ ἡσυχο ἀεράκι. Κωπηλατώντας ἔγερνε πίσω ρυθμικά, ἀγγίζοντας σχεδὸν τὸν 'Ασκλη. 'Εκεῖνος τραδιδόνταν ἐνῶ ἡ καρδιά του τὸν σκουνοῦσε νά τὴν ἀρπάξει και νά τὴ σφίξει στὴν ἀγκαλιὰ του.

Σιγὰ σιγὰ ὁ ἥλιος χάθηκε πίσω ἀπὸ τοὺς λόφους τοῦ Μπεσικτασιοῦ, ἐνῶ ἕνα ξεπνεμένο τρίμερο φεγγάρι χάραζε τὸ ψιλὸ του δρεπάνι μέσα στοὺς στερνοὺς ἀδύνατους κρόκους τῆς δύσης, γειτονικὸ σ' ἕνα μικρὸ ἄστρο.

'Η βάρκα εἶχε φτάσει πιά στὴν ἀντικρινὴ παραλία.

— Νά γυρίσουμε, εἶπε ἡ 'Ελένη, νυχτωθήκαμε.

Τὰ ρέματα δυνάμωναν μὲ τὴ νύχτα κι ὁ γυρισμὸς είταν δύσκολος. 'Αργά, πολὺ, μπόρεσαν ν' ἀράξουν στὸ Μέγα Ρέμα.

— Πέρασε πολὺ ἡ ὥρα, εἶπε ἡ νέα και παίρνοντας τὴν ἀδερφή

της πήδηξε σ' ένα άμáξι, πού στέκουνταν εκεί τυχαία, για νά φύγει γρηγορότερα.

‘Ο ‘Ασκλης έμεινε μόνος.

Σέ μερικές στιγμές ένα δυνατό άναφυλλητό άκούστηκε μέσα στο σκοτάδι.

— ‘Ασκλη, ‘Ασκλη.

‘Ο νέος γύρισε. Νόμιζε ότι μιá πέτρα τον χτύπησε στο κεφάλι.

— ‘Ασημένια έσύ έδω ;

— ‘Ασκλη δέ μ' άγαπάς, σέ καιροφυλαχτώ έδώ ώρες.

‘Η κοπέλλα έπεσε λιγοθυμισμένη.

Γ’.

‘Αρρωστη βαρειά ή ‘Ασημένια. Στο κρεβάτι της εξαπλωμένη με κομμένα τά μάτια από τον πυρετό κοιτάζει από καιρό σέ καιρό τον ‘Ασκλη πού την παραστέκει.

‘Εκείνος τής φέρνει γιατρό, γιατρικά κι έτσι τής χρειάζεται. Πολ- λές φορές ο νέος ζητάζει τον έαυτό του και δέν μπορεί νά νοιώσει τί είναι εκείνο πού αιστάνεται για την κοπέλλα. Είναι έρωτας, είναι συμ- πόνια :

‘Η άρρωστη κάποτε ξυπνάει.

— ‘Ασκλη είσ' έδώ, ρωτά μ' αδύνατη φωνή.

Αυτός την πλησιάζει και τής σφίγγει τó καυτερό χέρι.

— Δέ θά ξαναπάς πιά με κείνη.

— Ναί.

Κατόπι τά μάτια τής ‘Ασημένιας βουλούν πάλι μέσα στο βίθος. ‘Ο νέος περιμένει πολλήν ώρα άκίνητος στο κάθισμά του. Τό άπομεση- μερο τρέχει βιαστικός, σπρωχμένος από μιάν άκατανίκητη δύναμη, στην προκυμαία.

‘Η εικόνα τής ‘Ελένης τον παρακολουδει. Ζητά τή δύναμη νά την άποφύγει.

‘Αν τραβούσε εκεί στην άντικρινή παραλία, κατά τó Καντηλί, όπου είταν πάλι δυνατό τó ρέμα, χωρίς άλλο θάβρισκε κ' εκεί ψωμί νά φάει. ‘Ισως θά τον έβαζαν νά δείχνει την κόκκινη σημαία στο βα- πόρι, σημάδι πώς ο δρόμος είταν άνοιχτός. Γνώριζε εκεί τον τουρκο φύλακα τής σκάλας, πού σαράντα χρόνια έμενε εκεί πέρα χωρίς ούτε σέ κανένα γειτονικό προάστειο νά πάει, ούτε στην Πόλη νά κατέβει.

‘Ο ‘Ασκλης συλλογίζονταν.

Τὰ βιπύρια τῆς Πόλης ἀνεδοκατέβαιναν ὀλοένα. Τὸ καίκι τοῦ Πατριάρχου μὲ τοὺς τέσσερες κωπηλάτες του πέρασε κι αὐτό. Τὰ ρεμούρκια σέρνοντας μαοῦνες ἢ μεγάλα καίκια ἀγκομαχοῦσαν ν' ἀνεβοῦν τὸ Ρέμα. Κάποτε παρασύρονταν ἀπὸ τὴ δύναμή του, μακριά, ὡς τὴ μέση τοῦ στενοῦ κ' ὕστερα ξαναγυρνοῦσαν πάλι στὸν ἀγῶνα.

Ἡ Ἑλένη φεύγοντας εἶδνε πάντα τὸ χέρι στὸν Ἀσκληῖ

Μὴ τρελλὴ ἰδέα βασάνιζε τότε τὸ νέο. Νὰ τὸ σφίξει καὶ νὰ τὸ γεμίσει φιλιὰ.

Ἐνα βράδι χωρὶς νὰ σκεφτεῖ τί κάνει τὸ ἄρπαξε κι ἄρχισε νὰ τὸ φιλεῖ, νὰ τὸ φιλεῖ ἀχόρταγα. Εἶταν ὀλόδροσο καὶ γεμάτο ἀρώματα.

Ἐκεῖνη τὸν κοίταζε μ' ἀπορία. Ἐπειτα ὁ Ἀσκληῖς ἐφυγε τρέχοντας καὶ μέρες δὲν κατέβηκε στὸ Ρέμα.

— Δὲ μ' ἀγαπᾷς Ἀσκληῖ, εἶπε κάποιος πρῶτ' ἢ ἄρρωστη. Ἐξήλασες ἔλη τὴ ζωὴ τὴ δική μας καὶ τὴν ἀγάπη.

— Σ' ἀγαπῶ, σ' ἀγαπῶ, ἀπάντησε ὁ νέος πνιγμένος ἀπὸ συγκίνηση.

— Ἀγαπᾷς τὴν ἄλλη, τὴν ὁμορφὴ τὴ σταυροδρομίσσα, καὶ ξέχασες ἐμένα τὴ δυστυχισμένη.

Ἡ κοπέλλα ἄρχισε νὰ κλαίει σιωπηλὰ καὶ τὰ δάκρυά της ἐπεφταν ἀργὰ ἀργὰ σὰν τίς στερνὲς σταλαγματιᾶς βρύσης ποῦ πᾶει νὰ στερέψει. Ὁ Ἀσκληῖς ἔπεσε ἀπάνω πνίγοντας τ' ἀναφυλλῆτέ του.

Τῆς ἔφερε καινούριους γιατρούς, καινούριμ γιατρικά. Ἄδικα. Ἡ νέα ἄφηκε ἕνα πρῶτ' τὴν τελευταία πνοή της.

Ἀργὰ ἀργὰ ἡ κηδεῖα τῆς Ἀσημένιας ἀκολούθησε τὸ δρόμο τῆς προκυματίας. Εἶταν ἔρημιά γιατί ἄρχιζε τὸ φθινόπωρο. Τὰ καρνεῖα εἶταν ἄδεια κ' εἶχαν πάψει οἱ μουσικὲς καὶ τὰ τραγούδια.

Ἡ νεκρὴ εἶταν ντυμένη τὸ ἄσπρο φουστάνι καὶ τ' ἄσπρα παπούτσια τοῦ ἀρραβῶνα της. Ἀπ' ἔπου περνοῦσε τ' ἀνοιχτὸ φέρετρο τῶραιναν ἀπὸ τὰ παράθυρα μὲ ροδόσταμο καὶ μὲ λουλούδια.

Ὁ Ἀσκληῖς ἔρχονταν ἀπὸ πίσω φορῶντας μαῦρο πουκάμισο καὶ κρατῶντας τὸ φέσι στὰ χέρια.

Ὁ παπᾶς μουρμούριζε σιγὰ σιγὰ κινώντας τὸ ἀσημένιο θυμιατήρι κ' ἡ ψαλμωδία του ἔσμιγε μὲ τὸ δυναμωμένο ἀπὸ τὸ φθινόπωρο βεῦτὸ τοῦ ρέματος καὶ τὰ βαρεῖὰ σφυρίγματα τῶν βαποριῶν ποῦ ἔκαναν νὰ τραντάζει ἡ παραλία.

Δ'.

Ὁ Ἀσκληῖς μὲ σκοτεινιασμένην ὄψη ἦρθε καὶ κάθισε στὸ καφε-

ναῖο. Ἀυτὸ μέρος κλειστὸς στὸ σπῆτι τοῦ εἶχε κλείψει χωρὶς κανένας νὰ τὸν δεῖ καὶ τώρα μὴν ἔχοντας φωμὶ κατέβηκε πάλι στὸ Ρέμα μὲ ριχτὸ στὸν ὄμο τὸ τυλιγμένο σκοινὶ τοῦ.

Ἡ ψυχὴ τοῦ εἶταν βραρεῖα κι ἡ θύμηση τοῦ φταιξίματός τοῦ κατάντικρα στὴν Ἀσημένια τοῦ πλάκωνα τὸ νοῦ. Ἡ εἰκόνα τῆς πεθαμένης τὸν παρακολουθοῦσε.

Τὰ θυμοῦνταν τώρα ὅλα ἕνα ἕνα.

Ἡ κοπέλλα εἶχε χαροπαλέψει ἀπελπισμένα μὲ τὸν ἀγγελὸ τῆς κι ὁ Ἀσκλῆς γονατιστὸς μπροστὰ στὸ κρεβάτι ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ τῆς ἔδινε τὸ γιατρικὸ κι ἀπὸ τὴν ἄλλη ἔταζε τοῦ ἀγγελοῦ λαμπάδες καὶ λειτουριῆς γιὰ νὰ τὸν κίμει νὰ φύγει ἀφίνοντας ἡσυχὴ τὴ νέα.

Ὅταν ἡ ἀρρωστη συνέρχονταν λίγο, ὁ Ἀσκλῆς τῆς φώναζε νὰ κάμει καὶ κείνη τὸ ἴδιο.

— Τάξε του, μούγγριζε ἀπελπισμένος, τάξε του.

Ἄδικα. Ὁ ἀγγελὸς εἶχε σταθεῖ ἀμέλαγος.

Ὅταν ὁ νέος πῆγε νὰ φιλήσει τὸ χέρι τῆς πεθαμένης, αἰστάνθηκε νὰ κόρυφώνεται ἡ τύψη τῆς συνειδησῆς τοῦ. Τραβήχτηκε ἀνιστορώντας τ' ἀμαρτωλὰ φιλιὰ ποῦ εἶχε βάλει στὸ χέρι τῆς Ἑλένης.

Τώρα ἡ ἀγάπη τοῦ γιὰ τὴν κοπέλλα τοῦ Σταυροδρομοῦ εἶχε γυρίσει σὲ μίσος. Ἐἰ αὐτὴ εἶταν ποῦ τὸν εἶχε τραβήξει καὶ τοῦ εἶχε κοστίσει τὸ θάνατο τῆς Ἀσημένιας.

Ἄς εἶταν βολετὸ νὰ μὴν τὴν ξαναῖδει.

Ἐμεινε συλλογισμένος κοιτάζοντας τὴ θάλασσα. Ὁ ἥλιος ἔδινε ρίχνοντας μιὰ πλατειὰ ἀντιφωγιά ἀπάνω στὸ κύμα. Ἐνα βατόρι τῆς Πόλης περνώντας τώρα ἀπὸ πάνω τῆς τάραζε μὲ τίς ρόδες τοῦ τ' ἀναλυμένο τῆς χρυσάφι.

Ἄργα φάνηκε στὴ βάρκα ἡ Ἑλένη.

Ὁ Ἀσκλῆς γύρισε ἄλλοῦ τὸ κεφάλι γιὰ νὰ μὴν τὴν δεῖ.

Ἄ! αὐτὴ εἶταν ἡ αἰτία. Ἡ νέα τὸν πλησίασε. Ἐκεῖνος μόλις κρατιοῦνταν νὰ μὴν πηδήξει ἀπάνω τῆς νὰ τὴν πνίξει μὲ τὰ χέρια.

Τοῦ εἶπε λόγια παρηγοριᾶς.

— Ἐκνάπιασες δουλειά, τὸν ρώτησε στὸ τέλος.

— Ναι.

— Τότε ἐμπρός, σήμερα εἶναι τὸ τελευταῖο βράδι.

Ὁ Ἀσκλῆς ἐτοιμάστηκε. Ἐβесе ἀργὰ ἀργὰ κι ἄρχισε νὰ τὴν σέρνει. Τὸ ρέμα εἶταν δυνατὸ καὶ ὁ νέος κοπίαζε. Κάποτε γύριζε νὰ ἴδει κι ἀντίκρουζε τὴν Ἑλένη καθιστὴ στὴν πρῶμῃ ν' ἀπολαβαίνει τὸ φύσημα τοῦ ἀεριοῦ. Ἄ! αὐτὴ εἶταν ἡ αἰτία.

Φοβερός ιδέες του περνούσαν από το νοῦ. Αν άφινε τὸ σκοινί, αν τῶκοφτε, ἡ μικρὴ βάρκα θὰ σέρνονταν ἀπὸ τὸ κύμα καὶ πρὶν ἡ Ἑλένη προρτάσει νὰ τὴν σταματήσει θὰ εἶχε χτυπήσει μέσα στὸ ζούρουπο ἀπάνω σὲ κανένα βράχο ἢ σὲ κανένα ἀραγμένο βαπόρι κ' ἡ Ἑλένη θὰ βρίσκονταν παραδομένη στὴν ὀργὴ τῶν κυμάτων.

Ἔτσι ὁ Ἀσκλης θὰ τὴν ἐκδικιούνταν κ' ἡ ψυχὴ τῆς Ἀσημένιας θάβρισκε ἀνάπαψη. Ὁ νέος σταμάτησε μιὰ στιγμή, τώρα βρίσκονταν στὸ πιὸ ἐπικίνδυνο μέρος. Ἐδῶ αν τὴν άφινε εἶταν ελατλειωμένα. Σακολούθησε νὰ στέκεται.

— Ἐμπρός, φώναξε ἡ Ἑλένη.

Ὁ ἦχος τῆς φωνῆς τῆς ἔκαμε τὸ νέο ν' ἀνατριχιάσει. Οἱ σκέψεις του πήραν ἄλλο δρόμο. Τίποτα δὲν ἔφταιγε αὐτῆ. Αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶταν ὁ ἔνοχος.

Ἐ! φονιάς δὲν εἶταν ἑκαίνοσ μονάχα ποῦ σκότωνε μὲ τὸ μαχαίρι. Τράβηξε γρήγορα κ' ἡ Ἑλένη βγήκε ἔξω. Ὁ νέος ἔμεινε μόνος.

Ὁ ἴδιος εἶταν ὁ φονιάς. Κ' ἡ φριχτὴ ἰδέα, πού, ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα, τοῦ στοιχειωνε τὸ νοῦ, τὸν ἐπιβίξε τώρα πιὸ δυνατὰ μὲ τὸ ἀσηκωτο βάρος τῆς.

Νύχτωνε κι ὁ Ἀσκλης χῶθηκε μέσα στοὺς στενοὺς ἀνηφορικὸς δρόμους. Τὸ νεῖσκαφτο ἑκαίνο μνημα τὸν εἶχε δεμένο μ' ἓνα φοβερὸ αἱματοστάλαχτο ἄρπάγι. Τώρα πῶς θὰ ζοῦσε στὸν κόσμο μὲ τὴν ἀσώπαστην αὐτὴ τύψη;

Κάθισε σὲ μιὰ μεγάλη πέτρα νὰ συλλογιστεῖ.

Οἱ βραχνάδες τὸν περιζῶναν ἑλοένα σφιχτότερα. Ἡ εἰκόνα τῆς Ἀσημένιας ζωντανεῖε τώρα μπροστὰ του. Ἐκεῖ, ἐκεῖ στὸ μικρὸ παραθυράκι τῆς πλαγιᾶς, στέκεται ἡ κοπέλλα καὶ τὸν χαιρετᾶει μ' ἓνα μικρὸ φαρμακωμένο χαμόγελο. Πονεῖ κ' εἶναι κίτρινη σάν τὸ νεκρὸ φύλλο. Πῶς νὰ τὴ γλυτώσει ἀπὸ τὸ φοβερὸ ἀγκάλιασμα τοῦ θανάτου.

— Ἀσκλη, Ἀσκλη σῶσε με...

Ὁ νέος τεντώνει τ' αὐτί. Τοῦ φαίνεται ν' ἀκούει τὴ φωνὴ τῆς. Εἶναι σιγανὴ κι ἀδύνατη ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια.

— Ἀσκλη, σῶσε με.

Ἀδύνατο. Εἶναι τόσο μεγάλο τὸ κακὸ ποῦ τῆς ἔχει κάμει. Φονιάς δὲν εἶναι μόνον ἑκαίνοσ ποῦ σηκώνει μαχαίρι...

Τὸ ἄσπρο φέρετρο χάνεται μέσα στὸν ἀχόρταγο τάφο, ἐκεῖ στὸ μικρὸ νεκροταφεῖο μὲ τὰ φθινοπωρινὰ κίτρινα δέντρα. Μερικὰ φύλλα πέφτουν συρμένα ἀπὸ τὸν ἀέρα μέσα στὸ φοβερὸ ἀνοιγμα. Πάει.

Όλα χαμένα. Δὲ θὰ τὴ ξαναῖδει πιά. Τὰ δάκρια τρέχουν ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ Ἀσκληῆ.

Ἄ! τὸ λάθος του κανένας δὲν μπορεῖ νὰ τὸ συχωρέσει στὸν κόσμο.

Ἡ νύχτα βαθαίνει ἑλοένα. Ἀπάνω ἀπὸ τὶς ἀσιατικὲς πλαγιὲς προβαίνει τώρα λίγο λίγο τὸ φεγγάρι κατακόκκινο. Μερικὰ πελώρια πεῦκα ἀπάνω σὲ κάποια κορυφὴ πλέουν στὸ ξωτικὸ φῶς του. Ὁ Ἀσκληῆς ξακολουθεῖ νὰ κλαίει ἑλομόναχος, καθισμένος στὴν ἐρημικὴ τοῦ πέτρα. Τὸ σιδερένιο ἀρπάγι πού τὸν ἔχει δεμένο μὲ τὸ νεύσκαφτο μνήμα τὸν τραβᾷ δυνατώτερα. Στὶς δὶπλες τοῦ ζωνarioῦ του ὁ νέος σφίγγει τώρα δυνατὰ τὸ μανίκι τοῦ πιστολιοῦ του.

Αὐτὸ μονάχα μπορεῖ νὰ τὸν σώσει ἀπὸ τὸ φοβερὸ βῆρος τῆς ψυχῆς του. Μπροστὰ στὴν πέτρα του ἕνας γκρεμνός, ἔπου θ' ἀποτελεῖνε πέφτοντας κατόπι ἀπὸ τὸ χτύπημα.

Ἡ αἱματωμένη ἀντιφεγγιά τοῦ φεγγαριοῦ ἑαπλώνεται τώρα σ' ἄλλοκληρο τὸ στενό. Ἀπάνω τῆς ξεχωρίζεται ἀραγμένο κάποιο βάρδι μ' ἕνα ἄσπρο φῶς στὸ κατάρι κ' ἕνα πράσινο στὸ πλευρό.

Ὁ Ἀσκληῆς συλλογιέται ἄλλη μιὰ φορά.

Τὸ πιστόλι τοῦ μένει μονάχα. Τὸ τραβᾷ καὶ τὸ στυλώνει στὸν κρόταφο. Μιὰ πιστολιά ἀκούεται καὶ τὸ κορμὶ τοῦ νέου πέφτει βαρὺ κάτω. Κατόπι κυλιέται μέσα στὸν γκρεμνὸ, χτυπώντας σὲ πέτρες καὶ σὲ βράχους.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΠΕΤΡΑΡΚΑ

ΣΟΝΕΤΤΟ CCLXIX

Στὸ θάνατο τῆς Κυρίας Λάουρας

Γυρίζει ὁ Ζέφυρος καὶ τὸν καλὸν καιρὸν ἀρχίζει,
 Ἦ ἄνθη, τὰ χόρτα: τὴ γλυκεῖα φιλία νὰ ἔδηγῶν,
 Κ' ἡ Φιλομήλι μοίρεται, κ' ἡ Πρόκνη κελαιῖδσει,
 Κι ἄσπρολογαί ἡ Ἄνοιξη καὶ ροδοκοκκινίζει.

Γελανε οἱ κάμποι, κὶ ὁ οὐρανὸς καὶ πάλι καθαρίζει,
 Χαίρεται ὁ Δίας τὴν κόρη του τώρα νὰ τὴν κοιτᾷ,

Τὸ ἀγέρι, τὸ νερὸ καὶ ἡ γῆ μὲ ἀγάπη ξεχειλάει,
Καὶ κάθε πλάσμα σύμβουλο τὸν Ἔρωτα γνωρίζει.

Ὅμως γιὰ μὲ τὸν ἄμοιρο, τὰ πιὸ βαρεὰ γυρίζουν
Τὰ βογγητά, πὸν ἀπ' τῆς καρδιάς τὰ τρισβάθα μού βγάζει,
Αὐτή, πὸν τὰ κλειδιά της πιά στὸν οὐρανὸ ἐξουσιάζει.

Κι ἂν κελαιδοῦνε τὰ πουλιά, κι ἂν οἱ πλαγιές ἀνθίζουν,
Κι ὠραίων κυράδων κ' ἐντιμῶν τρόποι τερπνοὶ περίσσια,
Ὅλα γιὰ μένα εἶναι ἔρημιὰ κι ἄγρια θεριά, λογγίσια.

ΒΙΤΩΡΙΟΥ ΗΛΦΙΕΡΗ

ΣΟΝΕΤΤΟ

Μεγάλη καλλιτέχνισσα εἶναι ἡ Πλάση!
Ὡ ζωερὴ ποικιλόχρωμη ἁρμονία,
Ποιὸ εὐφραίνεις βλέμμα, πνεῦμα καὶ καρδί·,
Ποιὸ πινέλλο τὰ κάλλη σου θὰ φτάσει;

Ἐδῶ γελᾷ ὁ κάμπος, πὸν τὸν κλειοῦνε
Δυὸ ρυάκια ἀργυρῶ, θαῦμα στὸ μάτι,
Πιὸ κεῖ ροδίζει ἡ κουμαριά εὐωδάτη
Μὲς στὶς δάφνες, πὸν δὲ φυλλοροοῦνε.

Πιὸ ψηλὰ τὸ βουνὸ τὸ στεφανώνουν
Βαλανιδιές· ἰσκιές, καὶ φέγγη ἀπλώνουν
Στὶς πλαγιές, πὸν μαυρίζουν καὶ χρυσώνουν.

Ἐκεῖ, ὅταν στρέφω, ὁ κάμπος παρουσιάζει
Πράσινη ἐλπίδα θέρους, πὸν ὠριμάζει. . . .
Μὰ τίποτα τὴ θλίψη μου δὲ βγάζει.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΣΠΑΤΑΛΑΣ

ΑΣΜΑ ΑΣΜΑΤΩΝ.

ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Ένα δέιλι, σκιμένος στην προσταγή τῶν ματιῶν Σου, χαράζω
τ' ἀνείπωτο ἐτοῦτο τραγοῦδι.

Τὸ ξαίρεις καλά ἐσὺ. Καὶ τὸ ξαίρεις γιατί ἐσὺ τὸ γέννησες, Βιβλί-
κῆ Παρθένα, γιατί ἐσὺ τ' ἀνάστησες, Παρθενομάνα Γ'νναίκα.

Στὰ χέρια Σου εὐλαθητικά τ' ἀτιθώνω.

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ

Πῶς περάσανε ὅλα— πῶς περάσανε! . . .

Καλνὸς, σκόνη, χρυσόσκονη, πᾶνε μὲ τὰ γκριζα σύννεφα τοῦ δει-
λινοῦ κι ἀρμενίζου με τὸ Γύρο τῶν Ὁρῶν στὸ αἰώνιο ταξίδι.

Κι ὅμως ἐγὼ νομίζω πῶς ἀκόμα εἶναι χτῆς πού ἦρθες δειλὰ κοντὰ
μου νὰ μὲ σύρεις ἀπ' τὸ χέρι στὸ μεγάλο γιορτάσι τῆς ζωῆς.

Τὶ παιδιὰ εἴμαστε τότες!

Μιά δίψα κυβερνοῦσε τίς ψυχές μας, ἕνας πόθος νὰ γνωρίσουμε τ' ἀ-
πόκρυφα τῆς ζωῆς, νὰ μεθῆσουμε ἀπ' τὸ γλυκὸ κρασί πού μᾶς κέρναγε
ἡ Νιότη! . . .

Εἴσουνε τὸ ἑλαφάκι τὸ γέμελο πού κουρασμένο στὰ μονοπάτια
τῶν λαγγαδιῶν ζητοῦσε κάπου τὸ σῦδεντρο νὰ ξαποστάσει ἀπ' τὸ μά-
ταιο τρέξιμο!

Κ' ἐγὼ εἶμουνα ὁ πρωτάρης τῆς Ἀγάπης, ὁ κνηγάρης τοῦ κοπα-
διοῦ— πού βαρεμένος ἔγερνα στὸ σῦδεντρο μὴν ξιφροντας ποῦ νὰ
προτορήξω τὸ βόλι μου, ποιά φτεροπόδαρη ἑλαφίνα στὸ χρυσὸ τὸ
πλοκάμι νὰ δέσω.

Καὶ φάνηκες, ὅπως εἶπα, κοντὰ μου, ἀστρομέτωπό μου ἑλάφι
Ἐσὺ. «Διψῶ», λέγανε τὰ μάτια σου. Καὶ τὰ δικὰ μου ἀπαντούσανε :
«Ἐγὼ θὰ σοῦ σβήσω τὴ δίψα»!

Κι ἀπὸ τότες ἄρχισε μιὰ ζωὴ γεμάτη δίψα, πλημμυρισμένη ἀπὸ
ἥλιο σὰν καυτερὸ Αὐγουστιάτικο μεσημέρι.

Τὰ μαλλιά σου, θυμᾶμαι, εἶτανε τότες καστανά — τὶ πλούσια, τὶ
ποτάμι τὰ μαλλιά σου! — κ' ἐμένα μ' ἄρεσε νὰ πλέκω ἀνάμεσό τους
τὰ βυσινιὰ ρείκια πού σοῦφερνα χρυσαγκαλιές ἀπ' τὸ βουνό.

Ἀπὸ τὴ νέα συλλογὴ «Δουλοῦδια—Ἐρωτες—Ταξίδια», (Ἐκδοσὴ βιβλιο-
πωλείου Ζηκάκη)

— Τι ώραία πού είσαι, 'Αγάπη μου, σου'λεγα.

Κ' ἐσύ, γυναικούλα φιλάρεσκη, ἔκλεινες ναζᾶρικα τ' ἀμυγδαλωτά σου μάτια καὶ μοῦδινες τὰ κερασένια σου χεῖλια γλυκὸ κρασί νὰ πιῶ, μὲ τὸ κρασί τῆς ἡδονῆς νὰ μεθῆσω. . .

Περνούσανε οἱ μέρες σὰν τραγούδι, καὶ τὰ δειλινά, — ὦ, τ' ἀξέχαστα δειλινά! — φέγγανε στὴ ζωὴ μας σὰν ἥλιοι.

Πότε τὸ βιολλὶ συνόδευε τὰ φιλιὰ μας στ' ἀπόμερο κιάσκι καὶ πότε στὸ κλειστὸ σεπαρεδάκι μιὰ καλαμιὰ χτυποῦσε τὸ παράθυρο, λὲς καὶ ζητοῦσε νὰ μᾶς συγκρατήσῃ ἀπ' τὴν ἁμαρτία.

Κ' ἐμεῖς δὲν προσέχαμε στὸ προμήνυμα τότες καὶ γελοῦσαμε μ' ὅλα καὶ τὸ κάθε τι σαρκάζαμε μ' ἓνα θεῖο σαρκασμὸ.

'Αγάπη, ἀγάπη, ὁ κυβερνήτης ρυθμὸς.

'Ἡ κοινωνία πού ἀνέχεται τὸ ἐγκλημα, σκεπασμένο μὲ τὴ χρυσὴ πορφύρα, οὐρλιάζε γιὰ τὴ δική μας παράλογη ὁρμή.

Χῆλιοι σταθμοὶ καὶ χῆλια ἔμπόδια.

'Ὅμως μὲ τί γοργάδα τὰ προσπερνούσαμε.

Καὶ τὰ δυὸ νέα κορμιά μας, ἐνωμένα σ' ἓνα ὑπέροχο σύμπλεγμα, ὀρθῶνανε μπρὸς τὰ μάτια τῶν ἀνιδεων τ' ἀληθινὸ σύμβολο τῆς Ζωῆς...

Γυμνή!

"ὦ! πῶς νὰ ξεχάσω τὴν ἀντηλιά τῆς ροδοσάρκας σου πού ἀκόμα μοῦ θαμπώνει τὰ μάτια.

Κ' ἐξω οἱ καμπάνες χτυλούσανε πένθιμα κ' οἱ βιόλες εὐωδιάζανε στὸ περιβόλι.

'Ἐνα Θεὸ κηδεύανε οἱ Ἄνθρωποι ἀλλὰ καὶ μιὰ καινούρια Θεότρητα γεννιότανε!

Καὶ κάποτε — πῶς νὰ τὸ πῶ τὸ σκληρὸ σου παιγνίδι! — θυμᾶμαι τὶς ἄσπρες νιαντελλωτὲς κουρτίνες πού βαφτήκανε ἄλικες ἀπ' τὴν πυράδα τοῦ κορμιοῦ σου.

Τὶ τρέλλα! Τὶ παραφροσύνη!

Καὶ θυμᾶμαι τότε δυὸ ματάκια πονηρὰ πού χαμογελάσανε, ἓνα προσωπάκι μὲ κάτι χεῖλια κερασένια, προκλητικὰ, κ' ὕστερα — ὦ! ποιά τρέλλα σὲ κυβερνοῦσε! — δύο γυμνὰ χέρια πού παραμερίζανε τὶς ἄσπρες κουρτίνες γιὰ νὰ φανεῖ τ' ἄγαλμα τ' ἀσύγκριτο, ἡ Γυμνὴ Ἀφροδίτη!

'Ἐκλεισα τὰ μάτια μου.

'Ἡ ἀντηλιά τῆς σάρκας σου καὶ πάλι μὲ θάμπωσε.

Μὰ τεχνίτρα ἐσὺ τῆς Ἀγάπης καὶ μαστόρισσα τῆς Ἠδονῆς, χάθη-θηκες στὶς λευκὲς κουρτίνες, ὄνειρο λευκὸ Πεντελίσιο.

Κ' ἓνα δαίλι, πού κανένας δὲν τὸ περίμενε, ἢ χτεσινή κοπέλλα ἔγινε γυναίκα καὶ τ' ἀνίδεο παιδί ἀντρας σοβαρός.

Ἔνα δάκρι δροσίσει τ' ἀμαρτωλά σου τὰ μάτια κ' ἔμένα μιὰ ρυτίδα μοῦ ἀλάκωσε τὸ μέτωπο.

Ἡ Ζωὴ ὄμως κύλαγε μπροστά μας σὺν ἀνήμερο ποτάμι κ' ἦ χρυσὴ βαρκοῦλα μᾶς καρτέραγε πέρα στὸ πέλαγο.

Καὶ πίνουμε ἀπ' τὰ δυνατὰ κρασιά τῆς Ἡδονῆς καὶ πάντα διαβάγαμε κι ἄλλο πίνουμε.

Κι ὅταν πιά στοραγίσαμε καὶ τὴν τελευταία σταγόνα, ξυπνήσαμε — ὦ, φρίκη! — ἓνα πρωτὶ γυμνοὶ ἀπὸ κάθε ἀγάπης συναίστημα.

Νεκροί!

Καὶ σέρναμε τὰ βήματά μας στὸ ἴδιο μονοπάτι κι ὄμως ἀπόμωρα διαβαίναμε.

ἴσαμε πού ἦρθε πιά ἡ στοργικὴ μητέρα, ἡ Ζωή, νὰ μᾶς χωρίσει τοὺς ἀνώφελους δρόμους.

Εὐλογημένη ὡς εἶναι!

Αὐτὴ ξαίρει νὰ δίνει τὸν ὄριμο καρπὸ κι αὐτὴ πάλι θάβει στὸ χῶμα ὅ,τι δὲ χρειάζεται στὸ ξεραμένο κλαδί!

Κι ὄμως πάνω ἀπ' τὴ Ζωὴ καὶ πέρ' ἀπ' τὴ Ζωή, καὶ κοντὰ στὸν πρόσκαιρο θάνατο καὶ μέσα στ' ἀθάνατο πνέμο, βρίσκεται ἡ ψυχὴ τοῦ Πόνου, κι αὐτὴ θλίβεται καὶ δακρύζει γιὰ ὅ,τι χαμογέλασε κάποτε, γιὰ ὅ,τι μοιραῖα ἀκολούθησε τὸν ἀδέκαστο Νόμο!

ΠΑΝΟΣ Α. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ψ Α Π Φ Α Σ

«Κατθανοῖσα κείσαι...»

Μὲ τὴ θανὴ σου θὰ εβηστεῖς κ' ἔσὺ καὶ τὸνομά σου
Γιὰ πάντα, καὶ ποτὲς κανεὶς δὲ θὰ σὲ λαχταρήσει
Τὶ στῆς Πιερίας τὸ βουνὸ δὲ μάξιψε, ποτὲς σου,
Ρόδα, καὶ τώρα ἀψήφιστη θὰ κατεβεῖς στὸν Ἄδη,
Καὶ μὲ τοὺς μαύρους τοὺς νεκροὺς θάσαι διωγμένη πάντα.

«Ὅταν τὰν θάκινθον...»

Ἐσὺ εἶσαι ὁ κρίνος τοῦ βουνοῦ πού οἱ πιστικὸι πατοῦνε,
Καὶ τᾶλλο λευλοῦδι του κοιτεται μαραμένο.

ΔΗΜ. ΓΡ. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ

Τ' ΑΗΔΟΝΙ ΚΑΙ ΤΟ ΓΕΡΑΚΙ

[Ὁ Κερκυραῖος λόγιος τῆς περασμένης γενιᾶς Πέτρος Κουαρτάνος, δημοσιεύοντας οὐ βιβλίον τὰ Ἱταλικά ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ, ἔβαλε σὸ τέλος καὶ τὰ σχεδιάσματα τοῦ Ποιητῆ γραμμένα στὴν ἴδια γλῶσσα. Ἐν' αὐτὰ ἔχει τὸν τίτλον «L'usignolo e lo sparviere» καὶ συνοδεύεται μὲ τὴν ἀκόλουθον σημείωσιν τοῦ Κουαρτάνου, Ἱταλικά γραμμένη : «Θὰ διηγηθῶμε ἐδῶ κείνο ποῦ ἔδωκε ἀφορμὴ νὰ συντεθῆ τὸ σχεδίασμα τοῦτο. Μία μέρα, ὁ Κόντες μιλοῦσε μ' ἕναν ἀπὸ τοὺς δικούς του γιὰ τὸν Ἡσίοδον. Ὁ λόγος ἔπεσε ἐκεῖ ποῦ ὁ ἀρχαῖος ποιητῆς ἀιστορεῖ τοὺς ἄρχοντας τὸν ἀπόλογο τοῦ Ἀηδονιοῦ καὶ τοῦ γερακιοῦ καὶ θέλησε νὰ τὸν ξαναδιαβάσῃ. Ἄμα τὸν ἐδιάβασε, ἕστερ' ἀπὸ λίγες στιγμῆς, εἶπε σὸ φίλον του : «—Κάθισε κεῖ κι' ἀκαρτέρει λίγο». Καὶ παίρνοντας τὴν πένα, ἔρριξε γρήγορα σὸ χαρτί, δίχως νὰ πολυσκεψθῆ, τὴν πρόζαν τοῦτη ποῦ βρέθηκε στὰ χαρτιά του κι' ἀναγνωρίσθηκε πὺς ἦταν αὐτὴ ἡ ἴδια. Ὁ φίλος ποῦ ἀναφέραμε παραπάνω βεβαιώνει πὺς ὁ Κόντες λογάριζε νὰ τὴν στιχογραφήσῃ σὸ Ἑλληνικὸν καὶ νὰ τὴν βάλῃ μὲ τ' ἄλλα τοῦ ποιήματου».

Τόλμησα νὰ καταπιασθῶ τὴ στιχογραφίαν τῆς Σολωμικῆς πρόζας, γιὰ καλὴ ἀρχὴ μιᾶς γενικότερης προσπάθειας στὰ Ἱταλικά κείμενα τοῦ Σολωμοῦ καὶ τοῦ Φύσκολου.]

Μικρὸν κι' ἀπαλοφτερόφυγον
στὸν κλῶνον τ' ἀηδονάκι
τὴν κεφαλὴν σηκώνοντας
εἶπε στ' ἀπὸν γεράκι
ποῦ κρέμεται ἀπὸ πᾶνον του
μὲ τ' ἀνοιχτὰ φτερά :

—Στὴν ἐξουσία σου δόθηκε
τώρα ἡ ζωὴ μου ἐμένα.
Τὰ οὐράνια ποῦ δὲν ἔφτασα
δικά σου κι' ἀπλωμένα,
μὰ στάσου λίγο κι' ἄκουσε
δυὸ λόγια μοναχά :

Ἄπ' εἰς γλυκῆς κι' ἀπόκρυφες
πηγῆς ποῦ κρύβει ἡ φύση
νὰ στήνῃ ἕνα πνεῦμα δλόγλυκο

γαλήνια είχε αρχινήσει
 και μές στο στήθος μου εβρισκε
 τέτοιο ένα πνεύμα έμέ.

Ένα τραγούδι αρχίναγε
 να ξεχειλάη βαθιά μου,
 σαν τὸ φυλλομουρμούρισμα
 πὸν αφήνει ἡ κατοικιά μου
 σαν τ' ἄστρα πὸν τρεβίζανε
 λαμπρὰ πίνου ἀπὸ μέ.

Ὅλ' ἡ ὁμορφιά πὸν μ' ἔζωνε
 παντόγυρά μου ἡ θεία
 μές στην καρδιά μου ἀγγίζοντας
 γινότανε ἀρμονία·
 ξάφνου ψηλά σ' ἀντίκρουσα
 κ' ἔπεφτες σὺ γοργό.

Κατέβαινες, κ' ἐκοίταζα
 τὰ δυνατὰ φτερά σου,
 κ' ἐνίκησε τὸ φόβο μου
 τὸ ἔξαισιο πέτεμά σου,
 τί τῶν θεῶν ἐθαύμαζα
 τὸ δῶρο τὸ λαμπρό.

Μὰ τὴ στιγμή πὸν ἐρχόσουνα,
 ἀπ' τὴν κρυφὴ πηγὴ μου
 νὰ ξεχυθοῦν γυρεύανε
 κλάμα οἱ κελαηδισμοί μου
 γιὰ κάποιο ρόδο πὸν ἄρπαξαν
 τοῦ ἀνέμου τὰ φτερά·

Κ' ἐνῶ τραγούδι ἀρχίναγα,
 στῆς ἀστραπῆς τὴ σκάση
 ἔτσι ἡ καρδιά φτερούγιαζε
 σὰ νᾶθελε νὰ σπάση,
 στὸ νέο κλωνάρι ἐμούλωχτα
 τὸ στήθος μου ἀλαλά.

"Άσε νά ζήσω μιά στιγμή,
κρατώντας την υομή σου,
στὲν πρᾶον αἰθέρα ὅσο μ' ἀρκεῖ
νά ρίξω καὶ στ' αὐτί σου
τὸ θησαυρὸ πού μέσα μου
γροικῶ νά σπυρταρᾶ.

"Ὡ μὴ σκοτώσεις τὸ ἄφραστο
τραγοῦδι πού γεννιέται!..."
Ἔτσι τ' ἀηδόνι ἐμίλησε
καὶ τὸ γεράκι σειέται
κι ἀποτραβῆ τὸ νύχι του
τὸ πεινασμένο εὐτύς.

Τ' ἄλλο του πόδι ἀπλώνοντας
μὲ ἀγάπη τὸ γεράκι
σάμπως μὲ χέρι ἀνθρώπινο
χαϊδεῦει τ' ἀηδονάκι,
καὶ τ' ἀηδονάκι ἐπέθανε
στὸν κλῶνο ἀπάνου εὐτύς.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΑΦΝΗΣ

ΙΒΥΚΟΥ ΡΗΓΙΝΟΥ (550 π. Χ.)

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΑΓΑΠΗ

Ἄσ' ἔρωσ πάλι τακερὰ καὶ δόλια μὲ κοιτάζει
μὲς ἀπ' τὰ βλέφαρα τὰ γαλανά,
μὲ χίλια δυὸ δολώματα στὰ δίκτυα του μὲ βάζει,
μὰ τρέμω ἐγὼ πὺν βλέπω νά γυρνᾶ
σάν νικηφόρον ἄλογο πὺν γέρασε, διστάζει
στὸ τρέξιμο νά παραβγῆ ξανά.

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΑΟΣ

ΓΚΑΙΤΕ

ΦΑΟΥΣΤ

(Μέρος II περ. V' στ. 9356 κ.έ.)

[Όταν ή Έλένη ύδηγημένη από τή Φορκύδα έφινε από τὸ παλάτι τοῦ Μενέλαου, ἀπὸ τή Σπάρτη, μὲ τὶς Τρωαδιτοπούλες σκλάβες τῆς (τὸ χορὸ) καὶ μὲ τρόπο ὑπερφυσικὰ ἔφτασε στὸ κάστρο τοῦ Φάουστ, στὴν Ἀρκαδία, ὁ Φάουστ δὲν τῆς ἔκαμε τὴν ὑποδοχὴ πού ἤθελε καὶ πού τῆς ταίριαζε· γιατί ὁ Λυγκέας, ὁ πυργοφύλακας, μόλις ἀντίκρουσε ἀπὸ μακριὰ τὴν ἑξαισία ὁμορφιά, θαμπώθηκε, τάχασε καὶ δὲν μπόρεσε ν' ἀναγγεῖλει τὸν ἐρχομὸ τῆς. Στὴν ἀπολογία τοῦ ὁ Λυγκέας μιλεῖ σὲ στίχους ὁμοιοκατάλητους (ὁ Λ. ἀντιπροσωπεύει τὴ μεσαιωνικὴ γερμανικὴ ἐρωτικὴ ποίηση). Γιὰ τὴν Έλένη (τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ ποίηση) ἡ ρίμα εἶναι κατὰ πρωτακονιστο καὶ ζητεῖ τὴν ἐξήγησὶ τῆς ἀπὸ τὸ Φάουστ στὴν ἀρχὴ τοῦ κομματιοῦ, πού δίνουμε παρακάτω.]

Έλένη (πρὸ Φάουστ). Νὰ σοῦ μιλήσω ἐπιθυμῶ, μὰ ἀνέβα
ἔδω στὸ πλάι μου! Ὁ ἄδειος θρόνος κράζει
τὸν κύριο καὶ ἀσφαλίζει τὸ δικό μου.

Φάουστ. Νὰ γονατίσω μπρὸς σου ἄφησε πρῶτα,
ὦ δ' ἄσποινα· τῆς ἀφοσίωσής μου
δέξου τὴν προσφορά· τὸ χέρι στρέψε,
πού πλάι σου μ' ἀνυψώνει, νὰ φιλήσω.
Δῶσ' μου τὸ κῆρος γιὰ συνάρχοντά σου
στὸ ἀέραντό σου κράτος· ο' ἐμὲ θ' ἄβρεις,
τὸν ἕνα, λάτρη, φύλακα, ὑπηρέτη!

Έλένη. Λογιῶν - λογιῶν θάματ' ἀκούω καὶ βλέπω.
Ξαφνίζομαι, πολλὰ ἔχω νὰ ρωτήσω.
Μὰ πές μου πρῶτα πῶς παρᾶξενά ἔτσι
χτυποῖσε καὶ γλυκὰ τ' ἀνθρώπου ὁ λόγος.
Ὁ ἕνας ἦχος, θαρρεῖς, τὸν ἄλλον σμίγει
καὶ ὅταν στὴν ἀκοὴ μιὰ λέξη φτάσει,
ἔρχεται ἄλλη τὴν πρώτη νὰ χαϊδέψει.

Φάουστ. Σ' ἀρέσει κιόλα ἢ μιλισιά τῶν λαῶν μας;
Καὶ τὸ τραγοῦδι τότε θὰ σ' εὐφράνει,
ψυχὴ καὶ αὐτιά βαδιὰ θὰ σοῦ μαγέψει.

Μὰ πὺδ καλᾶ ἔναι εὐτύς νὰ γυμναστοῦμε·
ὁ διάλογος τὸ φέρνει μοναχὸς του.

Ἑλένη. Μάθε κ' ἐμένα τέτοια ὄρατα μιλισιά.

Φάουστ. Ἀπλὸ ἔναι, πρέπει νὰ πηγάζει ἀπ' τὴν καρδιά.
Κι δταν τὸ στήθος ἀπ' τὸν πόθο πλημμυρᾷ,
γυρεύεις κάποιον. —

Ἑλένη. νᾶ μοιράσεις τὴ χαρά.

Φάουστ. Τὸ χιτὸς καὶ τ' αὔριο τότε ὁ νοὺς τὸ λησμονεῖ
κ' εἶν' εὐτυχία μας.

Ἑλένη. μόνο ἢ ὄρα ἢ τωρινή!

Φάουστ. Ἔχουμε κείνη θησαυρό, τιμὲς καὶ πλοῦτο.
μὰ τὴ σφραγίδα βάζει ποιὸς;

Ἑλένη (δείχνοντας τὸ χέρι της). Τὸ χέρι ἐτοῦτο.

Χορός. Ποιὸς μπορεῖ νὰ κακοπᾶρει
τὴ φίλα, ποὺ ἡ κυρά μας
δείχνει στὸν πυργοδεσπότη;
Εἴμαστ' αἰχμάλωτες, ὁμολογήστε το,
ὅπως δὰ τόσες φηρὲς ἀπ' τὴ μέρα,
ποῦπεσε ἡ δύστηχη Τροία μας
καὶ ποὺ χαμένες γυρνᾶμε
σὲ πολυπλάνητους δροῦμους.

Οἱ γυναῖκες, ποὺ ἔχουν μάθει
στῶν ἀντρῶνε τὴν ἀγάπη,
δὲ διαλένε, μὰ γνωρίζουν.
Κι ὅπως σ' ὄραιους βοσκοὺς χρυσομάλληδες,
σὰ τραγομάλληδες δίνουν σατύρου,
ὅπως τὸ φέρ' ἡ περίστασι,
ὅμοιο δικαίωμ' ἀπάνω
σὰ μεστωμένα τους μέλη.

Ὅλο καὶ πᾶνε σιμότερα
ὁ ἕνας στὸν ἄλλο ἀκκουμπώντας·
ὦμο στὸν ὦμο καὶ γόνα στὸ γόνα,
χέρι στὸ χέρι λικνίζονται ἀπάνω
στὸ μαλακό,
τὸν δλόλαμπρο θρόνο.
Μπρὸς τοῦ λαοῦ δὲ διατάζουν

οἱ βασιλιᾶδες τὰ μάτια
τῆς μυστικῆς τους χαρῆς
νὰ ξεσκεπάζουν ἀδιάφοροι.

Ἐλενη. Μακριὰ σὰ νάμαι νιώθω καὶ κοντὰ ὅμως πάλι
καὶ «νά με!» λέω μονάχ' μὲ χαρὰ μεγάλη.

Φάουστ. Ἡ ἀναπνοή μου πιάνεται, μιλῶ μὲ κόπο·
εἶν' ὄνειρο ὅξω ἀπὸ καιρὸ κι ὅξω ἀπὸ τόπο.

Ἐλένη. Σὰ νάχω νέα ζωὴ μαζί καὶ περασμένη·
σ' ἐσὲ τὸν ἀγνωστο πιστή, σφιχτὰ ἐνωμένη.

Φάουστ. Τύχη πρωτάκουστη! Μὴ θέλεις νὰ ἐρευνησίεις·
τῇ ζωῇ, κι ἂν εἶναι μιὰ στιγμὴ, χροῖος νὰ τῇ ζήσεις.

Φορκύδα. (μπαίνοντας δομητικά).
Στὴ φυλλάδα συλλαβίζετε
τῆς ἀγάπης, παιχιδίζετε
κ' ἐρωτόλογα σκορλιζετε,
μὰ γιὰ τέτοια δὲν εἶν' ὦρα.

Ἡ καταστροφὴ σιμὰ 'ναί·
ἄκου! οἱ σάλπιγγες ἄχανε
καὶ πλακώνει μιὰ ἄγρια μπόρα.

Πλήθος κατ' αὐτὰ τὰ μέρη
ὁ Μενέλαος φέρνει ἀσκέρι
καὶ θάρχισι τὸ λεπίδι.

Σὰν τοῦ Δηίφοβου, τὴν ὄψη
φρέικη! θὰ σοῦ πετσοκόψει
καὶ ἡ κυρὰ θὰ σοῦ βγει ξεῖδι.

Τὸ ψιλικολοί θὰ πιάσει
τοῦτο δῶ, νὰ τὸ κρεμάσει·
στὸ βωμὸ προσμένει ἀπέκει
κοφταρὸ γι' αὐτὴ πελέκι.

Φάουστ. Ἀδιάρκιτη χαλάστρα! μοῦρχεσαι ὀχληρή·
δὲ θέλω φασαρία καὶ σιδὸν κίντυνο.

Ἀπὸ μαντάτο θλιβερὸ κι ὁ πιθμορφος
μαντατοφόρος ἀσημιζεῖ· ἄσημη ἐσύ,
κακὰ μαντάτα φέρνεις μόνο μὲ χαρὰ.

Ἄλλὰ δὲ θὰ σοῦ στρέξει τούτῃ τῇ φορὰ
μὲ κούφια ἀνάσα τὸν ἀέρα τάραζε.

Κίντυνος δὲν ὑπάρχει, μὰ κι ὁ κίντυνος

μιὰ μάταιη μόνο θὰ φαινόταν ἀπειλή.

(Σιριάλα, κανονιὲς ἀπὸ τοὺς πύργους, σάλπιγγες καὶ σήμαντρα, πολεμικὴ μουσικὴ, παρέλκυση μεγάλης στρατιωτικῆς δυνάμεις).

Φάουστ. Τῶν ἡρώων τὸν ἀχώριστο χορὸ
τὸ μάτι σου ἐδῶ τώρα θάγναντέψει,
τὴν εὐνοια τῶν ὠραίων ἀξίζει αὐτὸς
μόνο, πούν' ἄξιος νὰ τίς διαφεντέψει.

(Στοὺς στρατηγούς, ποὺ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τίς κολώνες καὶ ζυγώνουνε.)

Μὲ δρμὴ συγκρατημένη καὶ βουβή,
ποὺ σίγουρα τὴ νίκη αὐτὴ σᾶς δίνει,
ἔσαις, λεβέντες τῆς Ἀνατολῆς
καὶ τοῦ Βορρῖᾶ καμαρωμένοι κρῖνοι.

Μὲς στ' ἀτσάλι ντυμένοι κι ἀστραπόζωστοι,
αὐτοί, ποὺ μπρὸς τοὺς λύγισαν ρηγάτα,
καθῶς περιπατοῦνε τρέμει ἡ γῆς
καὶ μιὰ βροντὴ τοὺς ἀκλουθάει στὴ στράτα.

Πρωτόβγαμε στὴν Πύλο. Ὁ γέρο - Νέστορας
δὲ βρίσκεται σ' ἐκεῖνα πὰ τὰ μέρη
καὶ τοὺς μικροὺς βασιλικοὺς δεσμοὺς
τοὺς σύντριψε τ' ἀδέσμευτο τ' ἀσκέρι.

Τὸ Μενέλαο στὴ θάλασσα μακριὰ
διώξετε ἀτ' τὰ τείχη τοῦτα· ἐκεῖ ἄς γυρίζει,
καρτέρια ἄς στήνει, ἄς κλέβει· ἡ κλίση του
κ' ἡ Μοῖρα τέτοια ζωὴ τοῦ προορίζει.

Χαιρετισμὸ σᾶς δίνω, στρατηγοί·
εἶν' ὄρισμὸς τῆς ρήγισσας. Ἐκεῖνη
τὴν κοιλάδα κρατεῖ καὶ τὸ βουνό
κι ὅ,τι ἄλλο κέρδος τύχει, σᾶς τ' ἀφήνει.

Στὴν Κόρινθο τοὺς κόρφους, Γερμανέ,
νὰ ὀχυρώσεις ἐσύ, νὰ προστατέψεις!
Τὴν Ἀργολίδα στήσε ἐοὺ τρανή,
Νορμανέ, καὶ τὰ πέλαα νὰ παστρέψεις.

Σ' ἐσένα δίνει, Γότθε, νὰ φυλάξ
τὴν Ἀχαΐα, ποῦν' ὄλο καὶ φαράγγι·
τὴ Μεσσηνία νὰ πᾶρουν κληρο οἱ Σάξωνες
στὴν Ἀλιδα νὰ πᾶνε πέρα οἱ φράγκοι.

Ἦσυχα ἐκεῖ θὰ κατοικεῖτε, στρέφο'ντας
πρὸς τὰ ἔξω τῆς ὁρμῆς τ' ἀστροπελέκι·
μὰ τῆς Σπάρτης ὁ θρόνος πάνω ἀπ' ὄλους σας,
ἔδρα παλιά τῆς ρήγισσας, θὰ στέκει.

Τὴ χῶρ' αὐτή, παράδεισο σωστό,
ἀφήνει ἐσεῖς νὰ τὴν καρπολογᾶτε·
δικαίωμα, ἐπικύρωση καὶ φῶς
στὰ πόδια τῆς μὲ θάρρος θὰ ζητᾶτε.

ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ

Τὸ φιλικολόι, τὶς κοπέλλες τοῦ χοροῦ.

Ὅ,τι ἄλλο κέρδος τῆς ἀφῆνει, κατὰ τὸ φεουδαλικὸ σύστημα· τὸ παρακάτω μείρασμα τοῦ Μοριᾶ ἔχει γιὰ βάση ἱστορικὴ τὴ φραγκακρατία στὴν Ἑλλάδα τοῦ Β. αἰώνα, χωρὶς ὁμως νὰ συμφωνοῦνε καὶ τὰ καθέκαστα μὲ τὴν ἱστορικὴ πραγματικότητα.

Σ.

ΣΤΟ ΒΥΡΩΝΑ

Ἄλλοι ἄς πανηγυρίζουνε κι ἄς τραγουδοῦν ἐκεῖνον
ποῦ εἶταν τῶν Ἀγγλων ὁ βλαστός κ' ἡ δόξα τῶν Ἑλλήνων·
ἄλλοι ἄς διαβάζουν κι ἄς τιμοῦν τὰ θεῖα ποιήματά του
ποῦ σὲ χρυσὴ κιθάρα
τοὺς πόνους ξανασαίνανε ποῦ καίγαν τὴν καρδιά του
καὶ τίναζαν τῆς Ἀθηνῶς τὴ φοβερὴ κατάρρα. . .

Τὸν ἀγαπῶ γιατί εἶτανε γραφτὸς μὲ τὸ κοντύλι
κ' εἶταν σὰ νὰ τὸν σκάλισε κἄποιου Φειδία σμίλη
καὶ σὰν εἰκόνα Ραφαήλ καὶ σὰ Θεὸς Ἀρχαῖος
καὶ εἶταν ὡς ἔρωτας γλυκὸς κι ὡς Ἄδωνις ὄρωτος
καὶ ἤθελα ὁμπρὸς στὰ πόδια του νὰ γονατίσω σκλάβη
γιὰ νὰ μὲ κάψῃ ἀχόρταγα τῆς ὁμορφιάς του ἢ λάβα.

ΛΙΑΝ ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ - ΙΑΚΩΒΙΔΗ

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΒΟΥΤΥΡΑ

Ο κ. Βουτυράς είναι αληθινά ένα περίεργο φαινόμενο πολυγραφίας. Με την ίδια ευκολία που ένας άλλος συνθέτει ένα πολιτικό άρθρο ή ένα χρονογράφημα, αυτός σου σκαρώνει ένα δήγημα. Δεν έχεις παρά να παραγγείλεις και το δήγημα σε λίγες ημέρες θάναι έτοιμο. Ποιός είναι ο χαρακτήρας αυτής της υπερπαραγωγής; Πρόκειται για μιὰ πλούσια, ανεξάντλητη δημιουργική φλέβα; Ή πρόκειται για μιὰ καθημερινή δουριά, βιομηχανικής έπλωσ και όχι καλλιτεχνικής μορφής, που μπορεί βέβαια να μάς γεννάη τή συμπάθεια προς τόν έντιμο βιοπαλαιστή μά όχι και τὸ θαυμασμό προς τόν εξαιρετικό καλλιτέχνη; Αυτό τὸ περίεργο φαινόμενο θά επιχειρήσω να έρμηνέψω. Καί θά τὸ επιχειρήσω μονάχα για να αποκαταστήσω στήν αληθινή του θέση τὸ λογοτέχνη αυτό που άπάνω του συγκρούονται οί πιὺ αντίθετες γνώμες, σε βαθμό που άλλοι να τονέ θεωροῦνε ένα εξαιρετικό δηγηματογραφικό ταλέντο κι άλλοι έναν άπλό βιομήχανο, ένα είδος γραφομηχανή, που άγνωστ και τὰ στοιχεία άκόμα τής τέχνης. Έπειτα ζούμε σε μιάν εποχή επαναστατική, που τὸ γνώρισμά της άποτελεί ή κριτική έρευνα. Ένας κοινωνικός όργανός, μιὰ ζύμωση σε όλους τούς κλάδους τής κοινωνικής και πνευματικής ζωής, που τηνέ βλέπουμε όλι να γίνεται γύρω μας, επιβάλλει να γνωρίσουμε άκριβέστερα τή ζωή μας, να γνωρίσουμε καλύτερα ο ένας τόν άλλονε, να αναθεωρήσουμε πολλές άξίες που κατορθώσαμε να επιβληθοῦνε σε μιάν εποχή που έλειπε από τήν κοινωνία μας τὸ αληθινὸ κριτικό πνεύμα.

Μά ή αποκάθαρση αυτή δεν μπορεί να γίνη μόνο με τὸ δπλο τής υποκειμενικής αντίληψης. Για να κρίνης ένα έργο ή ένα συγγραφέα, χρειάζεσαι κάποιο όρισμένο κριτήριο και κάποιο μέτρο. Έως τώρα, και με τήν επιπολαιότητα που μάς διακρίνει, για κριτήριο τής φιλολογικής άξίας χρησημοῦμε τὸ άτομικό γούστο τοῦ καθενός, ή περιφημη αίσθητική μου, όπως λέγανε. Αυτός μου άρέσει, κείνος δε μου άρέσει. Μά αυτό δεν είναι κριτική. Κάθε ένας που θά καταπιαστή μιὰ κριτική έρευνα, δε φτάνει να μάς παπαγαλίση μόνο μερικά όνόματα ξένων, ή να μάς παραθέση μερικές περικοπές περι Ώραιου από τὰ έργα τους, άλληλοσυγχρούμενες τίς περσότερες φορές. Αυτό τὸ είδος τής κριτικής μπορεί νάχη πέραση στα σαλόνια όπου διάφοροι κύριοι και κυρίες μιλοῦνε περι φιλολογίας μπρος σε κατάρπληχτο

ἀπροαήτριο ἐκλεχτοῦ, καθὼς λένε, κόσμου. Μιά τέτοια κριτική γιὰ μᾶς εἶναι ἀδιάφορη, μὲ δσηδῆποτε ἐπιχειρηματολογική σάλτσα κι ἂ σερβίρεται. Γιατί δίχως ἓνα ὀρισμένο κριτήριο, μπόρεις κάλλιστα τὰ ἴδια ἐπιχειρήματα ποῦ χρησιμοποίησες γιὰ νὰ λιθανίσῃς ἓνα συγγραφέα, νὰ τὰ χρησιμοποίησῃς αὐριο γιὰ νὰ χτυπήσῃς ἓναν ἄλλον. Ἔτσι φτάνουμε στὴν ἀνάγκη τοῦ φιλοσοφικοῦ προσανατολισμοῦ. Ἡ θεωρία μας γιὰ τὸ Καλό, ποῦ θὰ στηριχτοῦμε ἀπάνω τῆς γιὰ νὰ κρίνουμε ἓνα ἔργο, δὲν μπόρει νὰ εἶναι ξεκάρφωτη, παρὰ μέρος ἐνὸς ἀρμονικοῦ συνόλου, μιᾶς γενικώτερης κοσμοθεωρίας ποῦ θὰ μᾶς δίνῃ μιὰν ὀρισμένην καὶ ἐνιαία ἀπάντησιν σὲ ἅλα τὰ προβλήματα τοῦ Καλοῦ, τοῦ Ἀγαθοῦ, τῆς Θρησκείας, τοῦ Δικαίου, τῆς Πολιτείας. Δὲν μπόροῦμε δηλαδὴ νὰ ἔχουμε γιὰ τὸ Ὁραίο μιὰ ἰδέα ποῦ νὰ μὴν εἶναι σὲ ἀπόλυτη ἀρμονία καὶ μὲ τὴν ἰδέα π. χ. τοῦ Ἀγαθοῦ ἢ τῆς Πολιτείας, δίχως δηλαδὴ ἡ ἰδέα αὐτὴ νὰ πηγάζῃ ἀπὸ τὴν ἴδια ἀρχὴ ποῦ πηγάζουσε καὶ οἱ ἄλλες. Οὔτε εἶναι νοητὸ πῶς μπόρει ὁ ἴδιος ἄνθρωπος νὰ ὑποστηρίξῃ ἀλληλοσυγκρουόμενες θεωρίες καὶ τεχντροπίες. Αὐτὸ μόνο στὸν τόπο μας συμβαίνει. Μόνο ἐδῶ ὁ ἴδιος κριτικὸς ποῦ ἐνθουσιάζεται γιὰ ἓνα π. χ. ἔργο ρεαλιστικὸ, βγαίνει ὑστερα καὶ ὑμνεῖ καὶ ἓνα ἔργο συμβολικὸ. Κι αὐτὸ καλὸ καὶ κείνο ὠραίο. Σὲ ἅλον τὸν κόσμον, καὶ σὲ ἅλες τῖς ἐποχάς, οἱ ὀπαδοὶ μιᾶς θεωρίας ἢ μιᾶς τεχντροπίας, διεξαγάγανε ἀμειλιχτο πόλεμον ἐναντίον τῶν ἀντιπάλων τους μὲ ἅλα τὰ ὄπλα τῆς ἐπιστήμης, ἀκόμα καὶ τῆς σάτυρας. Ὅταν πρωτοπαρουσιάστηκε ὁ Ζολᾶς, δὲν εἶπαν οἱ ἀντίθετοι του· «Δὲν παραδεχόμεσθε αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὴν τέχνην, ὡς τόσο πρέπει νὰ ὀμολογήσομε πῶς ὁ Ζολᾶς εἶναι ἓνας μεγάλος συγγραφέας». Παρὰ τὸν ἐβρίσανε καὶ τὸν ἐσατυρίσανε, καὶ τοῦ ἀρνηθῆκανε κάθε, καὶ τὴν παραμικρότερη ἀξία. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα τοῦ σובιδασμοῦ, αὐτὸς ὁ φιλολογικὸς συγκριτισμὸς ποῦ βασιλεύει ἐδῶ, εἶναι δεῖγμα μιᾶς ἀσυγκρότητης κοινωνίας ἔπου οἱ διάφορες ἰδέες δὲ βρήκανε ἀκόμη τὸν καιρὸ νὰ ποτίσουνε βαθιὰ τὸ ἔδαφος, παρὰ περνᾶνε πάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια. Εἶναι λυπηρὸ πῶς στὸν τόπο μας εἶναι κανεὶς ὑποχρεωμένος νὰ θυμίζῃ μερικὲς στοιχειώδεις ἀλήθειες ποῦ ἔπρεπε ν' ἀποτελοῦνε κοινὸς τόπος. Μὰ ἐδῶ φαίνεται πῶς καὶ τὸ ἀλφάβητον τῆς αἰσθητικῆς εἶναι ἀγνωστο καὶ γι' αὐτὸ φαντάζομαι πόση ἐκπληξὴ θὰ γεννήσῃ, πρὸ πάντων στοῦς κύκλους τῆς αὐτάδικης προχειρολογίας, ἡ ἀξίωσιν μου γιὰ τὸ φιλοσοφικὸ προσανατολισμὸ καὶ γιὰ τὴν ἀνάγκη τῆς ὑποταγῆς κάθε μερικῆς ἰδέας γιὰ τὸ Καλό, τὸ Δίκαιον, τὸ Ἀληθινόν, τὴν Πολιτείαν, κάτω ἀπὸ μιὰ κεντρικὴ φιλοσοφικὴ ἀρχή. Κι ὡς τόσο, ἔταν μιὰ φορὰ ἔ

Ρεϊδης με τὸ Βλάχο ἀποφασίσαυε νὰ κατεβοῦνε στὴ τζόστρα τῆς αἰσθητικῆς συζήτησης καὶ νὰ συγκρούσουνε τὰ δόρατά τους, δὲν ὥπλι στήκανε με τὴν ἀδθαίρετη καὶ ἀξιολύπητη αἰσθητικὴ τῶν σημερινῶν ἐστῆτηδων (ποῦ δὲν ἀνέχονται, οἱ ἀτίθασσοι, οὔτε τὴν ὑποταγὴ τους σὲ ἓναν ἐνιαῖο γλωσσικὸ κανόνα κ' ἔτσι μᾶς ξαναφέρνουνε ἄλλοι τὴ μιχτὴ καὶ ἄλλοι μᾶς ξαναγυρίζουνε ἴσια στὴν καθαρῆύουσα) παρὰ πῆρανε δυὸ γνωστὲς ἐπιστημονικὲς θεωρίεσ γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς τέχνης καὶ συγκρούστηκανε πάνω σ' αὐτέσ.

Μὴ νομῖστε πὼς ὄλοσ αὐτόσ, ὃ κάπως μακρόσ, πρόλογοσ δὲν ἔχει καμιά σκέση με τὸ ἔργο τοῦ κ. Βουτυρά. Ἐχει καὶ παραίχει. Πρῶτα γιὰτί, ἀφοῦ μάθουμε πὼσ πρέπει νὰ ἐνεργῆται ἡ Κριτικὴ, θὰ ζητήσουμε νὰ πληροφορηθοῦμε τί μέτρο χρησιμοποίησε ἔωσ τώρα ἡ Ἑλληνικὴ κριτικὴ γιὰ νὰ κρίνῃ τὸ ἔργο τοῦ κ. Β. καὶ δεῦτερο, γιὰτί ἔτσι θὰ δικαιολογήσουμε καὶ τὴ δικὴ μας κριτικὴ, ποῦ βασίζεται πάνω σὲ μὴν ὀρισμένη κοσμοθεωρία. Λοιπὸν ἡ Ἑλληνικὴ κριτικὴ δὲ χρησιμοποίησε καμιάν ἀπολύτως ἀρχὴ γιὰ νὰ κρίνῃ τὸ Β. ὄξω ἀπὸ ἔ,τι τῆς ὑπαγόρευε κάθε τόσο ἡ ἀτομικὴ αἰσθητικὴ, τὸ γούστο δηλαδὴ τοῦ κριτικοῦ. Ἐμεῖσ χρησιμοποιοῦμε μὴν κοσμοθεωρία γιὰ νὰ κρίνουμε ὄλα ἀνεξαιρέτως τὰ φαινόμενα τῆς πνευματικῆς, τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς (οἱ ἐστῆτηδεσ ἀνύποκτοι τέλεια μᾶς σαρκάζουνε πάνω σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα γιὰ τὴ μονομέρειά μας). Πιστεύουμε, πὼσ κ' ἡ Τέχνη, ὄπως ὄλα τὰ πνευματικὰ προϊόντα τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι φαινόμενοσ κοινωνικόσ, ἀποτέλεσμα δηλαδὴ τῆς ὀμαδικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ γι αὐτὸ δὲν μπορεὶ νάναὶ ἀδθαίρετοσ δημιουργημα τοῦ ἑνὸσ ἢ τοῦ ἄλλου, παρὰ καθαρὸ γέννημα, καθαρὸσ καθρέφτης τῆς κοινωνίασ ὄπου ἀντανακλῶνται κυρίωσ οἱ οἰκονομικὲσ σχέσεσ αὐτῆς τῆς κοινωνίασ, καὶ πὼσ, ὄσο ἀλλάζουμε αὐτέσ οἱ σχέσεσ, βασισμένες κυρίωσ στὸν τρόπο τῆς παραγωγῆς, ἀλλάζει κ' ἡ μορφή ὄλης τῆς ζωῆς. Κάθε ἐποχὴ λοιπὸν ἔχει τὴν τέχνη τῆς, ἀνάλογη πάντοτε με τὴ μορφή τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς κάθε περιόδου. Ὁ τεχνίτης δὲ δημιουργεὶ αὐτόσ τὴν τέχνη, ἀντικαθρεφτίζει μόνο τίσ τάσεσ τῆς ἐποχῆς του, ἐξαρτημένες σφιχτὰ ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴν ἐξέλιξη. Ἡ σημερινὴ τέχνη δὲν μπορεὶ παρὰ νὰ εἶναι ἐπαναστατικὴ μὴν ποῦ ἡ ἀνθρωπότητα ἀνασσεῖνε μέσα σὲ μὴν ἐπαναστατικὴν ἀτμοσφαῖρα καὶ ὃ τρόποσ τῆς παραγωγῆς (ἀτομικὸσ—κολλεχτιβιστικὸσ) τείνει ἀκατάσχετα σὲ μὴν μεταβολή.

Αὐτὴ εἶναι ἡ δικὴ μας θεωρία. Κεῖνοι ποῦ μᾶς ἀρνοῦνται, κεῖνοι ποῦ μᾶς σαρκάζουνε, ποιά θεωρία ἔχουνε νάντιτάξουνε στὴ δικὴ μας;

Ἔως τώρα δὲν ἀντίκρουσα παρὰ τὴν τυφλὴ κ' ἐγώιστικὴ ἀρνήση. Περιμένω ἰκάντοτε τὸν ἀνυστερόβουλο καὶ φωτισμένο συζητητὴ ποῦ θὰ μοῦ ἀποδείξῃ (ἔχι μὲ τὴν αἰσθητικὴ του βέβαια) πὼς ἡ θεωρία μου δὲ βασίζεται πάνω στὴν ἀληθινὴ ἐπιστήμη (οἱ ἐστῆτες δὲν ἀναγνωρίζουνε τὴν ἀνάμιξη τῆς ἐπιστήμης στὰ ζητήματα τῆς Τέχνης!). Ἐννοεῖται πὼς αὐτὸς ποῦ θὰ βγῆ νὰ μοῦ ἀντιτάξῃ μιὰν ἀντίθετην θεωρίαν γιὰ τὴν τέχνη, θὰ πρέπει νὰποδείξῃ πὼς ἔχι μόνο ἡ δική του τέχνη μὰ κι ὅλη ἡ πολιτικὴ κ' ἡ κοινωνικὴ του ζωὴ βασίζεται πάνω στὴν ἴδιαν ἀρχή, σύφωνα μὲ τὴν ἀρχὴ ποῦ βάλουμε παραπάνω, τῆς ἐνιαίας φιλοσοφικῆς κοσμοθεωρίας.

Μιὰ συστηματικὴ ἀνάλυση τοῦ ἔργου τοῦ κ. Β ἔχει γίνεῃ ἕως σήμερα, ἀπὸ τὸν κ. Ξενόπουλο στὸ «Νουμάς» τοῦ 1920 (φύλλα 699, 700, 701, 702). Ὅτι ἄλλο γράφτηκε γι αὐτόνε, εἴτε σὲ φημερίδες εἴτε σὲ περιοδικά, ἔχει τὸ χαρακτηριστὴρα ἀπλῆς ἐντυπωσιολογίας ἢ φιλικῆς ἐκδόσεως ποῦ ἔδῃ μᾶς χρειάζεται διόλου. Μόνο ὁ κ. Ξ. ὁμολογουμένως προσπάθησε νὰ κάνῃ μιὰ συστηματικὴ διάγνωση αὐτοῦ τοῦ ἔργου. Μὰ κι αὐτὸς ἔκανε τὸ λάθος νὰ ξεκινήσῃ ἀπὸ μιὰ ψεύτικη προϋπόθεση. Φαντάστηκε δηλαδὴ πὼς ὑπάρχει τάχα πρόβλημα Βουτυρά. Ποιὲ εἶναι αὐτὸ τὸ πρόβλημα; Κατὰ τὸν κ. Ξ. τὸ πρόβλημα διατυπώνεται ἔτσι: «πὼς ἕνας συγγραφέας μὲ τόσο μεγάλα, τόσο βασικὰ ἐλαττώματα ὅπως αὐτὰ ποῦ συναντοῦμε στὸ ἔργο τοῦ κ. Βουτυρά, κατορθώνει κ' ἐπιβάλλεται;»

Τὸ πρόβλημα αὐτὸ, ὅπως μπαίνει, δὲν ἔχει καμιά σημασίαν. Μόνο οἱ καλοὶ λογοτέχνες εἶναι ἄξιοι νὰ ἐπιβάλλονται σὲ μιὰ κοινωνία. Κοινωνία ποῦ ἀνέχεται καὶ συχωρεῖ τόσο μεγάλα ἐλαττώματα, σημαίνει πὼς εἶναι κοινωνία ἀμόρφωτη καὶ πὼς ἡ γνώμη τῆς δὲν ἔχει καμὴν ἀξία. Μὰ σὺβαίνει κι ἀληθινὰ νὰ ἐπιβάλλεται ὁ κ. Βουτυράς; Κι ἂν ἐπιβάλλεται, σὲ ποῖο βᾶθμῳ ἐπιβάλλεται; Καὶ ποιοὶ εἶναι οἱ κύκλοι ἐκείνοι ποῦ δέχονται ἀνεπιφύλαχτα τὴν ἐπιβολὴν τοῦ κ. Β; Ὅλα αὐτὰ ὁ κ. Ξ. παραλείπει νὰ τὰ ἐξετάσῃ καὶ δέχεται γιὰ γεγονότο πὼς ὁ κ. Β. ἐπιβάλλεται. Κι ἀφοῦ ἔκανε τὸ βασικὸ λάθος νὰ δεχτῆ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ κ. Β., ὕστερα βρίσκειται φυσικὰ ἀναγκασμένος καὶ νὰ τὴν ἐδικιολογήσῃ. Κ' ἔτσι ὁ κ. Ξ. ἀναδέχεται τὸν ἥρωικὸ καὶ περιέργω ὀλογομένω ἀθλο, νὰ ἀνακαλύπτῃ τὰ τρομερά, τὰ θανάσιμα αὐτὰ ἐλαττώματα τοῦ κ. Β. κ' ὕστερα νὰ τὰ δικιολογή μ' ἕναν τρόπο πολλὰς φορὰς κωμικὸ ποῦ δείχνει καθαρά σὲ τι ἀμηχανία βρέθηκε ὁ ἀνθρωπος γιὰ νὰ γράψῃ τὴν κριτικὴν του. Δὲν ξαίρω μὲ τι σκοπὸ ἔπιασε ὁ κ. Ξ. στὴν ἀρχὴ τὴν πέννα γιὰ νὰ γράψῃ αὐτὴ τὴν κριτικὴν. Δὲν ξαίρω ἂν ἡ ἀρχικὴ του

σκέψη ξέμεινε ανάλλαχτη έως τὸ τέλος ἢ ἄ μεσολαβήσανε τίποτα ἀνθρώπινες ἀδυναμίες στὸ ἀναμεταξὺ γιὰ νὰ ἀναγκάσουνε τὸν κ. Ξ. ἢ νὰ ἀναθεωρήσῃ τὸ ἀρχικὸ σκέδιο τῆς κριτικῆς του ἢ νὰ τὴν τροποποιήσῃ σὲ βῆχμὸ πού νὰ φαίνεται πῶς οὔτε ὁ ἴδιος δὲ συμφωνεῖ μὲ τὸν ἑαυτὸ του. Τὸ βέβαιο εἶναι πῶς ἡ κριτικὴ αὐτὴ—ἡ καλῆτερη πού ἔχουμε ἕως τώρα γιὰ τὸν κ. Β.—δείχνει μιὰ προσπάθεια πού παλεύει νὰ συδιδάσῃ τὰ ἀσυδιβάστα, ἢ ἕναν ἄνθρωπο πού δὲν ξαίρει πῶς νὰ τὰ καταφέρῃ γιὰ νὰ μὴ φανερώσῃ κείνο πού νιώθει στὸ βῆθος τῆς ψυχῆς του.

Παραθέτω ἔδῳ μερικὰ χαρακτηριστικὰ κομμάτια ἀπὸ τὴν κριτικὴ τοῦ κ. Ξενόπουλου.

«Τὸ διήγημα τοῦ κ. Βουτυρά ἀθετεῖ κάθε σχεδὸν κανόνα ἢ νόμο».

Γιὰ τὸ «Λαγκά». «Διήγημα ἀπλαστο, ἀμορφο, ἀχτένιστο, ἀπεριποίητο σὰν ἀπλὸ σκίτσο, τὸ πήρα γιὰ πρωτόλειο κάποιου νέου παιδιοῦ, ἀμάθητου, ἀγύμναστου, ποῦδινε ὅμως τὶς καλῆτερες ἐλπίδες».

Κι ἄλλοῦ.

«Ἐπειτα ἀπὸ 20 χρόνια ὁ κ. Β. σταμάτησε στὸ Λαγκά. Στὰ 200 διηγήματά του ἡ ἴδια τεχνοτροπία, ἡ ἴδια ἀντίληψη, ἡ ἴδια γλώσσα, τὸ ἴδιο ὕφος, ἡ ἴδια μέθοδος, τὸ ἴδιο ὕλικό».

Κι αὐτό.

«Ὁ κόσμος τοῦ κ. Β. εἶναι περιορισμένος, ἡ κοσμοθεωρία του ἀσήμαντη, μηδαμινὴ σχεδόν, οἱ ἄνθρωποι του τόσο ἕμιοι στὴ σκέψη, στὰ κινήματα, στὴν ἑμιλία, στὴν ψυχολογία».

Ἡ αὐτό.

«Δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμον ὅλον συγγραφέας πού νὰ ἔχῃ μεγαλύτερα ἐλαττώματα, πού νὰ ἀντέχῃ λιγώτερο στὴν κριτικὴ».

Γιὰ τὴ γλώσσα τοῦ Βουτυρά.

«Κανένας Ἑλληνας συγγραφέας δὲν παρουσιάζει πὸ ἰσχνὸ λεξιλόγιο».

Γιὰ τὸ ὕφος τοῦ Β.

«Ξεκούρδιστο, παράτονο, ἀσθματικὸ, ἀκατάστατο».

Γιὰ τὸ σχέδιο τοῦ κ. Β.

«Τὸ σχέδιό του εἶναι τὸ τρωτό του. Ὅσο κι ἂν ἐκποίῃσα (!) δὲν κατώρθωσα νὰ βρῶ ἔδῳ καμὶ δικαιολογία (ἔπως βλέπετε, ὁ ἴδιος ὁ κ. Ξ. ὁμολογεῖ πῶς ἡ κριτικὴ του εἶναι προσπάθεια γιὰ νὰ δικαιολογηθοῦνε τὰ φριχτὰ ἐλαττώματα τοῦ κ. Β.)».

Γιὰ τὴ δῆγηση τοῦ κ. Β.

«Ὁ Β. δὲν ἔχει τὸ χάρισμα νὰ διηγῆται».

Γιά τὸ διάλογο.

«Καμιά προσπάθεια δὲ βλέπουμε στὸ διάλογο τοῦ Β. γιὰ νὰ στρογγυλέψη αὐτὸς ὁ διάλογος, νὰ νοστιμήσῃ, νὰ φανῇ ὄχι μόνον φυσικός ἀλλὰ καὶ κάλλιτεχνικός, ὥρατος».

Γιά τὸν κόσμον τοῦ Β.

«Ὁ κόσμος τοῦ κ. Β. εἶναι ὁ κόσμος τῶν ἀνισορρόπων. Τοὺς λείπει ὁμως ἡ γενικότητα, δὲν ἀποτελοῦνε δηλαδὴ ἀντιπροσωπευτικούς τύπους».

Γιά τὴν ψυχὴ τοῦ ἔργου τοῦ Β.

«Ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ κ. Β. λείπει ἡ αἰσιοδοξία, ἐνῶ ἡ ὕγιης τέχνη εἶναι αἰσιόδοξος».

Νὰ καὶ μερικοὶ ἄλλοι γενικοὶ χαρακτηρισμοί.

«Τὸ ἔργο τοῦ κ. Β. δὲν εἶναι σοσιαλιστικὸ παρά γενικὰ καὶ ἀόριστα».

«Ὁ κ. Β. δὲν ξετυλίχθηκε διόλου ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Λαγκά».

Καὶ νὰ σημειώσωτε πῶς στὸν κ. Β. συμβαίνει αὐτὸ τὸ πρωτότυπο, τὰ ἐλαττώματά του αὐτὰ ὅλα νὰ ἀνομολογοῦνται καὶ ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς θαυμαστὲς του, τόσο πού νὰ μὴ χρειάζεται κανεὶς καμιά εἰδικὴ προσπάθεια γιὰ νὰ τὰ ποδείξῃ καὶ νὰ τὰ ἐπαληθεύῃ. Ἡ διαφορὰ ὑπάρχει μόνον ὡς πρὸς τὴν ἐχτίμηση αὐτῶν τῶν ἐλαττωμάτων. Γιατὶ ὑπάρχουν ἀνθρώποι τόσο ἀνόητοι, στὸν κύκλο μάλιστα τῶν νέων, πού τὰ παρατρέχουνε σὰν κάτι ἀσήμαντο, σὰν κάτι πού δὲν μπορεῖ τάχα νὰ ἐπηρεάσῃ τὴ θέση ἑνὸς συγγραφέα.

Τὸ μόνον πού θαμάρξει ὁ κ. Ξ. ἀνεπιφύλαχτα στὸ Β. εἶναι ἡ περιγραφή πού τὴν ἐ χαρακτηρίζει γιὰ ὑπέροχη, κ' ἡ ψυχολογία τοῦ διαλόγου πού τονε βρίσκει πάντοτε *ψυχολογημένο* καὶ ἀναγκαῖο.

Ἔβαλα ἐδῶ αὐτοῦσια τὰ κομμάτια αὐτὰ ἀπὸ τὴν κριτικὴ τοῦ κ. Ξ. καὶ γιὰ νὰ δείξω πῶς ἕνας συγγραφέας τῆς περιωπῆς τοῦ κ. Ξ. κρίνει τὸ Β. μὰ καὶ γιατί οἱ γνώμες αὐτὲς τοῦ κ. Ξ. ἀντιπροσωπεύουνε καὶ τὴ δική μου ἀντίληψη σὲ βαθμὸ πού νὰ μὴ δυσκολεύουμαι νὰ τις ὑπογράψω καὶ μὲ τὰ δυὸ μου τὰ χέρια.

Ἴδου λοιπὸν ἀμέσως ἀμέσως δυὸ λογοτέχνες, ὁ κύριος Ξ. κ' ἐγώ, πού σημειώνουνε τόσο φριχτὰ ἐλαττώματα στὸ ἔργο τοῦ Β. Ὁ κ. Ξ. παράδοξα ἀρνίεται τὰ φυσικὰ συμπεράσματα τῆς κριτικῆς του. Ἐγὼ πάλι ὑποστηρίζω πῶς ὄχι ὅλα αὐτὰ τὰ ἐλαττώματα, μὰ κ' ἕνα μόνον ἀπὸ ὅλα, θὰ ἔφτανε γιὰ νὰ χαντακώσῃ ἕνα συγγραφέα. Γιατὶ τί νὰ παραβλέψῃ καὶ τί νὰ συχωρέσῃ κανένας; Τὴ γλώσσα; Τὸ ὕφος; Τὸ σκέδιο; Τὸ διάλογο; Ὑπάρχει στὴν ὕψηλιο, ἢ ὑπῆρξε ποτέ, καλὸς συγγραφέας πού ἡ γλώσσα του, τὸ ὕφος του, τὸ σκέδιό του νὰ μὴν

ὕπηρεσαν ὑποδειγματικά; Μπορείτε νά μου ὑποδείξετε ἕναν—ἔστω κ' ἕναν μόνον—σά ἔλον τὸν κόσμον, συγγραφέα ποὺ νά θεωρηθῆται ὄχι μεγάλος, παρά ἀπλῶς καλὸς καὶ ποὺ ἡ γλώσσα του π. χ. νά παρουσιάζῃ αὐτὸν τὸν ὑποτυπώδικο, αὐτὸν τὸν παιδιάτικο χαρακτήρα τῆς γλώσσας τοῦ Β; Καλὸς συγγραφέας εἶναι κείνος ποὺ θά μπορούσε π. χ. νά διδάχῃ καὶ στὰ σχολιά. Μπορείτε νάποτολήσετε νά διανοηθῆτε ἕνα τέτοιο πρᾶμα γιὰ τὰ ἔργα τοῦ Β;

Μὰ θά μὲ ρωτήσετε. «ὸν ἔχει τέλος πάντων καὶ κανένα προτέρημα αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος;

Ὁ κ. Ξ. σημείωσε δύο προτερήματα τοῦ τὸν ψυχολογημένο διάλογο καὶ τὴν περιγραφή. Ὅσο γιὰ τὸ δεύτερον, ἐγὼ βρῶ πῶς εἰς περισσότερες περιγραφὰς τοῦ κ. Β. δείχνουσι μιὰν ἐλδότελα παιδιάτικη ἀντίληψη, προπίντων σὰν ἐπιχειρῆ νά παραμοιάσῃ τὰ σύννεφα. Ὁ διάλογός του πάλε μπορεῖ νάναί ψυχολογημένος, μὰ καὶ ποῖος μπορεῖ νά βεβαιώσῃ πῶς κατάφερε νά μπῆ στὰ ἄδυστα αὐτοῦ τοῦ διαλόγου, ποὺ τις πὸ πολλές φορές παρουσιάζεται δίχως ἀρχὴ καὶ τέλος, σχεδὸν ἀσυνάρτητος, ἕλος ὑπονοούμενα καὶ ἀποσιωπητικά, γιὰ νά ὑποστηρίξῃ ἂν εἶναι ἀληθινὰ ψυχολογημένος ἢ ὄχι;

Ἐγὼ δύο προτερήματα, σημαντικὰ καὶ τὰ δύο, βρῶ στὸ Β.

Πρῶτον. Στὸ Β. ἀνήκει ἡ τιμὴ πῶς αὐτὸς πρῶτος, λίγο προτιθέρα ἀπὸ μένα, ἰσημειώνει τὴν ἀποφασιστικὴν στροφή ἀπὸ τὸ ἠθογραφικὸν εἰς τὸ ἀστικὸν δῆγημα, ὅπως ἐγὼ σημειώνω σήμερον τὴν στροφή ἀπὸ τὸ ἀστικὸν εἰς τὸ σοσιαλιστικὸν ρομάντζο. Αὐτὸ, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν καλλιτεχνικὴν ἀξίαν αὐτῆς τῆς μετάδοσης, ἀποτελεῖ ἕνα σταθμὸν σημαντικὸν εἰς τὰ νεοελληνικὰ γράμματα ποὺ εἶναι ἕλος πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ κ. Β.

Δεύτερον. Ἡ παρατηρητικότης. Ὁ κ. Β. ἔχει μάτι γιὰ νά πιάνῃ μέσα ἀπὸ τὴν ζωὴν ὅ,τι θά τοῦ χρειαστῇ γιὰ τὸ ἔργον του. Μὰ αὐτὸ ποὺ πιάνει τὸ μάτι του, εἶναι τις περισσότερες φορές κατὰ μικροκινήματα, κατὰ φευγαλέα μικροπραματάκια ποὺ δείχνουσι βέβαια ψυχολογικὴ παρατήρησιν μὰ ποὺ στεροφῶνται γενικὸν ἐνδιαφέρον. Ἡ μεγάλη γραμμὴ τῆς ζωῆς, τοῦ διαφεύγει πάντα τοῦ κ. Β. Καὶ τοῦ διαφεύγει καὶ ἀπὸ λόγους ἰδιοσυγκρασίας καὶ ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν ἑνὸς κοινωνικοῦ κριτηρίου, μιᾶς σταθερῆς φιλοσοφικῆς κοσμοθεωρίας ποὺ δίχως τὴν συντροπήν της, καμὲν σοβαρὴν κοινωνικὴν παρατήρησιν μέσα εἰς τὴν ζωὴν δὲν εἶναι δυνατὴ. Μιὰ τραγικὴ ἔλλειψιν, ποὺ ἀποτελεῖ θεμελιώδικο γνώρισμα ἄλλης τῆς σύγχρονης λογοτεχνίας μας. Οἱ λογοτέχνες μας δὲν ἀντιμετωπίζουσι φιλοσοφικὰ τὴν ζωὴν. Δὲν κατέχουσι κανένα κριτήριον γιὰ νά τὴν ἀντιληφθῶσιν. Τοὺς φτάνει, ὅπως διακηρῶσιν, ἡ ἀπλὴ καλλι-

τεχνική συγκίνηση. Δε νιώθουμε τη βαθύτερη σημασία αυτής της συγκίνησης. Δε θέλουμε να πιστέψουμε πώς η καλλιτεχνική συγκίνηση δέν είναι κάτι απόλυτο και κοινόν σέ όλους τούς ανθρώπους παρά τόν αποτέλεσμα τού τρόπου πού αντιλαμβάνεται κανείς τή ζωή. Πώς άλλη ή συγκίνηση τού άστου και άλλη τού σοσιαλιστή. Άλλη τού φτωχού κι άλλη τού πλούσιου. Άλλη τού Έπικούρειου κι άλλη τού Χριστιανού. Άλλη τού Άσπρου κι άλλη τού Μαύρου. Κι ακόμα πώς αυτή ή συγκίνηση δέν είναι κάτι αυθαίρετο παρά προσδιορίζεται άκριβώς από αίτια πού έχουνε τήν άρχή τους και μέσα στόν οργανισμό μας, και μέσα στή φυλή μας, και μέσα στή γενιά μας και μέσα στήν κοινωνία πού ζούμε και, τόν κυριώτερο, μέσα στις οικονομικές συνθήκες πού κανονίζουνε τή ζωή μας. Ο κ. Β. δέν έχει φυσικά ούτε ιδέα από όλα αυτά, ούτε υποπιτεύεται καν τήν ύπαρξή τους. Η φιλοσοφία του, αποτέλεσμα κυρίως τής νοσηρής του ιδιοσυγκρασίας, ίσως και τών οικονομικών όρων τής ιδιαίτερης ζωής του, άπαρίζεται κυρίως από ένα άπροσδιόριστο κρᾶμα άναρχισμού, ούτοπιστικού σοσιαλισμού, άνακατεμένου κάποτε και μέ κάμποσο πατριωτισμό, δημοκρατισμού και μισανθρωπισμού. Τά στοιχεία αυτά, όπως βρίσκονται σκόρπια στά έργα τού Β, δέν μπορούνε νάποτελέσουνε κανένα σύστημα κοσμοθεωρίας. Γι αυτό κι ό Β. ούτε βλέπει βαθιά τή ζωή, ούτε υποπιτεύει τά βαθύτερα ελατήρια πού τήν κινούνε, ούτε καμιάν όρισμένη κατεύθυνση δείχνει πού νάποτελή τόν ιδανικό κόσμο τής τέχνης του. Είναι ό ζωγράφος τών μικροκινημάτων μερικών άρρωστων, κουτοπόνηρων ανθρωπάκιδων, πού ούτε κι αυτοί δέν ξαίρουνε τί ζητούνε από τή ζωή και γιατί βρίσκουνε τή ζωή άσκημη. Δέν τούς φλογίζει τήν ψυχή κανένα γενναίο πάθος, δε λάμπει στά βάθη τής σκοτεινής τους ύπαρξης καμιά ιδέα πού νάποτελή τόν γνώμονα κάθε πράξης τους είτε στό καλό είτε και στό κακό. Γι αυτό μέσα σέ 300 και πάνω δηγήματα ό Β. δε μάς έδωσε έναν αιώνιο, έναν έξαιρετικό τύπο ανθρώπου πού κάτι νά συμβολίζει. Αυτόι όί ανισόρροποι τύποι, πού τόσο ένθουσιάζουνε κάποια άνόητα παιδιά από τόν στενό κύκλο τών ιδιαίτερονε θαυμαστών τού Β., είναι τύποι δίχως κανένα ξεχωριστό ένδιαφέρον. Γιατί κ' ή ανισορροπία δε λείπει τίποτα στήν ψυχή τού Β. Θά έλεγε ά μπορούσε τήν ανισορροπία νά τήν ύψωση στό ύψος ενός κοινωνικού φαινομένου, πού έχει όρισμένα αίτια. Τότε, αν είχε και ψυχή μεγάλου δημιουργού, θά μπορούσε νά μάς παρουσιάση τύπους ανισορρόπων πού νά κλείνουνε μέσα τους τήν αιωνιότητα. Ένθ σήμερα σδίνονται, χάνονται, διαλύονται στό πέλαγος τής άσυναρτησίας, τής έξαντλητικής μικροφλυα-

ρίας και τῆς μικρόλογης ἐνέργειας, ὄχι σάν ἄνθρωποι τέλειοι μέ νεῦρα και κόκκαλα παρά σάν ἤσκιοι ποῦ περνᾶνε μπροστά μας δίχως νά τοῦς νιώσουμε. Οἱ ἀνισόρροποι π. χ. τοῦ Χίμσουν εἶναι ἀντιπροσωπευτικοί τύποι. Ἀφήνουμε πῶς ἡ ἀνισορροπία εἶναι ἕνας μέγας κλάδος τῆς ψυχιατρικῆς και γι αὐτό εἶταν κανεῖς ἀποφασίζῃ νά παρουσιάσῃ τῶ- πους ἀνισορρόπων, ὑποτίθεται πῶς φρόντισε προτῆτερα νά γίνῃ τέλεια κάτοχος ὅλης τῆς σχετικῆς Ιατρικῆς φιλολογίας. Τά ρομάντζα και τά δηγήματα π. χ. τοῦ Πόε εἶναι ἡ τελευταία λέξη τῆς ψυχιατρικῆς μέ μορφή ρομάντζου. Ἀστυχῶς γιά τὸν κ. Β. ζοῦμε σέ μιάν ἐποχὴ ἀσθηρὰ ἐπιστημονική, ἐποῦ ὁ αὐτοκεδιασμός δὲν μπορεῖ νά ἀναπληρώσῃ τὴν ἔλλειψη τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσης, και ποῦ δὲν μπορεῖ κανεῖς νά εἶναι οὔτε ρομαντζογράφος οὔτε ποιητής, ἃ δὲ γνωρίζει ἐπιστημονικά τὸν κόσμο ποῦ καταπιάνεται νά ζουγραφίσῃ.

Ἔτσι ὁ κ. Β. εἶχε μέν τὴν ἀγαθὴ ἔμπνεψη νά παρατήσῃ τὸ νησί τοῦ Παπαδιαμάντη, και τὸ χωριὸ τοῦ Καρκαβίτσα και τὴ στάνη τοῦ Κρουστάλλη—και εἶτανε πιά καιρός, μιὰ ποῦ κ' ἡ Ἑλλάδα εἶχε ἀρχί- σει νά μπαίνῃ στὴ σειρὰ τῶν ἀστικῶν κρατῶν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ κυρίως τοῦ Τρικούπη και κάτω—μά σὰ μῆκε στὴ μεγάλη πόλη δὲν ἤξαιρε τί νά κάνῃ. Μὴν ἔχοντας τὴ δύναμη νά ἰδῇ και νά νιώσῃ τὴ νέα ζωὴ, προτίμησε νάποτραβηχτῇ ἀπὸ τὴν κοινωνία και νά παρακολουθῇ τὴ ζωὴ μέσα ἀπὸ τοῦς καπνοῦς τῆς θολῆς ἀτμόσφαιρας ἐνὸς ὑπογείου. Και φυσικά μέσα ἀπὸ ἕνα ὑπόγειο δὲν μπορεῖ νά ἰδῇ κανεῖς τίποτα οὔτε νάκούσῃ τίποτα παρά τίς κοινοτοπίες ἐκείνων ποῦ τὸν περιστοι- χίζουνε. Μὴ μοῦ ἀνατέρετε, γιά ἔνομα τοῦ θεοῦ, τὸ Βερλαῖν. Τὸ νά συχνάζῃ κανεῖς στὴν ταβέρνα, δὲ σημαίνει πῶς εἶναι ὑποχρεωμένος και νά ζῇ τὴ ζωὴ τῆς ταβέρνας. Νά κάθεσαι πίσω ἀπὸ τὰ βαρέλια σάν τὸ Βερλαῖν, και νά γράφῃς ὡς και Λατινικοῦς στίχους, εἶναι κάτι πολὺ διαφορετικώτερο ἀπὸ τὸ νά περιορίζῃς ὅλον τὸν πνευματικὸ σου κόσμο μέσα στοῦς τέσσερεις τοίχους ἐνὸς βρωμεροῦ ὑπογείου. Χωρὶς ἐννοεῖ- ται και νά ὑπολογίσουμε τὴ διαφορὰ τῆς Ἑλληνικῆς ταβέρνας ἀπὸ τὴν Παριζιάνικη ταβέρνα. Κι ἔμως θεωρία και πράξη εἶναι δυὸ πράματα ἀχώριστα. Ὁ ἀληθινὸς ἄνθρωπος και συγγραφέας προπαντὸς ἔῃ τίς ἰδέες του. Αὐτὸ κάνανε π. χ. οἱ Ρῶσσοι λογοτέχνες ποῦ ἡ ζωὴ τοῦς εἶναι μιὰ διαμαρτυρία ὑπὲρ τῆς λευτεριάς και κατὰ τῆς τσαρρικῆς τυ- ραννίας και γι αὐτὸ ἔλοι σχεδὸν ἕνα μέρος τῆς ζωῆς τους τὸ περᾶσανε στὴ Σιβηρία. Αὐτὴ ἡ κοινωνικὴ σὺδετερότητα ποῦ ἐμφανίζουνε οἱ δικοὶ μας λόγιοι εἶναι δείγμα κοινωνικῆς ἀναντησίας και φανερώνει ἔλλειψη πίστης σὲ κάθε ἰδέα. Μὰ ἅμα ἀπὸ τὸ συγγραφεὶα λείψῃ ἡ

φλόγα της πίστης, τι θα μείνη πιά για να του πυρώση την ψυχή και για να του τανύση τὰ φτερά προς τους αἰθέρες; Ἐκείνο τὸ κουκουσουριὸ τῆς ταβέρνας καὶ τοῦ καφενέ δὲν μπορεῖ νὰ βγῆ καμιά τέχνη. Ἐμεῖς ἐδῶ δὲ θέλουμε ἀκόμα νὰ νιώσουμε μίαν ἀπλή ἀλήθεια. Πῶς ἓνας συγγραφέας δὲ βγαίνει ἀπλῶς νὰ κἀνῃ τὸ γούστο του, ἢ νὰ μᾶς ἀναπτύξῃ τίς ἰδιοτροπίες του, παρὰ ἔρχεται νὰ μᾶς εἰπῆ κι αὐτὸς τὴ γνώμη του πάνω στὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς κι ὅσο πιὸ βαθιὰ καὶ πρωτότυπη εἶναι ἡ γνώμη του αὐτῆ, τόσο καὶ τὸ ἔργο του ἔχει ἀνώτερη ἀξία. Μόνο ἐδῶ χωρίζεται, κατὰ τρόπο ἀξιοθρήνητο, τὸ ἔργο ἀπὸ τὴν οὐσία του καὶ βρίσκονται ἄνθρωποι νὰ ὑποστηρίζουνε πῶς ἓνα ἔργο μπορεῖ νάναί ἀριστούργημα κι ἄς μὴν περιέχῃ καμιά ἀνώτερη ἰδέα. Ἔτσι κι ὁ κ. Β. δὲν ἔχει νὰ μᾶς παρουσιάσῃ καμιά ἀποψη δική του γιὰ τὴ ζωὴ, δὲν ἔχει δηλαδὴ τίποτα νὰ μᾶς εἰπῆ.

Ἄλλὰ ἔλα πού ὑπάρχει, κατὰ τὸν κ. Ξ. τὸ πρόβλημα Βουτυρά. Δηλαδὴ πῶς μὲ τόσο πολλὰ καὶ μεγὰλα ἑλαττώματα ὁ Β. κατορθώνει νὰ ἐπιβάλλεται στοὺς νέους! Ὑποθέτω πῶς ὁ κ. Ξ. θὰ θέλῃ νὰ ἀστεϊευστῆ. Καὶ πρῶτα πρῶτα ἀναγνωρίζουνε ὅλοι οἱ νέοι τὸ Β; Ὑπάρχουνε μόνο μερικά γεροντόπαιδα, ἀνάξια γιὰ προσοχὴ, πού, εἴτε ἀπὸ ἀμάθεια εἴτε ἀπὸ ματαιοδοξία, εἴτε κυρίως ἀπὸ προσωπικὴ ἀντιπάθεια πρὸς ἄλλους ὁμότεχνους τοῦ Β. παίζουνε τὸν ἀχάριστο καὶ διόλου τιμητικὸ γι αὐτοὺς ρόλο τοῦ διαφημιστῆ τοῦ κ. Β. (ἓνα εἶδος δηλαδὴ κλακέρηδες τοῦ θεάτρου). Μὰ ἀξίζει τώρα νὰ συζητοῦμε γιὰ τίς γνώμες αὐτῶν τῶν παιδιῶν;

Ἐγὼ ὑποστηρίζω κάτι ἄλλο. Πῶς δὲν ὑπάρχει καμιά ἐπιβολὴ Βουτυρά. Ὁ κ. Β. ἀπλούστατα δὲ διαβάξεται. Εἶναι ἴσως ὁ μόνος συγγραφέας πού τὸ διάβασμα του προκαλεῖ τὴ μεγαλύτερη ἀνία καὶ ἀπελπισία, σὲ κάθε ἄνθρωπο πού τὸν διαβάξῃ χωρὶς προκατάληψη. Ὑπάρχει μόνο ἐκδοτικὴ ἐπιβολή. Οἱ ἐκδότες, μὲ τὸ ἐπιχειρηματικὸ τους πνεῦμα, φυσικὸ εἶναι νὰ δέχονται ὅ,τι εἶδος τοὺς προσφέρνεται στὴν πιὸ χαμηλὴ τιμῆ, ἀδιαφορώντας γιὰ τὴν ἀξία του, ἀπὸ τὸ ἀναγκαστικὸ κοινὸ δὲν εἶναι ἀκόμα σὲ θέση νὰ τὴν ἐξελέγξῃ. Δὲν εἶναι δηλαδὴ τὸ κοινὸ πού ἐπιβάλλει στοὺς ἐκδότες τὸ Β. παρὰ οἱ ἐκδότες ἐπιβάλλουνε τὸ Β. στὸ κοινὸ μὲ τὸ στασιῶ, μὰ πού τὸ εἶδος αὐτό, ἀγορασμένο σὲ πολὶ χαμηλὴ τιμῆ, τοῦς ὑπόσχεται μεγαλύτερο κέρδος. Ἄν κυκλοφορῆ περισσότερος Βουτυράς, δὲν εἶναι γιὰ τὸ κοινὸ ἀπαιτεῖ σῶνει καὶ καλὰ Β. ἢ γιὰ τὸν οἱ ἐκδότες δυσκολεύονται νὰ ἐκδώσουνε κι ἄλλα δηγηματογραφικὰ ἔργα. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς τὸ εἶδος αὐτό, ἐπειδὴ ἀγοράζεται σὲ χαμηλὴ τιμῆ, προσφέρνεται σὲ με-

γαλῆτερη ποσότητα στὴν καταναλωτικὴ ἀγορά. ("Ἄν κατεβαίνω σὲ κάπως χαμηλὸ ἐπίπεδο, παρακαλῶ νὰ μοῦ συχωρεθῆ, γιατί εἶναι ἀνάγκη νὰ εἰπωθοῦνε μερικά πράματα μιὰ γιὰ πάντα, ἀφοῦ οἱ διάφοροι κουφιοκεφαλάκηδες τῆς φιλολογίας καμώνονται πῶς δὲν τὰ καταλαβαίνουνε).

Εἶναι ἀναμφισβήτητο πῶς, ἔσο ὑψώνεται τὸ διανοητικὸ ἐπίπεδο τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ, τόσο θὰ περιορίζεται ἡ κατανάλωση τοῦ κ. Β. Καί τώρα ἀκόμα μπορεῖ κανεὶς εὐκολὰ νὰ παρατηρήσῃ πῶς ἡ ἀγορὰ ἀρχίζει νὰ δυσανασχετῆ, κι αὐτὸ τὸ βλέπει κανεὶς στὸ πρόσωπο κίθε ἀναγνώστη τοῦ κ. Β. Ὃστερα ἐπὶ τὸ διάβασμα κάθε νέου ἔργου του. Γιατί ὁ κ. Β. ἔμεινε καὶ θάπομείνῃ ἀνεξέλεγκτος. Ἐμένα τουλάχιστο τὸ ἔργο τοῦ κ. Β. μοῦ δίνει τὴν ἐντύπωση ὅχι πολλῶν δηγημάτων παρά ἑνός. Πλάνη πῶς ὁ κ. Β. ἔχει τάχα γράψῃ 300 δηγήματα. Ἐνα δηγήμα ἔχει ἀρχίσει νὰ γράφῃ ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ παρουσιάστηκε στὸ φιλολογικὸ ὄριζοντα κι αὐτὸ τὸ δηγήμα τὸ συνεχίζει εἰκοσι τῶρα χρόνια μὲ μιὰ ἀξιοθάμαστη ὁμολογουμένως ὑπομονή. Τὸ ἔργο του δὲν ἔχει βιάθος, ἔχει μένο μάκρος. Γι' αὐτὸ ὁ κ. Β. ἔχει τὸ μοναδικὸ προνόμιο νὰ κόβῃ τὸ ἀνιαρὸ καὶ ἀτελειώτο αὐτὸ δηγήμα σὲ ὅποιον σημεῖο θέλει—μικρὸ ἢ μεγάλο, ἀνάλογα μὲ τὴν παραγγελία—καὶ νὰ τὸ συνεχίξῃ πάλι, ἀλλάζοντας ἀπλῶς τὰ ὀνόματα τῶν προσώπων του.

Ἄς καταπιαστοῦμε τώρα τὸν ἰσολογισμὸ τῶν προτερημάτων καὶ τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ κ. Β. (Εἶπαμε πῶς τὰ ἐλαττώματά του ἀνομολογοῦνται κι ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς θαυμαστὲς του ὥστε νὰ μὴν ἐπιδέχονται καμιάν ἀμφισβήτηση).

Ἐχομε στὸ ἐνεργητικὸ του—γιὰ νὰ παρακολουθήσω τὸν κ. Ξ.—ψυχολογημένο διάλογο καὶ θαυμάσια περιγραφή. Ἄς τὸ παραδεχτοῦμε. Στὸ παθητικὸ του ἔχομε ἑλλειψὴ γλώσσας, ὕφους, σκεδίου, κοσμοθεωρίας, διαλόγου τεχνικοῦ, αἰσιοδοξίας. Μπορεῖ αὐτὸ τὸ φτωχὸ ἐνεργητικὸ—ποὺ κι αὐτὸ μπορεῖ νὰ τοῦ ἀμφισβητηθῆ—νὰ ἰσοφαρίσῃ καὶ νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸ φοβερὸ παθητικὸ του; Αὐτὸ μόνον τραλοῖ, ὅπως λέει κι ὁ κ. Ξ. καὶ ἀνίδεοι ὀλότελα ἀπὸ τέχνη, μποροῦνε νὰ τὸ φαντάζονται. Καταντοῦμε λοιπὸ σὲ μιὰ χρεωκοπία. Καὶ φυσικὰ ὁ κ. Β. πρέπει νὰ θεωρηθῆ σὰν ἕνας χρεωκοπημένος συγγραφέας. Ἄν ἡ κριτικὴ ἕως τώρα δὲ θέλησε νὰ τοῦ φανερώσῃ αὐτὴ τὴν ἀλήθεια, γιὰ νὰ μὴν τὸν πικράνῃ ἢ γιὰ νὰ μὴ τονὲ ζημιώσῃ, αὐτὸ δὲν εἶναι πρὸς τιμὴ τῆς Ἑλληνικῆς κριτικῆς. Ἄπὸ λόγους καθαρὰ κοινωνικοῦς, μὰ κι ἀπὸ δι-

κή της βέβαια αδυναμία, ή κριτική δείχτηκε έως τώρα εγκληματικά μουσική και χαριστική στον κ. Β. όσο σε κανένα άλλο συγγραφέα. Αί, ο καημένος ο Δημοστένης Αυτό χρησίμεψε έως σήμερα για μόνον της κριτικής που είχε αποτέλεσμα να πνίξη κι έτσι αγαθό στοιχείο έκρυβε ίσως ο άνθρωπος αυτός μέσα στην ψυχή του. Γιατί ο κ. Β. είναι βέβαια μια φλέβα, μια καλή δηγηματογραφική φλέβα. Μά όταν το καθαρό μέταλλο δε μπορέση να χωριστή από τις σκουριές που το περιβάλλουσε, τότε καταντάει άχρηστο για την τέχνη.

Ο κ. Ξ. τελειώνει την κριτική του με το συμπέρασμα πως ο κ. Β. είναι ένας δυνατός δηγηματογράφος ανάμεσα και σε μερικούς άλλους επίσης δυνατούς, και πως το να λέη κανείς πως δεν υπάρχει άλλος παρά ο κ. Β. είναι μια τρέλα. Έγώ αρνίεμαι ελότιστα αυτό το συμπέρασμα, που το κάτω κάτω δε δικαιολογείται από την ανάλυση που επιχειρεί ο ίδιος. Ο κ. Ξ. παρασύρθηκε κι αυτός από τη γενική τάση κι αποφάσισε να δείξη κι αυτός την καθιερωμένη επιείκεια, όπως βλοι όσοι γράφανε κριτικές για τον κ. Β. και που αν προσέξη κανείς βαθύτερα τα γραφόμενά τους, θα νιώση άμέσως πως κάτω από τους μασοημένους επαίνους, κρύβεται ή κατάκριση και ή άρνηση. Γιατί τόσο μεγάλα και βασικά ελαττώματα είναι φυσικά αδύνατο να διαφύγουν την προσοχή κάθε ανθρώπου που ανακατεύεται ίσως και λίγο με τα γράμματα. Λοιπόν ο κ. Βουτυράς — είναι ανάγκη να ειπωθή επιτέλους ή αλήθεια — δεν είναι συγγραφέας, δεν μπορεί να είναι συγγραφέας. Θα μπορούσε ίσως να αναδειχτή ένας καλός συγγραφέας, αν είχε λιγώτερη έμπιστοσύνη στον εαυτό του, αν επιχειρούσε, όταν εΐτανε καιρός, να γνωριστεί με τα άριστουργήματα της ξένης φιλολογίας που θα του χρησιμεύανε, έως ένα σημείο, βέβαια, για φυσικός οδηγός — ο Β. ως γνωστό εκφράζεται με τη μεγαλύτερη περιφρόνηση ακόμα και για τους παγκόσμιας φήμης λογοτέχνες — κι αν ή κριτική είχε την τιμιότητα να είναι περισσότερο ειλικρινής απέναντί του. Τώρα ο κ. Β. είναι το θύμα του εαυτού του και των κριτικών του που κανείς δεν τόλμησε ποτέ να του είπη καθαρά και ξάστερα την πικρή αλήθεια. Ο υπερτροφικός έγωισμός του τονε σπρώχνει να περιφρονή, έτσι δημιουργήσε ή παγκόσμια τέχνη, με την άπλοϊκή πεποίθηση πως μπορεί αυτός να δημιουργήση τέχνη δική του, κ' ή κριτική, αντί να φροντίζη να τονε συγκρατή, τονε σπρώχνει ελο και περισσότερο στον κατήφορο της πλάνης του, είτε για να του γίνη εύχάριστη, είτε για να χτυπήση στο πρόσωπό του άλλους συνάδερφους του, που ποτέ δε θελήσανε να της αναγνωρίσουνε σημασία περισσότερη απ' ότι της αξίζει. Από το φυσικό

αυτό παραστράτισμα τίποτα πιά δεν μπορεί να τονε συγκρατήσει. 'Ο άνθρωπος θα εξακολουθή να εκδίδη τους τόμους του με την ίδια ανυποψία που τονε χαρακτήρισε έως τώρα και στα χείλια των άγνωστων του, ύστερα από το διάβασμα κάθε νέου τόμου του, θα εξακαλουθή νάνεβαίνη το τραγικό ρώτημα «Γιατί;». Γιατί δηλαδή ο τόσος θόρυβος γύρω σ' αυτό το ένομα; Κι αν το έπίσημο Κράτος δεν μπόρεσε να κρατήσει τη σοβαρότητα του και να μην επιβραβεύη τον τεχνητό αυτό θόρυβο με ένα *«Αριστείο των Γραμμάτων»*, αυτό δεν προσθέτει τίποτα στο έργο του κ. Β. Δυστυχώς το σημερινό κράτος δεν είναι σε θέση να προσθέση τίποτα σ' ένα συγγραφέα. Μόνο να του αφαιρέση μπορεί.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΒΙΘΗΝΤΗ ΜΠΛΑΣΚΟ ΙΜΠΛΙΝΙΘ

ΒΑΛΕΝΘΙΑΝΙΚΗ ΜΕΓΚΛΑ

2—

'Ο μικρός με την πλατειά κάμκ στο ένα χέρι, προφύλαγε με τ' άριστερό το στήθος του, πηδώντας σε μαξιμού και δείχνοντας πως είχε ξεσχαλήση στην τέχνη της όπλομαχητικής που την διδάσκουν στις φυλακές.

'Ολοι σώπαινον. Άκουγότανε το ζουζούνισμα, πούκαναν τα μυιγάκια πετώντας στο θερμόν ανοιξιάτικο άέρα, το παράπονο του γειτονικού μαγκανοπήγαδου, το θροίσμα των πράσινων σταχιών, και το μακρυνό τρίξιμο κάποιου κάρρου, μαζί με τις φωνές των ζωμάχων, που δούλευαν στα χωράφια.

Θάτρεχε αίμα κι όλοι τέντωναν το λαιμό τους με νοσηρή περιέργεια για να κρίνουν το ματοκύλισμα.

Το καταραμένο ζουδι δεν έννοουσε να ήτυχάση. 'Ολο κ' έβριζε. Για άς δοκιμάση να του ριχτή αυτός ό παλληκαράς και θάβλεπε πόσο γρήγορα θα τον ξάπλωνε χάμω.

'Εκεινος δεν περίμενε να του τό πη. Του ριχτηκε με άγρια παλληκαριά. 'Οχι με την περηφάνεια του λιονταριού, μα με την όρμη του ταύρου· χαμήλωσε το χοντρό κεφάλι του, τώχωσε μέσα στο στήθος του κι άμολήθηκε άκατάσχετος σαν καταπέλτης.

Με μιὰ σπρωξιὰ τὸν σάρωσε ἀπὸ μπροστά του τὸ μικρὸ Μπαντούλιος σὰ σκουπίδι καὶ πρὶν τὸν τινάξῃ χάμω τοῦχωσε τὸ μαχαίρι στὸ πλευρὸ ἀπὸ τὰ κάτω πρὸς τὰ ἄπάνω μὲ τόση δύναμη, πού θαρροῦσες πῶς τὴν σήκωσε ψηλά.

Ὁ μικρὸς ἔπεσα. Μὲ τὰ δυὸ χέρια ἔσφιγγε τὸ πλευρὸ του, στὸ ξεσχισμένον ζουνάρι, πού ἔτρεχε αἷμα. Ἀκούστηκε ἓνα μουμουρίσμα ξαφνιάσματος πούμοιαζε μ' ἐπιδοκμασία.

Μωρ' δὲ χωράτευσ ἐτοῦτος ὁ Πέπετ! Καλὰ τὴν εἶχε ὅποιος τάβαζε μὲ τέτοιο θηρίο.

Οἱ Μπαντούλιος χύμηξαν ἀπάνω στ' ἀδελφοὺς τους, πούχε σωριαστῆ στὸ χῶμα. Τρέμανε ἀπὸ λύσσα. Μερικοὶ ἀνάμεσά τους σφίξανε τ' ἄρματα τους μ' ἀπελπισία, τὰ νὰ θέλανε ριχτοῦν στοὺς ἐχτρούς, κι ἂς εἶτανε πολλοί, καὶ νὰ πεθάνουν σκοτώνοντας γιὰ νὰ μὴ μείνῃ μὲ τέτοια ντροπὴ ἢ οἰκογένειά τους.

Μὲ τούς συγκράτησε ἓνα ἐπιταχτικὸ κίνημα τοῦ μεγαλύτερου ἀδελφοῦ, τοῦ Νέστορος τῆς οἰκογενείας. Ὅλοι τους ἀκολουθοῦσανε τυφλὰ τὴ συμβουλὴς του. Δὲ χάλασε ὁ κόσμος. Ὅτι ἐκεῖνος συμβούλευε πάντα ἔβγαине σὲ καλό: Ὑπομονὴ κ' ἔχει ὁ καιρὸς γυρίσματα.

Ὁ μικρὸς εἶχε γίνῃ κατάχλωμος, λὲς καὶ εἶχε ξεψυχήσει. Τὸ αἷμα ἔτρεχε ἀδιάκοπα μέσα ἀπὸ τὸ ζουνάρι του. Οἱ ἀδελφοὶ του τὸν πήγανε σηκωτὸ στὸ ἄμαξι, πού τοὺς εἶχε φέρῃ ὄλους μαζί, τὸ πρῶτ καὶ περίμενε κοντὰ στὸ ὑποστατικὸ.

— Βάρα ἄμαξι! . . . Στὸ νοσοκομεῖο! Ἐκεῖ πού πᾶνε οἱ ἄντροι, σὰν τοὺς βρῆ καμμιά συφορὰ.

Τὸ ἄμαξι ἔφυγε μὲ τινάγματα, πούκαναν τὸ λαβωμένον νὰ μουγκρίζῃ ἀπὸ τὸν πόνο.

Ὁ Πέπετ σκούπισε τὸ μαχαίρι του μὲ μαρουλόφυλλα, πού εἶτανε χάμω σκόρπια, τὸπλυνε στὸ πηγᾶδι καὶ τὸ καμάρωνε μὲ τόση ἀγάπη, σὰ νάτανε παιδί του.

Ὁ χωριάτης εἶχε ψηλώσῃ ἵπερβολικὰ στὰ μάτια ὄλων ἐκείνων τῶν ξεσκαλομένων, πού τὸν τριγύριζαν. Ὅταν γυρνοῦσαν στὴ Βαλένθια ἀπὸ τὴ σκονισμένη δημοσιά, δὲν προλάβαιναν νὰ τοῦ δίνουνε συμβουλές.

Νὰ μὴ τὸν μέλῃ γιὰ τὴν ἀστυνομία. Εἶτανε συνήθεια νὰ σωπαίνουν τὰ παλληκάρια. Ὁ μικρὸς θάλεγε στὸ νοσοκομεῖο πῶς δὲν ἤξερε

ποιός τὸν λάβωσε. "Ανεΐτανε τόσο τιποτένιος, πού νὰ θελήσῃ νὰ μιλήσῃ, τ' ἀδέρφια του θὰ τοῦ δίδασκαν τί ὑποχρέωση εἶχε.

Τὰ μάτια του ἄνωγες τέσσερα γιὰ τοὺς ἄλλους Μπαντούλιος, ποῦχανε μείνη γεροί. Ἄπο τέτοιους ἀνθρώπους ἔπρεπε νὰ φυλάγεται. Γι' αὐτοὺς τὸ πᾶν εἶτανε νὰ βαρέσουν, κι ἂν δὲν μπορούσαν ἀντίκρια πρόσωπο μὲ πρόσωπο, δὲ δυσκολευόντανε καθόλου νὰ τὸ κάνουν μὲ μπαμπεσιά. Τὰ μάτια σου τέσσερα, Πέπετ! Αὐτὸ δὲ θὰ τὸ συγχωροῦσαν, ὄχι τόσο γιὰ τ' ἀδέλφια τους, ὅσο γιὰ τ' ὄνομα τῆς οἰκογενείας.

Μὰ ὁ Πέπετ, ἀναμμένος ἀκόμα ἀπὸ τὸ τσακώμα, χαμογελοῦσε μὲ καταφρόνια. Τέλος πάντων ἔτσι θαρχόντανε μιὰ φορὰ τὰ πράγματα. Εἶχε ἔλθῃ στὴ Βακλάνθια γιὰ νὰ σπάσῃ τὰ μοῦτρα τῶν Μπαντούλιος, ὅπου βρισκότανε αὐτὸς δὲν ἤθελε ἄλλους καλληκαράδες. Τῶδειξε στὸν ἕνα. "Ἄς κοπιᾶσουν κ' οἱ ἄλλοι νὰ τοὺς κανονίτῃ.

Καὶ γιὰ νὰ δείξῃ πῶς δὲ φοβᾶται, ὅταν πέρασαν τὸ γεφύρι τοῦ Σὰν Χοσὲ καὶ μπήκανε στὴν πόλη, φοβέρισε πῶς θὰ κόψῃ τ' αὐτιά ἐκείνου, πού θῆθελε νὰ τὸν σκοτώσῃ.

"Ἦθελε νὰ εἶναι μονάρχος, γιὰ νὰ ἰδῇ ἂν οἱ ἐχτροὶ θῆβαιναν στὰ δρόμο του... Τὸ λοιπὸν ἀλάργα καὶ καλὴ ἀντάμωση!

Ἀ' ρὲ μεγαλεῖο αὐτὸς ὁ Πέπετ! Κ' ἡ φάρα τῶν κουμπουράδων διαλύθηκε. Ὅλοι τρέξανε νὰ διηγηθοῦν στὶς ταβέρνες καὶ στὰ χαρτοπαίχνια τὸ χουνέρι τῶν Μπαντούλιος κ' ἐπρόσθεταν κάνοντας τοὺς σπουδαίους πῶς εἶδανε μὲ τὰ μάτια τους.

Καλὰ ἔλεγε ὁ Πέπετ πῶς οὔτε φοβότανε τοὺς Μπαντούλιος, οὔτε τὸν ἀνησυχούσανε. Ἔφτανε νὰ τὸν δῆτε στὶς ἔντεκα τῆ νύχτα νὰ περᾶ ἀπὸ τὴν ὁδὸ ντὲ λὰς Μπάρκας μ' ἕναν ἀέρα σὰ νὰ μὴν εἶχε γίνῃ τίποτα.

Πῆγαινε στὴν Πένια ν' ἀκούσῃ τὴν ἀγαπημένη του.

Τὸ παλιοθήλυκο! "Ἄν εἶτανε ἀλήθεια ὅ,τι τοῦ εἶπε ἐκεῖνο τὸ μυξιάρικο, πού τὸν πρόσβαλε, πρὶν τὸ διορθώσῃ, θὰ τῆς ἔσπαζε τὰ μοῦτρα καὶ θὰ τᾶκανε θάλασσα δλα μέσα στὸ κερφὲ - ἀμάν.

Ἀκόμα βαστοῦσε ὁ ἐρεθισμὸς τοῦ τσακώματος, ἐκείνη ἡ λύσσα, πού τὸν ἔπιανε, ὅταν ἔχυνε αἷμα καὶ τὸν ἔσπρωχνε νὰ κἀνῃ συφορές.

Τώρα ἔπρεπε νὰ βγοῦν μπροστὰ του οἱ Μπαντούλιος, πρὶν τοῦ περάσῃ, ἕνας - ἕνας ἢ κι' ὅλοι μαζὶ. Εἶχε τὸ κουράγιο μὲ τὴν πρώτη νὰ τοὺς στρώσῃ ὅλους χάμω.

Είτανε στὸν ἀνύφορο τῆς Μορέρας, ἔταν ἀκούστηκε μιὰ πιστολιά κι ὁ παλληκαρᾶς ἔνοιωσε πῶς κάτι τὸν βάρεσε στὴν πλάτη, τὴν ἴδια στιγμή, πού τὸ φῶς του σκοτείνιασε κι ἄρχισαν νὰ βουίζουν τ' αὐτιά του.

Μπρὲ νὰ πάρη. . . Εἶταν ἐκεῖνοι καὶ τὸν εἶχανε λαβῶση.

Τράβηξε ἀπὸ τὸ ζουνάρι του τὴν κουμπιῦρα, μὰ πρὶν προφτάση νὰ γυρίση, ἀκούστηκε ἄλλή πιστολιά κ' ὁ Πέπετ ἔπεσε ξερός.

Ὁ κόσμος ἔτρεχε, οἱ πόρτες ἔκλειναν μὲ κρότο, ἀντηχούσανε σφουρίγματα πολλά στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου, μὰ δίχως νὰ φανῆ πουθενὰ κανέναν χωροφύλακα. Οἱ Μπαντούλιος ἐπωφεληθήκανε ἀπὸ τὸν πανικό, γιὰ νὰ ξεμουτίσουν ἀπὸ τὴ γωνιά, πού εἶχαν ταμπουρωθῆ, καὶ μὲ τὸ μαχαίρι στὸ χέρι προχωρήσανε πρὸς τὰ κίνητο σῶμα. Τῶσπρωξαν μὲ κλωτσιὰ σὰ νάτανε κανέναν μπόγος.

— Πάει : Ψόφητε !

Καὶ γιὰ νὰ πειστῆ καλύτερα ἕνας τους ἔσκυψε ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ σκοτωμένου κι ἔταν σηκώθηκε ἔκρυψε κάτι στὴν τσέπη του.

Ὅταν φτάσανε οἱ χωροφύλακες καὶ μαζεύτηκε ὁ κόσμος γύρω ἀπὸ τὸ πτώμα, περιμένοντας τοὺς δικαστικούς, φάνηκε στὸ φῶς μερικῶν σπύριτων τὸ μαῦρο πρόσωπο τοῦ Πέπετ ἀπὸ τὴ Ριμπέρα, μὲ τὰ μάτια ὀρθάνοιχτα σὰν γυαλένια, καὶ κοντὰ στὸ δεξιὸ κρόταφο μιὰ κόκκινη πλατειὰ πληγή, πού ἀκόμα ἔτρεχε αἷμα.

Τοῦ εἶχανε κόψη τὸ ἕνα αὐτί, ὅπως συνηθίζουν οἱ ταυρομάχοι μὲ τοὺς ταύρους, πού τοὺς σκοτώνουν μὲ τέχνη.

Ἡ κηδεία εἶτανε σωστὴ διαδήλωση.

Ἐμεναν ἀκόμη παλληκάρια· ἡ γενιὰ δὲν τέλειωνε τόσο γρήγορα ὅσο πίστευαν πολλοί.

Οἱ χαρτοπαίχτες πήγαιναν πρῶτοι - πρῶτοι πίσω ἀπὸ τὸ φέρετρο, σὰν «τεθλιμμένοι προστάται» τοῦ νεκροῦ καὶ πίσω τους οἱ μπράβοι καὶ οἱ δόκιμοι τῆς συντεχνίας : παλιόπαιδα τῆς ἀγορᾶς καὶ τῶν σφαγείων, πού περίμεναν τὴν εὐκαιρία νὰ φανοῦν κ' ἔκαναν τὰ πρωτόλεια τῆς παλληκαριᾶς, γυρεύοντας νὰ τσιμπολογήσουν καμμιά πεσέτα ἀπὸ τὰ καφνεῖα μὲ μπιλλιάρδα ἢ ἀπὸ τὰ χαρτοπαίγνια τῆς δεκάρας.

Ἡ πομπὴ τῶν ξετσίπωτων μούτρων μὲ τὰ στραβοδαλμένα κασκέτα καὶ τὶς ἀφέλειες, ἔκανε τοὺς διαβάτες νὰ παραμερίζουν καὶ νὰ συλλο-

γίνονται πώς ή άστυνομία έχασε τήν εύκαιρία, πού δέ βουτούσε όλα εκείνα τά ύποκειμένα, καθώς βρισκότανε έτσι μαζεμένα.

Μά όχι. Είτανε σεβαστή ή άληθινή λύπη τών ανθρώπων εκείνων, πού κλαίγανε τó σκοτωμένο μέ όλη τους τήν καρδιά, μέ μιάν άφέλεια, πού δέν τήν έβλεπεσ σέ καμμιά κηδεία.

"Έτσι σκοτώνουν τούς άντρες;.. Κιοτηδες!... Φοβιτσιάριδες!... Κ' έπειτα σου λένε οι Μπαντούλιος πώς είναι παλληκάρικ! "Αν τώλεγε ή καρδιά τους έπρεπε νά τά βάλουν μαζί του πρόσωπο μέ πρόσωπο κι άς τούτρωγαν τó σότι. "Έτσι κανονίζουν τούς λογαριασμούς τους σι άνθρωποι μέ ύπόληψη. "Όχι νά τόν βαρέσουν μέ τó πιστόλι άπό τις πλάτες και νά τόν σκοτώσουν σά σκυλί, άπ' άλάργα. Αυτό είτανε παλιαθρωπιά πού άξιζε κρέμασμα. Άκούσ; εκεί νά ξεκάνουν ένα τέτοιο λεβέντη κάτι τιποτένιοι! Δέν τó χωρούσε τó μυαλό πώς οι έφημερίδες δέ διαμαρτυρηθήκανε κι όλόκληρη ή πόλη δέ σηκώθηκε στό πόδι! "Αμ' πού τούκοψαν τó αυτί; Τί σου λέει πάλι έτούτο; "Α, νά χαθούν οι εξευτελισμένοι. Τέτοιο πράμμα μπορούσε νά γίνη όταν κανένας σκοτώνει τόν έχτρό του παλληκαρίσια. Σέ παρόμοιες περιστάσεις πρέπει νά κρατξ ένα θυμητικό. Μά... άς πάη στό διάολο, όταν τέτοιος λόγος δέν ύπάρχει, και μόνο μερικοί μερικοί θάπρεπε νά ντρέπονται αν είχανε φιλότιμο, σου κάθεται στό στομάχι νά τους βλέπεις νά κορδώνονται. Και τó χειρότερο είτανε πού μιá κ' έλειψε ό Πέπετ, τó άληθινό παλληκάρι, ό πρώτος άπό τούς λεβέντες, οι Μπαντούλιος θάμναν μονάχοι άφέντες κ' οι άνθρωποι μέ αίσθημα, δηλαδή οι άλλοι, θ' αναγκαζόντανε νά πάνε μέ τó μέρος τους, για μόρεσουν νά ψώμοζήσουνε άπό τά ψίχουλα πού άφίνανε εκείνοι. Κ' είτανε τόσο ήσυχι όσο τούς προστάτευε τó άδικοσκοτωμένο παλληκάρι, πού είχε βαλθη νά ξεπαστρέψη τούς Μπαντούλιος!...

Πιό φαρμακωμένοι φαινόντανε οι νεοφώτιστοι, τά τσιρξία τής τέχνης πού δέν είχαν άκόμη ματώση τó λάζο, πού φούσκωνε άπό πίσω τί σακκάκι τους, όσοι δέν είχανε μπη ως τήν ώρα σέ μιá σειρά για νά ζούν άπό τήν αίσόβια» μά λάτρευαν τόν Πέπετ, όπως οι άγριοι λατρεύουν ένα καινούριο άστρο.

Κ' όλοι αύτοι πού ήθελαν νά φοβίζον τόν κόσμο μιá μιá χειρονομία τους, κλαίγανε στό νεκροταφείο γύρω άπό τó λάκκο, βλέποντας τó ύγρό χώμα νά πέφτη πάνω στό φέρετρο.

Τέτοια νιάτα και τέτοια λεβεντιά να τὰ φάνε ή μαύρη γής και τὰ σκουλήκια!... "Αχ κόσμε ψεύτη! Μόνο να τὸ συλλογιέσαι σου ραγιζεται ή καρδιά.

Τὰ παλληκάρια περίμεναν με άνυπομονησία τις τελετές σὲ παρόμοιες περιστάσεις: κάτι, πού να δείχνει στὸν μακαρίτη πὼς τὸν θυμόντανε. Ἀκούστηκε ἕνα γλοῦ-γλοῦ. Κάποιο ὕγρὸ χυνότανε πάνω στὸν παραχωμένο λάκκο. Οἱ σύντροφοι τοῦ Πέπετ, άγριωποὶ σὰν παπάδες κάποιας τρομερῆς θρησκείας, άδειαζαν μπουκάλια κρασί άπάνω στὸ παχὺ χῶμα, πού θαρρούσε πὼς ἴδρωνε τὴ διαφθορά τῆς ζωῆς.

Κ' όταν σχηματίστηκε μιὰ κόκκινη και σιχαμερὴ λιμνούλα, ἔβλε εκείνη ή άδελφότητα τῆς κακώτυχης παλληκαριῆς τράβηξε τοὺς λάζου: κ' ἕνας ἕνας χαρζάανε με μανία στὴ λάσπη σταυροὺς με τὴ μύτη τῶν μαχαριῶν, μουρμουρίζοντας φοβερὰ λόγια, με τὰ μάτια καρφωμένα ψηλά, σὰ να περίμεναν να κατέβουν άπό τὸν οὐρανὸ πετώντας οἱ μισητοὶ Μπαντούλιος.

Ὁ Πέπετ μπορούσε να κοιμάται ἤσυχος. Ἐκείνοι οἱ παλιαθρώποι θὰ πάθιναν τὰ ἴδια και χειρότερα... άν ἔννοούσανε να τὰ τρῶνε ἔλα μονάχοι τους και να μὴν τὰ μοιράζονται με τοὺς ανθρώπους με αἴστημα. Ὅσο γι' αὐτὸ παίρνανε ὄρκο!

Τὴν ἴδια ὥρα πού τὰ μαχαίρια τῆς παρέας χαράζανε σταυροὺς στὸ νεκροταφεῖο, οἱ Μπαντούλιος ἔμπαιναν στὸ νοσοκομεῖο, σοβαροί, μονοκόματοι, ἐπίσημοι, σὰ διπλωμάτες, πού ἔχουν σπουδαία ἀποστολή.

Τὸ πρόσωπο τοῦ μικροῦ ξεμουτοῦσε ανάμεσα στὰ σεντόνια κατάχλωμο σὰν τὸ πανί. Μονάχα στὴ ματιὰ του εἶχε μιὰ σπιθα ζωῆς όταν ρώτησε βουδὰ τ' ἀδελφιά του.

Κάτι θάξερσ άπό ἔ,τι ἔγινε τὴν περασμένη νύχτα κ' ἤθελε να πειστη.

Ναί, εἶτανε ἀλήθεια. Τοῦ τὸ βεβαίωνε ὁ μεγαλειότερος ἀδελφός, ὁ πιὸ μυαλωμένος στὴν οἰκογένεια. Ὅποιος τάβαζε με τοὺς Μπαντούλιος θὰ πῆ πὼς εἶχε βαρεθῆ ἐτούτη τὴ ζωῆ. Ὅσο ζούσαν ἔλοι, ὁ καθένας άπό τ' ἀδελφικ εἶχε γερὲς πλάτες. Δέν τοῦ εἶχαν ὕποσχεθῆ ἐκδίκηση; Τὴν εἶχε.

Ἐτύλιξε ἕνα κομμάτι άπό ἔφημερίδα κ' ἔρριξε άπάνω στὰ σεντόνια ἕνα συχαμερὸ κοψίδι, σκεπασμένο με πηγμένο κατάμαυρο αἶμα.

Ὁ μικρὸς άπλωσε ανάμεσα στὰ σεντόνια τ' άδυνατισμένα χέρια

του και τ'όφτασε πνίγοντας με μουγκρητά τὸν πόνο πού τοῦ σπάρ'ε τὰ πληγιασμένα σωθικά του, καθὼς ἀναστηκώθηκε.

— Τ' αὐτί ! . . . Τ' αὐτί τοῦ κλέφτη !

Τὰ δόντια του τρίζανε με τίς δυὸ γερὲς δαγκωματιές ποῦδωσε στὸ συχαμερὸ τραγανὸ καὶ τ' ἀδέλφιά του χαμογελώντας με καμάρι ὅταν εἶδαν ὡς πού μπορούσε νὰ φτάσῃ ἡ λύσσα, ποῦπιασε τὸ λεονταράκι τους, ἀναγκαστήκανε νὰ τοῦ πάρουν με τὴ βία τὸ αὐτί τοῦ Πέπετ γιὰ νὰ μὴν τὸ δικουμίση.

(Ἀπὸ τὸ Ἰσπανικὸ πρωτότυπο).

ΚΩΣΤΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

ΚΥΚΝΕΙΟΝ ΑΣΜΑ

Τὸ παρακάτω τραγούδι εἶναι τὸ τελευταῖο τραγούδι ἑνὸς παιδιοῦ πού πέθανε πάνω στὸ ἄνθισμα τῆς ζωῆς του, — ἑνὸς διαλεχτοῦ παιδιοῦ, φανατικοῦ δημοτικιστῆ, πού διάβαζε πολὺ, παραπολύ, καὶ δοῦλενε συστηματικὰ κι ἀθόρυβα. Εἶτανε Χιωτάκι κ' εἶχε δημοσιέψει πρόπερσι μερικά τραγούδια του, τὰ πρῶτά του, στὸ «Νουμά». Τὸ δύστυχο παιδί, πού τόσο γλήγορα μᾶς ἔφυγε, ἔφισε μερικά τραγουδάκια του ἀνέκδοτα, μιὰ μετάφραση τοῦ Θεόκριτου καὶ κάπια σημειώματά του γιὰ τοὺς Ἀρχαίους, πού δείχνουν πόσο τονὲ μάγευε ὁ ἀρχαῖος κόσμος.

Ἀπὸ τὴν ΤΡΙΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΟΡΓΑΣΜΟΥ

Τὶ με καλεῖς καὶ κραζεις με κοντά σου γιὰ νάρθῶ
 Εἶμαι δεντροὶ ἀνεμόδαρτο σῆναν γκρεμὸν ὀρθό.
 Τὶ με καλεῖς καὶ κραζεις με με μιὰ φωνὴ τραχιὰ
 Στὰ σπλάχνα μου τῆς θύμησης ξυπνᾶνε τὰ στοιχιά.
 Τίποτα γύρω· Μέσα μου κόσμος μονάχα ἀχνός.
 Τοῦ λογισμοῦ πιά χάθηκε ὁ γαλάζιος οὐρανός.
 Κι ἂν με καλεῖς καὶ κραζεις με τοῦ κάκου πιά ἀπὸ με
 Ἄλλο δὲ μένει τίποτα παρὰ ἀπὸ σὲ καημέ.
 Ἄχ κάτι θᾶμουμε κ' ἐγὼ στὸν κόσμο πρὶ βρεθῶ
 Χῶμα, κλαδάκι, ἀχνός δροσιᾶς σὲ κάποιον ἀπάνω ἀνθό.
 Μῶ, τι γεννιέται θᾶμουμε καὶ σβύεται στὴ στιγμή.
 Χίλιων γεννῶν καὶ θάνατων με πνίξαν οἱ σεισμοί.
 Κι ἂν με ζητᾶς ἐσὺ φωνὴ με τὴν τραχειὰν ὁρμὴ
 Μιὰ θλιβερὴ θὰ βρεῖς καρδιά κ' ἕνα ἄρρωστο κορμί. . .

Χίος 11 - 6 - 28.

ΔΗΜ. ΑΡ. ΚΛΟΥΒΑΣ

ΧΗΤΗΡΗ

ΑΠΟ ΤΗΝ «ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ»

VI

Τῆς καλῆς μου, ταξειδεύοντας,
 Κάποτε ἤδρα τὴ φαμίλια,
 Κ' οἱ γονιοὶ τῆς κ' ἡ ἀδερφοῦλα τῆς
 Κοπλιμέντα μοῦ εἶπαν χίλια.

Ρώτησαν γιὰ τὴν υἱεῖά μου,
 Πῶς στὰ ξένα εἶχα περάσει
 Κ' εἶπαν διόλου πῶς δὲν ἄλλαξα,
 Μοναχὰ ποῦ εἶχα χλωμιάσει.

Γιὰ τίς θεῖες τους ἐγὼ ρώτησα,
 Τὴν παλιά μου τὴν παρέα
 Καὶ γιὰ τὸ μικρὸ σκυλάκι τους,
 Ποῦ δλυχτοῦσε τόσο ὠραῖα.

Ρώτησα καὶ γιὰ τὴν ὑπαντρη
 Θυγατέρα, ποῦ ἀγαποῦσα,
 Καὶ φιλόφρονα μοῦ ἀπάντησαν
 Ὅτι τώρα εἶναι λεγοῦσα.

Τοὺς εὐχήθηκα μ' εὐγένεια,
 Καὶ πολὺ συγκρατημένα
 Νὰ τῆς ποῦνε, παρακάλεσα,
 Χαιρετίσματα ἀπὸ μένα.

Ἡ ἀδερφοῦλα τῆς μᾶς διέκοψε:
 Τ' ὄμορφο σκυλάκι ἐκεῖνο,
 Σὰ μεγάλωσε, τρελάθηκε
 Καὶ τοὺς πνίγηκε στὸ Ρῆνο.

Ἄ πῶς μοιάζει τῆς ἀγάπης μου,
 Σὰ γελά πρὸ πάντων πόσο!
 Τὰ ἴδια μάτια ἔχει, ποῦ μ' ἔκαναν
 Δυστυχῆς νὰ γίνω τόσο!

(*Απόδοση)

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

“Ο ΝΟΥΜΑΣ,”

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΔΥΟ ΜΗΝΕΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

(1903 — 1922)

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ — ΔΙΕΚΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Γ. Ι. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 42. ΑΘΗΝΑ.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ } ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΔΡ. . . 50 ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡ. 10
 } ΓΙΑ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ > . . 100

ΧΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΚΔΟΤΗ ΚΑΙ ΔΙΕΚΧΕΙΡΙΣΤΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΙ Ο,ΤΙ ΣΧΕΤΙΚΟ ΜΕ ΤΗΝ ΥΛΗ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΕΞΗ ΤΟΥ “ΝΟΥΜΑ,
ΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΔΕΝ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΥΝΤΑΙ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΜΑΡΤΗΣ—ΑΠΡΙΛΗΣ 1924

ΜΙΚΡΗ ΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΝΙΣΜΟ

Βρισκόμαστε τις προάλλες, εδώ στο Παρίσι, σε μια παρέα σημαντική, και γινότανε μεγάλη κουβέντα για την περισιπωμένη. Δὲ θέλανε οι περισσότεροι την κατάργησή της. Θυμώσανε κιόλας. Ήτανε κει εμπόροι και τραπεζίτες. Είχανε την καλοσύνη να μού ζητήσουνε τη γνώμη μου. Τους αποκρίθηκα και τους είπα :

«Μου φαίνεται πὼς ἕνας φρόνιμος ἄνθρωπος, ἕνας ἔμπορος, προτοῦ πούληση, μάλιστα προτοῦ αγοράση τίποτα, θα ξετάση τί ἀξία ἔχει το πράμα πὸ εἶνε για πούλημα ἢ αγορά. Βλέπω σήμερα και σα να παζαρέβεται η περισιπωμένη. Ποιὸς λοιπὸν ἀπὸ σας, φίλοι μου κύριοι, μπορεῖ να μού πη τί σήμαινε η περισιπωμένη στὰ χρόνια τὰ παλιὰ ;»

Ἐννοεῖται πὼς σωπάσανε ὅλοι και με το δίκιο τους. Εἶναι ἀπὸ κἀτί ζητηματάκια μονάχα για ειδικούς. Τους ξήγησα πὼς για να προφέρη κανεὶς σήμερα μια περισιπωμένη, πρέπει να αναποδογυρίση, να χάλαση και στόμα και λάρυγγα και χεῖλια, επειδὴ θαναγκαστὴ μια να υψώση, μια να κατεβάση τη φωνή του στην ἴδια τη στιγμή. Και πού-τόφελος ;

Υπάρχει κι άλλο ζήτημα. Λογαριάσανε στη Ρουσία πώς ένα ψηφί τὸ γερ, πὸν θέλανε να το καταργήσουνε μια φορά—και πον καταργήθηκε σήμερα—κοστίζει δεν ξαίρω πόσα μιλλιούνια τὸ χρόνο. Ἐτσι θα εἶναι και για την περισπωμένη. Δοιπὸν και πάλε πὸν τόφελος ;

Ἐμεις δεν εἴμαστε κακοὶ ἀθρώποι. Λε θέλουμε να πειράξουμε τον κόσμον. Για το καλὸ δουλέβουμε. Ἴσια με τώρα βάσταξα τον τονισμό στα βιβλία μου. Τώρα κατάλαβα πὸς δεν αξίζει. Ἐκεῖνοι που θυμούνται κάποιο γράμμα μου' στους Δημοδασκάλους, ὑπερις ἀπὸ το ψήφισμά τους για τη Δημοτική και για τη μεταρρύθμιση του τονισμού, δε δακρῆσουνε που το θάρρεψα χρέος μου νακούσω ἀθρώπους με πείρα και με γνώση. Ἀφτοὶ γνωρίζουνε τα παιδιὰ και ξαίρουνε τα βάσανα του τονισμού, ἀκόμη και της ορθογραφίας.

Ὁ τονισμὸς μας, ὅπως εἶναι σήμερα, θέλει πολλὰ ἔξοδα, ἔξοδα καιρού, μυαλού και παρὰ.

Να τον καταργήσουμε ολότελα, νομίζω πὸς δεν κάνει, για κάμποσους λόγους: οι ξένοι θα δυσκολεφτούνε, θα δυσκολεφτούνε κ' οι δικοὶ μας οι ξενόγλωσσοι, Τουρκομερίτες, Ἀρβανίτες, Σλαβόγλωσσοι της Μακεδονίας. Θά δυσκολεφτούμε και μεις οι δημοτικιστάδες, επειδὴ δε θεμελιώσαμε ἀκόμη τη δημοτική μας ἀπίνω σὲ γραμματική που να την παραδεχθήκανε ὅλοι. Ἐτσι δε θα ξαίρουμε ἀξαφνα πὸς να διαβάσουμε, *οι ἔμποροι, τους ἔμπορους*, ἢ κάλλια και σωστά μάλιστα, *οι εμπόροι, τους εμπόρους*.

Ὁ χρυσὸς μας ο Πάλλης ωραία θα κάμη να ξανατυπώση τον *Μπρουνσό* του και τα *Κούφια* του τα *Καρύδια* με τόνους.

Ἀμαρτία, κρίμα κιόλας να δυσκολέβεται ο αναγνώστης σε ἀριστουργήματα τόσο σημαντικὰ και χρήσιμα. Για τέτοια αἰτία δεν μόρεσα να τα παραδώσω στα μαθήματά μου, που πολὶ το πιθυμούσα.

Τι σύστημα ὁμως ὠστόσο νὰ παραδεχτούμε ;

Ἀφὸν το συλλογίστηκα κι ἀφὸν το γύρσα, το ματαγύρισα με του μου ἰδού, κινθὸς μου φαίνεται, η πιο ἀπλή και πραχτική μεταρρύθμιση.

Κρατούμε μονάχα την οξεία—τὴν οξεία για τα δισύλλαβα και τα τρισύλλαβα.

Για τα μονοσύλλαβα δε χρειάζεται.

Στα μονοσύλλαβα, εγκλιτικὰ κι αντωνυμίες βάζουμε βαρεία ὅταν το νόημα κιντυνέβει.

Θα γράφουμε λοιπόν *Ο φίλος μας λέει* μα *Ο φίλος* μας *λέει*.¹⁾
Φρόνιμο να βάζουμε βαρεία στο αιτιολογικό το *γιατί*, οξεία στο ρωτηματικό.

Την οξεία, με κακό μάτι δὲν τὴ βλέπω στο επιδειχτικό το *νά*, δηλαδή *νά* *τος*, *νά* *μας*.

Εδὼ ἡ βαρεία σα να δείχνη πῶς ἡ ἀντωνυμία ἢ το ἄρθρο πάει στην ἀκόλουθη λέξη.

Ἄμα πάλε δε βάζουμε τόνο στο *μια*, *πια*, *ποιος*, *δυσ* κτλ. θα πη πῶς εἶναι μονοσύλλαβα, δηλαδή πῶς δὲν εἶναι φωνήεντα το *ι*, *οι*, *υ*.

Ἀμὲ ἡ περισπωμένη; Δὲν εἶναι ἀχαμνή οὔτε δάφνη. Θα την ἀφήσουμε ἀπάνω στο *πῶς* και το *ποῦ* τα ρωτηματικά.

Τάλλα μας και μοναχός του θα τα καταλάβῃ ο ἀναγνώστης.

Ἀν τύχη και βρω κανένα καινούργιο ἀπλούστεμα, μὴ φοβάστε, θαρθῶ να σὰς το πῶ.

Τέτοια ἡ μοῖρα μου εμένα, και στα γεράματά μου ἀκόμη τανοϊξιάτικα να νεωτερίζω — και να νεωτερίζω πάντα στον καλὸ μου τὸ *Νουμά*.

Πέμπτη 3 του Ἀπριλῆ 1924.

ΨΥΧΑΡΗΣ

1) Να θέλῃ κανεὶς να γράφῃ *Ο φίλος μας λέει* στο πρώτο, μα *Ο φίλος μας λέει*, στο δεύτερο για ναποφύγῃ τὸν τόνο και καλά, θα τα κάμῃ ὅλα σαλάτα. Ο μαθητὴς και ο ξένος θέλουνε να ξεχωρίζουνε τις λέξεις κ' ἔτσι τις βλέπουνε καλύτερα. Ἐπειτα γιατί ὄχι *Ο φίλοςμας* και *μασθέλει*; Πάντα πρέπει νὰ γυρέβουμε την εφκολία. Ἡ εφκολία εἶναι σε ὅλα μας τα κινήματα ο φρόνιμος ο νόμος. Βέβαια, ο τόνος σήμερα κατάντησε βάρος. Ἀπὸ δε θα πη πῶς ἐκεὶ ὅπου μπορεὶ να μας χρησιμέψῃ θα τον καταδιώξουμε. Μίσος προσωπικὸ δὲν ἔχουμε για τον τόνο.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΤΗΝ έκδοση τοῦ «Νουμά» καὶ τὴ διαχείρισή του, ἀπὸ τοῦτο τὸ τεῦχος, τὴν παίρνει ὁ μέγας Ἐκδοτικὸς Οἶκος Γ. Ι. Βασιλείου (δδὸς Σταδίου 42).

Μὲ τὴν ὀργανωμένη ὑπηρεσία τοῦ Ἐκδοτικοῦ αὐτοῦ Οἴκου καὶ μὲ τοὺς ἀνταποκριτὲς του ποὺ ἔχει σ' ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ, ἡ διάδοση τοῦ «Νουμά» γρήγορα θ' ἀπλωθεῖ σ' ὅλο τὸν Ἑλληνισμό καὶ θὰ μπορέσει ἔτσι νὰ μπεῖ σὲ κάθε Ἑλληνικὸ σπίτι τὸ νεωτεριστικὸ αὐτὸ περιοδικό, ποὺ εἰκοσιδύο τῶρα χρόνια ἀγωνίζεται γιὰ μιὰν Ἰδέα, κάτω ἀπὸ μιὰ σημαία, ποὺ εἶναι ἡ σημαία τοῦ πνευματικοῦ μας ξεσκαβωμοῦ.

Ἡ «Νουμάς» θὰ ἑξακολουθήσει νὰ διευθύνεται ἀπὸ τὸν κ. Πάνο Δ. Ταγκόπουλο, ποὺ θάχει τὴν ἀπόλυτη ἐλευθερία στὴν ἐκλογή τῆς ὕλης καὶ ἀπομένει ἔτσι ὁ ἀνεξέλεγκτος ρυθμιστὴς τῆς πορείας του.

Ἐκεῖνο ποὺ μποροῦμε νὰ ἐγγυηθοῦμε εἶναι ἡ ταχτικὴ έκδοσή του, τῶρα μάλιστα ποὺ τὴν έκδοσή του τὴν ἔχει ἀναλάβει ἐκδότης γιωστώτατος, διαθέτοντας ἀφθονὰ ὅλα τὰ τεχνικὰ μέσα.

ΑΞΙΖΕΙ νὰ προσεχταῖ καὶ νὰ συζητηθεῖ ἡ κριτικὴ γνώμη τοῦ Παρορίτη γιὰ τὸ Βουτυρά. Πολλὰ ἀπ' ὅσα σημειώνει ὁ φίλος δηγηματογράφος, κυκλοφοροῦνε «διὰ ζώσης» ἀπὸ καιρὸ στὶς τάξεις τῶν λογίων. Ὁ Παρορίτης εἶχε τὴν παλληκαριά νὰ φέρει στὸ φῶς μερικὲς ἀλήθειες. Ἄδιάφορο κατὰ πόσο συμφωνεῖ κανεὶς μαζί του σὲ ὅλα. Ὁ δρόμος γιὰ κάθε συζήτηση, ἀπομένει ἀνοιχτός. Ἴσως ποῦμε τὴ γνώμη μας στὸ ἐρχόμενο.

ΤΙ γίνεται ὁ «Σύνδεσμος Λογοτεχνῶν», τέλος πάντων; Ἐξακολουθεῖ νὰ περιμένει τὸν κ. Πάλλη ἀπὸ τὴν Εὐρώπη ἢ μήπως ἀποφάσισε ὀριστικὰ ν' ἀναβάλει τὴν ἀξιόλογη δράση του γιὰ τὸ ἐρχόμενο; Πρωτῶς τὸ φίλιτο κ. Γενικὸ Γραμματεῖα, τὸ μόνον ἄνθρωπο ποὺ δὲν ἀσκολεῖται μὲ πασέτες καὶ «μὲ κοκκαλάκια τοῦ ντόμιου» μὰ ἐργάζεται, πρὸ παντὸς ἐργάζεται γιὰ τὰ συμφέροντα τῶν Λογοτεχνῶν!

ΔΥΟ διαμαρτυρίες τοῦ Ἀνταποκριτῆ τοῦ «Ἐλεύθερου Λόγου» στὴ Ρώμη, κ. Γ. Φτέρη, γιὰ τὸν ἐξόριστο Ἴσπανὸ συγγραφέα Οὐνάμουν

και για τις αρχαίες τραγωδίες, πήγανε στο βρόντο, παρ' όλα όσα έγραψε ή έφημερίδα στα «Λακωνικά» της για να κινησει το ενδιαφέρον των Ρωμιών διανοούμενων. Και φυσικά, δεν μπορούσε να γίνει κι αλλιώς. Έμεις όλοι κάνουμε στενή πολιτική, ντόπιο πράγμα με ντόπιο χαρακτήρα. Τι μάς νοιάζει για τους ξένους, αδερφέ, και για τους αρχαίους αείμα; Κανένα μανφέσιτο για τον Καβάφη έχετε να υπογράψουμε;

ΡΗΧΤΗΚΕ κ' ή σοφή ιδέα να ταξιδευτεί ως την Αμερικη ή Έρμησ του Πραξιτέλη για να μάς φέρει παράδες! Χαθήκανε τάχα οι τόσο Έθναπόστολοι, ακόμα κ' οι Νεοέλληνες κριτικοί λογάδες, που φεύγουνε κάθε τόσο καραβάνια για την Αιγυπτο, την Κύπρο, τον Έσω και τον Έξω Έλληνισμό; Μιαν ιδέα ρήχνουμε κ' έμεις με την έλπίδα πως θα καρποφορήσει καλύτερα από την παραδοξολογια του κ. Μόργκενταου.

ΓΥΡΩ ΣΤΑ ΕΚΑΤΟΧΡΟΝΑ ΤΟΥ ΜΠΑΥΡΟΝ

Γιορταστήκανε τα εκατόχρονα του Μπαύρον στην Ελλάδα κ' έδει ξε για μιαν ακόμη φορά ή Ρωμιούνη δλη της τη γδύμια. Οι Αρμόδιοι, (αναρμόδιοι καθως είναι πάντα) δάσκαλοι συντηρητικοί και Καθηγητές του Πανεπιστήμιου και ακόλουθοι του Υπουργείου Έξωτερικών, τα θαλασσόσανε και πελαγώσανε από την πρώτη στιγμή, μόλις το μπουλούκι του κοσμάκη έσπασε τη στρατιωτική ζώνη για να λάβει κι αυτό μέρος στη γιορτή της Ακρόπολης. Κι αρχίσανε να «έπιρρίπτουν εδθήνες» ή ένας στον άλλον, ένω αν είναι κάτι που το χάρηκαν και του Μπαύρον οι απόγονοι κ' οι επίσημοι ξένοι, αυτό εΐταν ακριβώς ή αυθόρμητη εκδήλωση του λαού προς τον Ποιητή, που γιορτάζαμε στον τόπο μας. Μά να τα λέμε και να μην κρυβόμαστε: «Ίεροσυλία, φωνάζουν οι αναρμόδιοι. Τέτοιες γιορτές είναι για τους λίγους, τους εκλεχτούς, και πρέπει να γίνονται, όπως οι γάμοι των φτωχών, εν στενωτάτῳ οικογενειακῷ κύκλῳ». Πως όχι!

Μά να γιορτάζεται ή Έκατονταστηρίδα ενός Ποιητή και να μην αναθέτουνε σε λόγιους το γιορτασμό της—είναι το «άκρον άωτον» της Ρωμαϊκής μπουνταλοσύνης. Γιατί, όπως φάνηκε δά, τι μπορούσε να ξαίρει ή μιμουσαπτικός ακόλουθος Υπουργείου, αυτός ή αντιπροσω-

πειτικὸς τύπος τῶν Ντάνσιγκ καὶ τῶν Καπρίς, ἀπὸ Βύρωνος; Ἄνοιξε ποτὲ του καμιὰ φυλλάδα νὰ διαβάσει, εἶχε τὴν περιέργεια νὰ μάθει ποτὲ ἂν ὁ ποιητὴς αὐτὸς ἔγραψε καὶ τίποτ' ἄλλο ἔξω ἀπὸ τὸ λιανοτράγουδο τῆς «Κόρης τῶν Ἀθηνῶν, πὺν μᾶς τριβέλισε τ' αὐτιὰ τόσες μέρες; Ὁχι φυσικά. Κ' ἔτσι ἠρκεστήκαμε στὸν ἐντειχισμὸ τῆς ἀναμνηστικῆς πλάκας, ἐκεῖ ὅπου ἄλλοτε βρισκότανε τὸ σπῆτι τῆς Θηρεσίας Μακρῆ. Πάλι καλὰ καὶ τόσο.

Ἄξιοθρήνητη ἐπίσης κ' ἡ κατάστασις τοῦ Ἀθηναϊκοῦ τύπου. Ἄγνοια καὶ ἀμάθεια, πὺν σοῦ κάνει κατάπληξη. Ὁ Μπάυρον γιὰ τοὺς Ἑλληνας δημοσιογράφους, ἓνα εἶδος Ρώμου Φιλύρα. Ἐπιφυλλίδες καὶ κόντρα ἐπιφυλλίδες γιὰ τὴν Καρολίνα Αἰάμπ, γιὰ τὴ Θεοτόκη = Ἄλμπρίτσι, γιὰ τὰ παραμικρότερα ἐρωτικὰ ἐπεισόδια τῆς ζωῆς του, — καὶ γιὰ τὸν Ποιητὴ, γιὰ τὸ ὀγκωδέστατο ἔργο του; οὔτε λέξη. Μὰ τέλος πάντων Ποιητὴ γιορτάσατε, Κύριοι, ἢ κανέναν ἐράσμιον νέον, ἀπὸ τοὺς τούτους τῆς ἐποχῆς;

Καὶ ὅμως καὶ ἀπάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα, τὸ ἐρωτικὸ, πόσες ὥραιες σελίδες θὰ μπορούσανε νὰ γραφοῦνε ἂν ἡ Ἑλλάδα δὲν εἶτανε τὸ Κράτος τῶν Κοντόθωρων καὶ τῶν Προχειρολόγων; Ἡ ζωὴ τοῦ Ποιητῆ παράπλευρα στὸ ἔργο του, νὰ μιὰ κριτικὴ ἀποψη πὺν θ' ἄξιζε νὰ προσεχτεῖ. Καὶ τότε πόσα θαυμάσια δημιουργήματά του, ὅπως ὁ Μάνφρεντ, ὁ Ντόν—Ζουάν, Τσαϊλντ—Χάρολντ, Οὐρανὸς καὶ Γῆ (Heaven and Hearth) κτλ. κτλ., θὰ μᾶς τραγουδούσανε γιὰ τούτους πόνους καὶ τόσες ἀνησυχίες, τίς χαρὲς καὶ τίς λύπες, τὰ ξεφαντώματα καὶ τίς τρικυμίες τῆς πιὸ ἀνυπόταχτης φαντασίας ἀπ' ὅσες εἶδε ποτὲ ὁ ἑξῆστερος μὰ καὶ ἑσπερὸς κάποτε λυρικὸς οὐρανός. Ἀκόμα καὶ τὸ σημαντικώτερον ὅπὸ τῆ ζωῆ τοῦ Ποιητῆ, ὁ γάμος του μὲ τὴν Ἰσαβέλλα Μίλμπανκ κ' ἢ μετέπειτα ἐπίδρασις τῆς θλιβερῆς ἐκείνης ἐποχῆς στὸ ἔργο του, πέρασε ἀπαρατήρητο ἀπὸ ὁῶ, καθὼς ὄλα. Κ' ἔμεινε ὁ Μπάυρον γιὰ μᾶς, ἓνας ἐκφυλὸς ἐρωτιάδης ξεφαντωτῆς καὶ ἴσως—ἴσως τὸ καλὸ παλληκάρι πὺν ξόδευε χρήματα γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ πέθαινε ἀπὸ ἀρρώστεια στὸ Μεσολόγγι.

Δύσκολα μοῦ φαίνεται θὰ συγγοροῦσε κανεὶς τοὺς Ἀναρμόδιους πὺν δὲ φροντίσανε, τρεῖν ἀπ' ὄλα, γιὰ μιὰν ἐπιμελημένη ἐκδοσὴ τοῦ Βυρωνικοῦ ἔργου, σὺν τίς ἀπειρες πὺν ὑπάρχουνε στὸ ἐγγλέζικο. Ἡ περισυλλογὴ ὁποίων μεταφράσεων ἔχουνε γίνει κ' ἢ ἀνάθεσις σὲ μερι-

κούς «'Αγγλομαθείς λογίους» (Ποριώτης, Καρθαίος, Ραζέλος, Στρατηγόπουλος κ. ἄ.) τῆς συμπληρωματικῆς μετάφρασης τοῦ ὅλου ἔργου· θάταν ὁ καλύτερος φῶρος τιμῆς πρὸς τὸν Ποιητὴ τῆς Παριζίνας», θάταν ἡ ἐκδήλωση τοῦ ἀπόλυτου σεβασμοῦ τῆς Διανοητικῆς Ἑλλάδας (μάλιστα τῆς Διανοητικῆς, καὶ τὸ τονίζω) πρὸς τὸν Ποιητὴ, πού, γράφοντας τὴν «Κατάρτα τῆς Ἀθηνᾶς», δὲ δίστασε στὸ πρόσωπο τοῦ ἀρχαιοκάπηλου Ἐλγίνου, νὰ χτυπήσει καὶ αὐτὴ τὴ διπλωματία τῆς χώρας του, — ἀντίθετα μ' ἡμᾶς πού καὶ ἀπὸ τὰ ἑκατόχρονα τὰ δικά Του μονάχα διπλωματικά ὠφελήματα κοιτάξαμε νὰ κερδίσουμε.

Ἴσως νὰ πονᾶνε τὰ λόγια μου αὐτὰ καὶ νᾶναι πικρὲς οἱ ἀλήθειες, μὰ βεβαιῶνω κ' ἐγὼ τὸν καθένα, πὼς ὁ πόνος ἔ δικός μου εἶταν βαθύτερος διὰν ἀντι νὰ βλέπω στὶς βιτρίνες τῶν βιβλιοπωλείων σελίδες λυρικές, σατυρικές, δραματικές σελίδες τοῦ Μπάυρον, τὸ ἀπᾶνταστο δράμα, (τὴ ἀνώτερη δημιουργία!) τῆς «Ὀπτασίας τῆς Κρίσης» (The vision of Judgment) ἀντίκρυζα στοὺς κεντρικώτερους δρόμους τὶς ἐναέριες κρεμαστὲς ρεκλάμες: «Σιγαρέττα Byron» καὶ κάτι ἔξωφρενικά πορτραῖα τοῦ Ποιητῆ πού, ζήτημα εἶναι, ἂν θὰ βρῖσκανε θέση καὶ στὴ χώρα τῶν Ὀτιεντότων ἀκόμα! Φρίκη! Καὶ νὰ λογαριάζει κανεὶς πὼς τὸ ἕνα, σῶμα δλόκληρο, πού ἔδειχνε τὸ Βύρωνα σὰν Σπαραφουτσίλε μὲ κρεμάμενη σπάθα, εἶτανε σχεδίασμα ζωγράφου πού ἀσχολεῖται μάλιστα καὶ μὲ τὰ Γράμματα! Ἔ! φίλτατε! Καλὲς οἱ θεωρίες σου περὶ Τέχνης, (Pedro Casas καὶ Βασσίαντα) μὴ καλύτερα νὰ τὶς ἐφαρμόζεις κιόλας.

Δροσερὴ ἄσση μέσα σὲ μιὰν ἀσφυχτικὴ σαχτίρα, εἶπινε ἡ διάλεξι τοῦ Παλαμά, μὲ θέμα τὴν «Παγκόσμια Βυρωνολατρεία», στὶς 18 τοῦ Ἀπριλίου, τὸ δειλινό, στὴ σάλα τοῦ «Παρνασσού». Μῆτε γιὰ τὸ βᾶθος τῆς τὸ κριτικώτατο θὰ μιλήσω ἐδῶ, μῆτε γιὰ τὰ ὅσα στοχαστικώτατα σημεῖωσε. Μὲ τραβᾶει τὸ πλέξιμο τοῦ λόγου, ἡ λυρική ἔξαρση τόσο, πού ἂν ἤθελα σὲ λόγια νὰ ἐκφράσω τὸ θαυμασμό μου, θάλεγα πὼς ἐκεῖνο τὸ δειλινό, (μάλιστα κ. Ἄλκη Θρούλε) δὲ μιλοῦσε κανένας σχολαστικὸς τῶν κειμένων ἐρσηνητῆς, ὁ πικρόχολος κάποτε, ὁ ἀρνητῆς τῶν Πάντων ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα, μὰ κελαιδοῦσε τῆρδόνι τοῦ Κολωνοῦ, — **ΙΕΡΟΥΡΓΟΥΣΕ Ο ΠΟΙΗΤΗΣ.**

Κ' εἶτανε κ' ἡ διάλεξι του σὰν τὴν ὠδή πού ἀπάγγειλε στὸ Πανεπιστήμιο τὸ προηγούμενο πρωτὶ. Τραγούδι καὶ αὐτὴ, παρ' ὅλο τὸ βᾶθος καὶ τὴν πλατεῖα φιλοσοφία τῆς.

Και οι Νέοι ; Τί κάνουν αλήθεια οι σφριγηλώτατοι Νέοι, τις μέρες που γιορταζόντουσαν τα Έκατόχρονα του Ποιητή ; Άπλούστατα, υπογράφανε και δημοσιεύανε μανιφέστα και βίρα μανιφέστα για κάποιον προστατευόμενό τους Άλεξαντινό και το χειρότερο απ' όλα, την πρώτη μέρα που άρχιζε ο γιορτασμός, ένας Θρυλικώτατος κριτικός ύμνούσε τον Κύριον (Ώσαννά εν τοις Ύψίστοις, δι μεγάλη η Δόξα Σου, Καβάφη) εν χορδαίς και τυμπάνοις και άλαλαγοις των φιλολογικών μεμετιών.

Και όμως, Κύριοι, όταν έχετε μουσαφίρη, λένε, στο σπίτι σας, αφήνετε τη γουλα σας δλωσδήποτε άδειανη για να περιποιηθήτε το μουσαφίρη. Έδώ έγινε τ' αντίθετο : Η Έλλάδα να γιορτάζει τον Άγγλο Ποιητή κ' οι Νέοι να δοξολογάνε τον Αιγύπτιο Θεό. Νεώτερη φιλολογική άνατροφή κι αυτό.

Θάθελα να μίν ειχα ρήξει στο χαρτί τις γραμμές αυτές. Θάθελα να ξεχνούσα μαζί με τα παραπάνω, όσα είδε τό μάτι μου κείνες τις μέρες, όσα πήρε τ' αυτί μου : Τήν κινηματογραφική πρίν απ' όλα ταινία του «Άττικου» (Κακόμοιρε Μπάυρον, τι άδέξια που μιμηθήκανε μερικοί ως και τη χαλότητά Σου άκόμη !), την έρμηνεία ύστερα (declamation) του «Μάνφρεντ» από τους ήθοποιούς του Ώδελου.

Θάθελα μαζί μ' αυτά να ξεχνούσα όσα σφάλματα γίνανε, και να θυμόμουνα μόνο στίχους του Μπάυρον, όσους κάποτε σιγομουρμούριζω, μοναχικές στρατοκόπος, στην άθάνατη Βρετανική γλώσσα, όσους από παιδι συνήθισα να άπαγγέλλω :

Τά νησιά τής Έλλάδας ! ώ νησιά βλογημένα
 Που με άγάπη και φλόγα μιά Σαπφώ τραγουδούσε,
 Που πολέμων κ' ειρήνης δώρα άνθίζουν οπαρμένα,
 Που τό φέγγος του δ Φοίβος απ' τη Δήλο σκορπούσε !
 Άχ ! άτέλειωτος ήλιος σās χρυσάνει ως τά τώρα,
 Μά βασίλευσαν όλα, όλα τ' άλλα σας δώρα— —

στην ύπέροχη μετάφραση του Έφταλιώτη. Και θάτανε τ' ώραιότερο συντροφιά μου, μαζί με κάποιους στίχους του Στρατηγόπουλου από την ποιητική άπόδοση του «Μάνφρεντ» :

Όντας τό χλωμό φεγγάρι φτάνει πάνω απ' τά νερά,
 Κ' η μικρούλα η λαμπυρίδα λάμπει μες απ' τό χορτάρι,

Και στους τάφους φῶτα ἀπλώνουν καὶ τρεμίζουν φεγγερά
 Κι ἀπ' τοὺς βάλτους τὰ δεμάτια χυθὲν τῶν μύρων τους τῆ χάρη·
 Ὅντας τὰ τρεχούμενα ἄστρα σφεντονίζονται ὀλοένα,
 Κι ἀποκρίνονται οἱ βαλμάδες ἀτελεύτητα, θλιμμένα,
 Κ' ἠσυχάζουνε τὰ φύλλα στὶς βαθύσκοιτες πλαγιές,
 Ἡ ψυχὴ μου στὴν ψυχὴ σου θὰ πλανιέται ὄλο γητιές, — —

νᾶρχεται καὶ τοῦ Σοῦμαν ἡ παθητικὴ συμφωνία, σὰν ἁρμονίας ἀνάσα
 νὰ μοῦ φτερώνει τὴν ψυχὴ.

Μά, βλέπετε, ἡ Ἑλλάδα, ἡ διανοητικὴ Ἑλλάδα αὐτὴ τῆ φορᾶ, σὲ
 λίγο λέει νὰ γιορτάσει καὶ τοῦ δικοῦ μας Βαλαωρίτη τὰ ἑκατόχρονα,
 καὶ τὸ Ρουσσὸ ἀκέρφεται ἀκόμη νὰ γιορτάσει (11 τοῦ Σεπτεμβρίου, 401
 χρόνια ἀπὸ τὴ γέννησή του) στὸ πλευρὸ τώρα τῆς Γαλλίας, κ' ἔτσι δσα
 σφάλματα γίνανε στὶς μέρες τοῦ Μπάυρον, θὰ θέλαμε νὰ μὴν ξανα-
 γυρίσουνε ἀνάμεσό μας πιά.

Αὐτὸς ὁ κυριώτερος λόγος ποὺ βλέπουνε τὸ φῶς οἱ ἄταχτες αὐτὲς
 γραμμές, —περισσότερο μολυβιές σκόρπιες παρὰ κριτικὰ σημειώματα.

Ἀπριλίου τοῦ 1924

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Υ. Γ. Γιὰ ν' ἀποφύγω κάθε κακόβουλη σκέψη : πῶς τάχατε κατακρίνω τὰ
 ὅσα γίνανε, χωρὶς νὰ προσπαθῆσω κ' ἐγὼ νὰ συντελέσω κατὰ δύναμη στὴν
 πληρέστερη ἐπιτυχία τῶν ἑκατόχρονων τοῦ Ποιητῆ, σημειῶν τ' ἀκόλουθα:

α) Ἐξίκοσι μέρες πρὶν ἀρχίσουνε οἱ γιορτὲς προστάθησα μὲ ἄρθρα ἐνυπό-
 γραφα καὶ μὲ σημειώματα στὸν «Ἐλεύθερο Λόγο» νὰ κινήσω τὸ ληθαργικὸ
 Συμβούλιο τοῦ «Συνδέσμου Λογοτεχνῶν» νὰ ἀναλάβει ὁ Σύνδεσμος τὴν πρωτο-
 βουλία τῆς ὀργάνωσης, ἀφοῦ γιὰ Ποιητὴ καὶ Λογοτέχνη θὰ γινότανε ὅ,τι
 δὲν ἔγινε. Ἀποτέλεσμα νὰ δεχτῶ προσωπικὴ ἐπίθεση ἀπὸ τὶς στήλες τῆς «Δημο-
 κρατίας» καὶ νὰ χαρακτηριστοῦν τὰ ὅσα εἶπα κωιδιάστικες ἀφέλειες κτλ. κτλ.

β) Τὴν ἴδια πρόταση ἔκανα στὸν «Ὁμιλο Φιλοτέχνων Σμύρνης», ποὺ ἀρχι-
 σε μιὰ λαμπρὴ δράση τελευταία ἐδῶ στὴν Ἀθήνα. Ἡ πρότασή μου γίνηκε
 δεχτὴ καὶ καταρτίστηκε μάλιστα τὸ πρόγραμμα τῆς φιλολογικῆς βραδιᾶς, ποὺ
 θάτανε ἀφιερωμένη ἀποκλειστικὰ στὸ Βύρωνα. Ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐξασφαλισμένη
 ἀπὸ πρὶν. Ὁμιλητὲς, ἐξὸν ἀπὸ μένα, ὁ ποιητὴς Ἄγγελος Σημηριώτης, ὁ καθη-
 γητὴς καὶ μεταφραστὴς τοῦ Βύρωνα κ. Σαφειριάδης, ὁ Στρατηγόπουλος καὶ
 ὕστερα ἀπὸ φιλικὴ μας παράκληση, ὁ Δ. Καμπούρογλου. Μὰ σκάλασε ἡ γιορ-
 τὴ σὲ κάποιον μαρμαρένιο σκαλοπάτι τοῦ «Παρθενοῦ». Οὔτε αὐτὸς μὰ οὔτε κ' ἡ
 Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία μᾶς δώσανε τὴ σάλα ποὺ ζητήσαμε. Καὶ πάει κι αὐτὴ
 ἢ καλὴ διάθεση, καπνὸς στὸν ἀέρα.

γ) Τέλος μὲ τὸ φίλο Στρατηγόπουλο, τὸν ἀξιόλογο μεταφραστὴ τοῦ Μάνφρεντ, σκεψτήκαμε νὰ λάβουμε μέρος στὴν ὄγδοη καὶ τελευταία συναυλία τῆς Ὀρχήστρας τοῦ Ὁδείου, ὅπου θὰ παιζότανε ὁ Μάνφρεντ, ἐπάνω στὴ μουσικὴ τοῦ Σούμαν, καὶ ἀπὸ ἠθοποιούς ὀρισμένα μέρη ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ μετάφραση. Ὁ προοδευτικώτατος διευθυντὴς τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν δὲν τόκρινε ἀπαραίτητο αὐτὸ, νὰ γίνῃ προεισγωγικὴ ἀνάλυση τοῦ ἔργου, κ' ἔγινε ὅ,τι ἔγινε, νὰ μὴν καταλάβει δηλαδὴ ὁ κοσμάκης γρῦ ἀπὸ τὸ δραματικὸ ποίημα τοῦ Μπάϊρον.

Σημειῶνω τὰ παραπάνω «πρὸς ἄρσιν παρεξηγήσεων καὶ ἀμαρβολιῶν», ποὺ λένε, καὶ γιὰτὶ νομίζω πῶς συμπληρώνουνε γενικώτερα τὴν ὅλη κατάσταση.

Ἀθήνα, 6 τοῦ Μάη 1921.

Π. Τ.

ΤΟ ΝΤΑΡΑΒΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ

Ὁ Μπάϊρον ἔδωσε τὴν καρδιά του σὲ μιὰ κόρη τῆς Ἀθήνας, εἶπε ὁ Μόργκενταου, — τὴν ἔδωσε ἢ τοῦ τὴν πῆρε ἐκείνη ; — καὶ αὐτὸς τὴν ἔδωσε στὴ νεογέννητη Ἑλληνικὴ Δημοκρατία καὶ πάει νὰ τῆς φέρει λίρες, τὰ προικιά της, ἀπὸ τὴ νέα θαλασσοκρατορίσσα Βενετία. Μιὰ πούμπηκε ἔτσι στὴν ἡμερησία διάταξη τὸ νταραβέρι τῆς καρδιάς, δὲν εἶναι ἀκαιρο νὰ ποῦμε δυὸ λόγια σχετικὰ.

— Δῶσε μου πίσω τὴν καρδιά μου !, εἶναι ἡ ποιητικὴ παράκληση τοῦ Μπάϊρον.

Εἶν' ἄραγε δικό του εὐρημα ἢ ὄμορφη ἀποστροφή ;

Μπορεῖ νὰ εἶναι, μὰ πιθανώτερο μόνο τὸ εὐγενικὸ καὶ καλαίσθητο μεταχείρισμά της νὰ τοῦ ἀνήκη, νὰ τοῦ ἦρθε στὸ νοῦ ἀπὸ διαβάσματά του. Γιατὶ, ὅπως καὶ τώρα, ἔτσι καὶ στὸν καιρὸ τοῦ ξακουσμένου ποιητῆ, δὲν εἶταν κάτι πρωτοεπιτωμένο στὴ φιλολογία τὰ λόγι' αὐτά.

Πολὺ παλιὰ δουλειὰ τὸ δόσιμο τῆς καρδιάς στοὺς κύκλους τῶν ἐρωτημένων. Καὶ πλάγι στὸ θεληματικὸ δόσιμο ἔχουμε καὶ τὸ κλέψιμο. Εἶναι καὶ στὸ δικὸ μας λαό, ὅπως καὶ σ' ἄλλους, γνωρῆμη ἡ ἔννοια τοῦ *καρδιοκλέφτη* καὶ τῆς *καρδιοκλέφτρας*. Κι ὅταν κανεὶς δίνῃ τὴν καρδιά του ἢ ἀφίνη νὰ τοῦ τὴν κλέψουν, πολὺ φυσικὸ εἶναι νὰ χρεῖαστῇ κάποτε νὰ τὴν πάρῃ πίσω. Ἔτσι ξεφυτρώνει στὴν αἰσθηματικὴ ζωὴ, καὶ ἀπὸ κεῖ, περὶ καὶ στὴ λογοτεχνία ἢ παράκληση γιὰ τὴν ἐπιστροφή της, ποὺ δὲν εἶναι ἀπίθανο νὰ βρισκεται καὶ στὴ δικὴ μας ποίηση. Τὴ στιγμὴ αὐτὴ δὲ μοῦρχεται στὸ νοῦ ἀπὸ τὰ δικὰ μας παρὰ μόνου ἢ ἀγκιστρωμένῃ καρδιά τοῦ Ἑφταλιώτη :

Ἄχ, μέε στην καρδιά μου ἀκόμα
τὸ κρυφὸ τᾶγκίστρι νοιώθω
καὶ πονῶ ψυχὴ καὶ σῶμα
ἀπ' τὸν ἔρμιο κόθο.

Ἄλλ' ὅτι βρισκεται στὴν ποίηση ἄλλων ἔθνῶν τὴν ἀπόδειξη τοῦ δίνουιν στίχοι καὶ πεζοὺς φράσεις, ποὺ εἶδα κατὰ σύμπτωση αὐτὰς τὶς μέρες σ' ἓνα γαλλικὸ βιβλίο. Ἀνήκουν σὲ παρακατιανὴ φιλολογία, παλιᾶς τὸ πιόταρο ἐποχῆς, μὰ λένε ἀπάνου κάτου τὸ ἴδιο πράμα, ποὺ λέει κι ὁ Μπαίρον. Τοὺς παραθέτω ἀμετάφραστους :

Ὁ Cyrano de Bergerac (1620—1655) γράφει γιὰ τὴν καρδιά του, σ' ἓνα ἐρωτικὸ γράμμα: «Rendez-le—moy donc, ou me donnez le vostre en la place du mien».

Ὁ Saint-Amant (1594-1661) στὴ Sylvie:

Un homme qui n'a point de coeur
Ne faut-il pas qu'il tremble ?
Je n'en ay point, tu possèdes le mien
Me veux-tu pas donner le tien ?

Ὁ Charles d'Orléans, ἀκόμη πιὸ παλιός, (1391-1465), στὴ δευτέρῃ μπαλλάδα του:

Puisque le cueur de moi avez,
le vostre fault que me laissez;
Car sans cueur vivre nē pourroie.

Ἄλλος νεώτερος γράφει:

Depuis assez de temps je possedois un coeur...
L'auriez-vous pas pris par mégarde ?
Faites du moins qu'on y regarde :
Je crois, sans y penser, l'avoir laissé chez vous.

Ἐνα πρόσωπο στὴν Clélie (ἔργο τῆς Scudéri, 1656) λέει στὴ φιληγάδα του:

Je vous rendrai votre peinture
Quand vous m'aurez rendu mon coeur.

Σ' ἓνα σοννέτο ξεφωνίζει κάποιος:

Alarme, alarme, alarme et au secours!

On m'a volé mon coeur dans ma poitrine.

Και ὁ Ronsard (1524—1585) κι ἄλλοι ἀκόμη λένε ἀνάλογα. Στὴν
Heure du Berger χωρατεύει ἕνας:

Belle Philis, qui de nous deux
A plus sujet de se poursuivre
Et de s'écrier: Au voleur!
Vous, d'avoir perdu votre livre
Ou moi, d'avoir perdu mon coeur?...
Il vous est plus aisé, ma soeur,
De prier Dieu sans votre livre
Que moi de vivre sans mon coeur.

Τὸ νταραβέρι δὲ λείπει καὶ σὲ στιχορροήματα μεταβυρωνικά :

'A ton regard si tendre
Mon coeur s'est laissé prendre
Il te faut me le rendre,
Ou ne donner le tien
En échange du mien.

*Ἄλλο :

En me promenant, ce soir, au rivage
Où pendant une heure à vous j'avais rêvé,
J'ai laissé tomber mon coeur sur la plage,
Vous veniez après, vous l'avez trouvé...
Vous avez deux coeurs, et je n'en ai plus.

Κι αὐτὰ, νομίζω, δὲν μπορεῖ νὰ πιστευτῆ ὅτι ἀποτελοῦν γαλλικὸ
μόνο φροῦτο. Θᾶχουν πολὺ μεγαλύτερη ἔκταση καὶ θάπαντιοῦνται
ἐξάπαντος καὶ σ' ἄλλες φιλολογίαις. *Ὡστε μπορῶ νὰ καταλήξω μὲ τὸ
μυριοειπωμένο : Οὐδὲν καινὸν ὑπὸ τὸν ἥλιον.

22, 4, '24.

I. ΣΤΑΜΝ.

Η ΓΝΩΜΗ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΜΑΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ὁ Philéas Lebesgue στήν κριτική του γιά τὰ «Νεοελληνικά γράμματα» στό τελευταῖο Mercure de France τῶν 15 τοῦ Ἀπριλίη, ἀναφέρει, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καί τ' ἀκόλουθα:

Τήν «*Ἰστορία τῆς Δογοτεχνίας*» τοῦ Βουτιερίδη. (Ἔρχεται, λέει, νά γεμίσει πραγματικά ἕνα σημαντικό κενό. Μόνο πού εἶναι γραμμένη, ἀλίμονο, σέ γλώσσα σχολαστική.)

Τήν *Πεντάμορφη* τοῦ Δροσίνη. (Ὁ Δροσίνης μᾶς δίνει τὸ ἑλληνικό αἴσθημα καθάριο, ἄδολο. Πράμα πού δὲ συμβαίνει σχεδόν μὲ τοὺς σημερινούς νέους ποιητές, πού παθαίνονται οἱ περισσότεροί μὲ τὸ μοντερνισμό.)

Τὰ *Ποιήματα* τοῦ Ἡβοῦ Δελφοῦ. (Γνώση τῆς τέχνης τέλεια. Τέχνη σοβαρή, αὐστηρή. Ὁ Ἡβὸς Δελφὸς μὲ τὰ ποιήματα του αὐτὰ ἀνεβαίνει μονομιᾶς στήν πρώτη γραμμὴ, πλάι στὸν Πορφύρα καί πλάι στὸν Ἐμπειρικο πούχε γράψῃ τὰ «Τραγούδια τοῦ Αἰγαίου».)

Τοὺς *Ὁραματισμούς τοῦ Ἐωσφόρου* τοῦ Γλαύκου Ἀλιθέροη (...Ποίηση γερῆ κ' εὐγενική· Θυμίζει τοὺς καλύτερους γάλλους παρασσιέν).

Ἄπ' τὰ ρομάντσα ἀναφέρει:

Τήν «*Ἰσαβέλλα*» τοῦ Ξενόπουλου μὲ πολλὰ παινέματα γιά τὸ συγγραφέα τῆς, ὅπως πάντα.

Κι ἀπὸ κεῖ περνάει στὸν «*Κόκκινο Τράγο*» τοῦ Παρορίτη, μὲ τοῦτα τὰ λόγια.

—Ὁ Ξενόπουλος ἀποφεύγει μέσα στό ἔργο του τὴν κοινωνιολογία πού ἀντίθετα δδηγάζει τὸν Παρορίτη σὲ μερικὲς γενικότητες (Généralisations). Αὐτὸ εἶναι πού φέρνει στὸν «Κόκκινο Τράγο» κάποιαν ἔλλειψη ἐνότητας. Τὴν παραβλέπει ὅμως κανεὶς ἅμα συλλογιστεῖ πὼς ὁ εὐγενικὸς συγγραφέας ζήτησε νά βάλει μέσα στό ρομάντσο του ἀτόφια τὴν ἀθηναϊκὴ κοινωνία, ὅπως εἶτανε στήν ἐποχὴ τοῦ τελευταίου ἀποκλεισμοῦ, μὲ ὅλα τῆς τὰ κατακάθια, τίς σαπίλες καί τίς προστυχίες τῆς, (Μαρίνος) μὰ καί μὲ τίς εὐγενικὲς ἀναλαμπές τῆς (Μηλίτσα). Κομμουνιστὴς ἀπὸ πεποίθησι ὁ κ. Παρορίτης κατάφερε νά μᾶς δώσει ὅλοζῶντανες τίς δυνατὲς μὸρφὲς τοῦ ρομάντσου του. Καί, γενικά, ἔγραψε ἕνα βιβλίο γεμάτο δύναμη καί πού εἶνε ἄξιο νά συγκινηθεῖ.

Τὸ «*Ὁνειρο πού δὲν τελειώνει*» τοῦ Βουτυρά. (... Ὅσο πάει,

ἐπιβάλλεται ὡς μαίτρο ταῦ ρεαλιστικοῦ δηγήματος τῆς ρούσσεικης σχολῆς).

Στὸ Memento τέλος γράφει :

... Ἀπὸ τὴν *Κριτικὴ* ἀξιζει νὰ διαβάσει κανεὶς τὴ δυνατὴ μελέτη τοῦ Παπαδήμα γιὰ τὸ Νεοελ. θέατρο.

Στὴν «*Πινακοθήκη*» καίτι σχόλια σοφὰ τοῦ Δὲ Βιάζη γιὰ τὸν Ἐθνικὸ ὕμνο.

Καὶ στὸ «*Νουμάς*» καίτι συγκινητικὰς λυρικὰς πρόζες τοῦ Πάνου Ταγκόπουλου, ποὺ ἔχει τὴν τέχνη, γράφοντας ἕνα εἶδος λογοτεχνικὸ πού τῷχει λαμπρύνει μὲ τὸν ὄγκο του ἕνας Ψυχίτης, νὰ διατηρεῖ ὅλη του τὴν προσωπικότητα.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Δημ. Γρ. Βερναρδάκης «ΨΑΠΦΑ» Ἐκδότης I. Ν. Σιδέρης.
Ἄθῆνα 1924.

Ὁ παλιὸς συνεργάτης τοῦ «Νουμάς» κ. Δημήτριος Γρ. Βερναρδάκης συγκέντρωσε τὴν ποιητικὴν του ἐργασία— πρωτότυπα καὶ μεταφράσματα—σ' ἕνα τόμο μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Ψάπφα». Οἱ στίχοι του ἔχουν πολλὴ ζωντανία, καὶ χρῶμα καθάριο Ἰωνικόν. Ὁ Μυτηληνίδης ποιητὴς στὰ ἐρωτικά του δεκατετράστιχα, μᾶς δείχνει τὸ μεθῆσι τῆς ἀγάπης σὰν «ἀνάσρη μοσκοβολιῶν ἀγγελικῶν ὄνείρων». Ὁ δρόμος τοῦ ἔρωτα, τοῦ αἰσταντικοῦ ἔρωτα, γεμάτος ἀνοιξιὰτικα λουλούδια, μῦθα ἀπριλιάτικα, δίχως κανένα σύγνεφο μπόρας ἢ πίκρας παράπονα.

Ἔμεινε μόνο τὸ φίλι, στ' ἀπόσκια ἑνὸς ὄνειρου,

Σὰ θύμηση ἀπὸ λούλουδα σὲ χειμωνιάτικη ὥρα.

Πέρα στὸ γαλανὸ νησι ποὺ τὸ φλογίζει ἡ ἀγάπη

Μοῦ χάρισεν ἡ δροσαυγὴ τὴν ἀνθιὴν ὀμορφιά σου.

Οἱ λυρικὰς ζωγραφικὰς μᾶς τραβοῦνε τὴν προσοχήν, κ' ἕνα ποιητικὸν ἀγέρι μᾶς συνελαίρει καὶ μᾶς φέρνει σὲ κόσμους ὄνειρομένους.

Μὰ ὁ ποιητὴς ξαίρει νὰ ζωντανεύῃ ἀκόμα καὶ τοὺς παλιούς, τοὺς ἀρχαίους λυρικοὺς ποιητὰς τῆς Ἰωνίας. Ὅτι ἔχει μεταφράσει ἀπὸ τὰ τραγούδια τῆς Σαπφῶς, τοῦ Ἀλκαίου, τοῦ Ξενοφάνη, τοῦ Καλλίνου, τοῦ Μιμνέρμου, τοῦ Ἴωνα, Μουσαίου, εἶναι ἀποδωμένο στὴ γλῶσσα μας τὴ δημοτικὴν, μὲ τὴν πιὸ ζωντανὴν ἔκφραση. Τὸ «Τραγούδι τῆς Ἀνοιξῆς» τοῦ Μελέαγρου, εἶναι ἕνα καθαυτὸ ἀριστούργημα ποὺ δείχνει πὺς ἡ νεώτερη δημοτικὴ μας ποίηση, δὲ στέκεται μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀρχαία ποιητικὴν ψυχὴν.

Δ. Ι. Κ. ΨΑΛΜΟΙ

Όταν ἐδῶ και 21 χρόνια γιά πρώτη φορά στήν Ἑλλάδα ὁ Ἀλέξανδρος Πάλλης καταπιάστηκε νά μεταφράσει τὸ κατὰ Ματθαῖο Εὐαγγέλιο στή δημοτική γλῶσσα, ὁ κόσμος βουτημένος στήν πρόληψη και καταδημαγωγημένος ἀπὸ κείνους πού τὴ γνώση τὴν θέλουνε μονοπώλιο γιά τὸν ἑαυτὸ τους, σηκώθηκε νά τὸν κίψει και παρολίγο νά ἔχουμε και ἐπανάσταση.

Ὁ κ. Δ. Ι. Κ. πού δοκιμάζει σήμερα πάνω στὸ ἌΖ ψαλμὸ τὴν ἴδια τολμηρὴ ἀπόπειρα ἂν και ὄχι σὲ τόσο ριζοσπαστική γλῶσσα, στάθηκε πιὸ τυχερός, ἀφοῦ τὸ μικρὸ του βιβλιαράκι κατῶρθωσε νά περάσει χωρὶς νά γεννήσει σὲ κανένα τὴν ὑπόνοια τῶν περιφημῶν ξένων «δακτύλων» και τῶν Ρωσσοικῶν ρουβλίων πού τρομοκρατούσανε μιὰ φορά τὴν κοινὴ γνώμη. Βέβαια καμιὰ ἀμφιβολία πὼς ὄχι μόνο ὅλα τὰ ἱερά κείμενα μὰ και ὅλα τὰ ἔργα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς και Λατινικῆς φιλολογίας θά ἔπρεπε νά μεταφραστοῦνε στή δημοτικὴ γλῶσσα γιά νά γίνουνε ἀπόκτημα τοῦ πολλοῦ λαοῦ, ἂν ἀληθινὰ ἐνδιαφερόμαστε γιά τὴ μόρφωσή του. Τὸ ζήτημα μόνο εἶναι πὼς θά πετύχουμε μιὰ καλλιτεχνικὴ μετάφραση, τὴ στιγμή πού γνωρίζουμε πὼς μιὰ καλὴ μετάφραση ἰσοδυναμεῖ μ' ἓνα ἔργο δημιουργικὸ. Ἀπόφυγε τὸ σκόπελο αὐτὸ ὁ μεταφραστὴς τοῦ ἌΖ ψαλμοῦ; Δυστυχῶς ὁ κ. Δ. Ι. Κ. ἐνῶ εἶχε τὴν ἀγαθὴ ἐμπνευση δὲν εἶχε και τὸ ἀνάλογο θάρρος. Κι ὅπως δὲ θέλησε νά μᾶς ἀποκαλύψει ὀλίγωρο τὸνομά του, εἶσι ἀπόφυγε και νά βαδίσει τὸν ἴσιο δρόμο τῆς ἀληθινῆς γλώσσας και προτίμησε νά παρουσιάσῃ σὰ μαθητὴς τοῦ Ἑκπαιδευτικοῦ Ὀμῆλου. Μὰ ὅς εἶναι. Καὶ τὸ δεῖ βρέθηκέ ἓνας ἄνθρωπος — θεολόγος, καθὼς ἀκούμε— νά ἀποτολμήσει νά μεταφράσει ἱερὸ κείμενο ἔστω και στὴ μιχτὴ τοῦ κ. Γληνοῦ, εἶναι κι αὐτὸ κατιτὶ πού ἀξίζει νά τὸ ἐπαινέσουμε μὲ δὴλ μας τὴν καρδιά.

Κώστα Παρορίτη: «Τὸ Μεγάλο Παιδί», Β', ἔκδοση, Μὲ κριτικὸ σημείωμα τοῦ Κωστὴ Παλαμά, Ἀθήναι 1924.

Λέοντα Κοκκοῦλα: «Ἐνας - ἔνας... και ἄλλα διηγήματα», Ἐκδότης Γ. Βασιλείου, Ἀθήναι 1924.

Φ. Κόντογλου: «Βασάντα», Μὲ ζωγραφιὰς και πλουμίδια ἀπ' τὸ χέρι τοῦ συγγραφέα, Ἐκδότης Χρ. Γωνιάρης, Ἀθήναι 1924.

Σύλβιου: «Ματωμένα συντοίμια», Ἐλεγεία τῆς Σμύρνης, Ἀθήναι 1924.

Ἄπ. Μαρμελά: «Ἀπ'τὰ σκότη στὸ Φῶς», Μὲ πρόλογο ἀπὸ τὸν ποιητὴ, Ἀθήναι 1924.

Γ. Τσοικιλᾶ: «Ἀγροτικά», Δεκαοκτὼ ποιήματα, Μὲ εἰκόνες σχεδιασμένες ἀπὸ τὸ ζωγράφο Α. Χόροβιτς, Ἀθήναι 1924.

Φίνη Μιχαλόπουλου: «Ἐκινώντας πτόμα», Δράμα σὲ πέντε μέρη, Μῆρος πρῶτο: Angelica, Ἀθήναι 1924.

Σωτῆρη Σκίπη: «Προσφυγικοὶ Καημοί», Ποιήματα, Ἀθήναι 1924.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΣΟΦΙΑ ΚΕΝΤΑΥΡΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

Μέσα στὸν κυκεῶνα τῶν συναυλιῶν ποὺ κατακλύζουν τὴν καλλιτεχνικὴ κίνηση τοῦ τόπου μας σπανιώτατα ἀπολαμβάνουμε ἀληθινὰ μουσικὲς ἀποδόσεις ἀπὸ τοὺς διάφορους φηρμαρισμένους σολίστ, ἴσως, γιατί, ὅπως παντοῦ, ἔτσι κ' ἐδῶ, ἡ μουσικὴ παραξηγήθηκε στὴν οὐσία της καὶ στὸ σκοπὸ της, σὲ ἀντίστροφη ἀντίληψη ἀπὸ τὴν ὀρθή, γιατί παραβλέπεται τέλεια ὁ αἰσθητικὸς κ' ἐκπολιτιστικὸς σκοπὸς τῆς μουσικῆς συγκίνησης καὶ ἀντίθετα θεωροῦνται τὰ ἔξω-τερικά, τεχνικά μέσα τῆς ἔκφρασης, ὡς σκοπὸς τῆς τέχνης.

Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο οἱ ἐκτελεστὲς ἀποβλέπουν μόνον στὴν ἐπίδειξη ταχυδατυλουργικῆς δεξιότητιας, χωρὶς καμμιά προσπάθεια ἐρμηνεύιας καὶ ἀπόδοσης τῆς ποιητικῆς πνοῆς τῶν μουσικῶν ἔργων.

Εἰδικὰ στὸ τραγοῦδι ἡ τόσο συχνὰ παρατηρημένη ἔλλειψη αἰσθητικῆς ἀντίληψης ἀπὸ τοὺς ἐκτελεστὲς καὶ ἡ ἀποκλειστικὴ προσήλωσή τους στὴν ἔξω-τερικὴ, τυπικὴν ἐκτέλεση μαζὶ μὲ τις ἀντικαισθητικὲς, ὑστερικὲς κραυγῆς, ποὺ ἐνθουσιάζουν τὸ ἀνίδεο κοινὸ, μὲ τις ὁποῖες προσπαθοῦν οἱ τραγουδιστὲς νὰ ἀντικαταστήσουν τὴ μουσικὴ τους κενότητα, κατανοοῦν, νὰ κάμουν τὴ φωνητικὴ μουσικὴ, — τὴν κατ' ἐξοχὴν ἄμεση ἔκφραση τῶν ἐνδόμυχων ἀνθρώπινων διαθέσεων—ἀνούσια καὶ μηχανικὴ πεζολογία.

Ἐντελῶς ἀντίθετη στὴ συνηθισμένη, ρουτινιέρικη αὐτὴ μουσικὴ ἐκδήλωση, σάν μιὰ ἀπὸ τοὺς ἐξαιρετικὸς καλλιτεχνικοὺς τύπους τοῦ τραγοῦδιού, μᾶς παρουσιάστηκε ἡ Κα Σ. Κενταύρου Οἰκονομίδη μὲ τις δύο φετεινὲς της συναυλίαις : Τὴν α'. Ἱστορικὴ μὲ ἀποσπάσματα κλασσικῶν μελοδραμάτων Γερμανικῆς, Ἱταλικῆς καὶ Γαλλικῆς μουσικῆς καὶ τὴ δεύτερη ἀφιερωμένη ἀποκλειστικὰ στὴ μουσικὴ τοῦ Μότσαρτ, ποὺ εἰπώθησαν στὴ σάλα τοῦ Ὀδείου Ἀθηνῶν.

Τὸ αὐστηρὰ καλλιτεχνικὸ πρόγραμμα τῶν δυὸ αὐτῶν συναυλιῶν, ποὺ περιεῖχε ἔργα ἀνώτερης δημιουργίας μὲ κλασσικὴ ἀπλότητα μορφῆς ἀλλὰ βάθος καὶ δύναμη ποιητικῆς οὐσίας, χωρὶς διακομητικὰ πυροτεχνήματα, ποὺ ἀποδόθηκε μὲ σπάνια προσωπικὴ ἔκφραση ἑναρμονισμένη μὲ τὴν κλασσικὴ παράδοση, δέχισεν πρῶτ' ἀπ' ὅλα τὴν τάση τῆς κ. Οἰκονομίδη στὴν κλασσικὴ, στὴν οὐσιαστικὴ μουσικὴ.

Ἡ φωνὴ της—λυρικῆς σοπράνο—ὄχι μεγάλης ἔντασης, ἀλλ' ὅμως γλυκειὰ μὲ εὐγενικὸ τέμπρο, διαύγεια ἤχου, εὐστροφία καὶ μὲ τονικὴ ἀκρίβεια, ἀναδεικνύεται, κατὰ τὴν ἀντίληψή μου, σὲ συνθέσεις, ποὺ κλείνουν λεπτὲς κ' εὐγενικὲς ποιητικὲς διαθέσεις καὶ ἔτσι ἡ αἰθέρια μουσικὴ τοῦ Μότσαρτ τῆς ἔδωσε εὐκαιρία στὴν τελευταία συναυλία της, νὰ φανερώσῃ τὰ σημαντικὰ φωνητικὰ της χαρίσματα, ζωογονημένα ἀπὸ τὴν αὐθόρμητη μουσικότητα τοῦ τραγοῦδιού της.

Τὰ τραγοῦδια, τὰ ἀποσπάσματα μελοδραμάτων καὶ τὰ κονσερτιακά τοῦ

Μότσαρτ, που τραγούδησε σ' αυτή τή συναυλία έχουν τή χαρακτηριστική σφραγίδα τής μουσικής αυτής μεγαλοφυΐας : —που ή ειρωνική Μοίρα θέλησε να σβύσει τόσο πρόωρα, ακριβώς, όταν ξνοιωθε, να γιγαντώνη μέσα του ή δημιουργική του δύναμη και τὰ μεστωμένα, κεντρωμένα από τόν πόνο και τήν πίκρα τής ζωής, παράφορα φτερά του ζητούσαν, να τόν φέρουν σε άπάτητες κορφές — τόν αναβρυσμένον, παθητικόν τόνο, τή θερμή και τρυφερή διάθεση στον πλυστο τών θεμάτων, που διαχύνουν μιάν ατμόσφαιρα μυστικών και ασύλληπτων διαθέσεων, τήν εσωτερική ζωή μιās μεγάλης ψυχής, που άγκαλιάζει σ' έκστατική τρυφερότητα και καλωσύνη τή ζωή.

Ή έκτέλεση όλου τού προγράμματος από τήν κ. Κενταύρου—Οικονομίδη, άληθινά άριστοτεχνική, μās έκαμε, να επικοινωνήσουμε με τó μακρυνό και ξένο στη βάρβαρη, ύλιστική εποχή μας, εξάισιο κόσμο τής Μουσικής τού Μότσαρτ, που έξωντάνεψε και έσκόρπισε γύρω τήν αϊθήρια πνοή του τó ευγενικό της τραγούδι.

Περισσότερο άπ' όλα μās άρεσε ή έκτέλεση τών λυρικών τραγουδιών, αυτών τών ασύγκριτων άριστουργημάτων τής παγκόσμιας μουσικής, που σ' αυτά ό Μότσαρτ μέσα στην άπλή, άλλά άδρη και συμπυκνωτική τους φρόση ύποβάλλει με μιá πηγαία άμεσότητα τὰ λεπτότερα και ευγενικότερα συναισθήματα, σε μιá Χαϊνέϊκή βαθειά τρυφερότητα, άγγιζοντας υπερχόσιμες άναλαμπές ψυχικής άνάτασης. Επίσης έθαυμάσαμε τήν τεχνική και τονική ακρίβεια στις βαριασσόν του τελευταίου μέρους τού προγράμματος.

Γιά τó άκκομπανιόρισμα τής Δας Έλλης Γεράκη άξιζον πολύ έπαινετικά λόγια.

Ή διαλεχτή καλλιτέχνηδα τού πιάνου έκτός τής θαυμαστής ρυθμικότητας, τεχνικής ακρίβειας και άπόδοσης που συχνά μās έδωσε δείγματα, αυτή τή φορά μās φάνηκε, πώς παίζοντας Μότσαρτ είταν στο στοιχείο της.

Κλείνοντας τó σημείωμά μας θά ευχόμαστε, να μās δίδονται συχνότερα παρόμοιες καλλιτεχνικές μυσταγωγίες.

ΝΙΚΟΣ ΒΕΡΓΩΤΗΣ

ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΆΛΛΟΙ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

Άπό τὰ περιοδικά μονάχα ό «Νουμάς» κατώρθωσε να κερδίσει τó ρεκόρ τής μακροζωΐας κι όχι μόνο στην Έλλάδα μὰ και σ' αυτή άκόμη τήν Εύρώπη θεωρείται μιá από τις λογοτεχνικές επιθεωρήσεις με παρελθόν. Είναι δέ κάτι τι—για τόν τόπο μας μάλιστα—να ζήσει ένα περιοδικό είκοσι όλόκληρα χρόνια. Κι ό «Νουμάς» τάζησε, γιόρτασε τὰ είκοσάχρονά του και τραβά τώρα θαρραλέα για τὰ σαραντάχρονα με διευθυντή τó γυιό τού ίδρυτή του κ. Πάνο Ταγκόπουλο.

«ΝΕΑ ΕΦΗΜΕΡΙΣ» Κρήτης (1. 3. 924)

Η ΛΥΡΙΚΗ ΠΡΟΖΑ

ΚΑΙ Ο Κ. ΠΑΝΟΣ ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ λυρική πρόζα—τὸ διάμεσο αὐτὸ λογοτεχνικὸ εἶδος—ἔχει ἄπειρες φραστικές δυσχερείες, τέτοιες πού συχνά νά τή μεταβάλουμε σέ ἀδειανή ρητορεία ἢ σέ γρίφους, πού ποζάρουμε γιά συμβολικές ἐννοιες. Ὁ κ. Ταγκόπουλος ὅμως κατάφερε νά τὸ ὑποτάξῃ τὸνώνοντάς το μὲ τὸ δυναμογόνον στοιχεῖο τοῦ γνήσιου ποιητικοῦ τοῦ αἰσθήματος. Μὲ τὸ πρῶτό του βιβλίο «Πρόξες» (1915) μᾶς ἔδωκε ζηλευτά ἀνάγλυφα τέλειαι καλλιλογικῆς συνάρτησης, στὰ ὁποῖα κυριαρχεῖ ὁ ὀπτιμιστικὸς τόνος μιᾶς φωτόχαρης ζωῆς. Στὸ «Δουλοῦδια», «Ἐρωτες», «Ταξίδια» μέσα σὲ πολυκίνητες εἰκόνες, πού δὲν ἐξημενεύουν μόνο μιά στιγμιαία ψυχικὴ συγκίνηση, ἀλλ' ἔχουνε τὴν ἐνότητα τῆς ἰδεολογικῆς προδιάθεσης: τὴν αἰσιοδοξία, συναντᾶμε ἕναν κόσμον γνῶριμον διαγραφόμενον μὲ γερὰ καὶ ἀνεξίτηλα χρώματα. Νά γιὰ ποιούς λόγους ὁ κ. Τ. εἶναι ὁ ἀντιπροσωπευτικώτερος τεχνίτης τοῦ λογοτεχνικοῦ αὐτοῦ εἶδους. Ὁ πανθειμὸς του ἔχει μιάν ἀπολυτρωτικὴν ἀνάσα· κάθε πρόζα του σὲ κάνει νά καταλαμβάνεσαι ἀπὸ τὴ σφοδρὴ ἐπιθυμία τοῦ γυρισμοῦ στὴ φύση—ὀλάκαιρο τὸ βιβλίο του εἶναι ἕνας ἰσορροπημένος ὕμνος τῆς ὑπαίθριας ζωῆς. Ἔρχονται στιγμὲς πού οἱ ἀδρὲς γραμμὲς του νομιζεῖς ὅτι ἀποπέφτουνε τὴ μυροδιά τοῦ πεύκου καὶ τοῦ ἔλατου, θυμίζοντας ὅτι ὑπάρχει μακρὰ ἀπὸ τὴν τραγεῖα ὕλιστικὴ καὶ μαρμασιώδικη ζωὴ τῆς πόλης, μιά ἄλλη ἀληθινὴ, ἄνετη, ξεδιψαστικὴ, ἀνταποκρινόμενη περισσότερο σὸν ἀνθρώπινο ὄργανισμό, πού μπορεῖ νά ἀποκτηθῇ μ' ἕνα γερὸ καὶ ἀποφασιστικὸ χτύπημα, ἐνάντια σ' ὅλες ἐκεῖνες τίς τάχα ἀνάγκες πού δημιουργήσαμε οἱ ἐκφυλιστικοὶ ψευτοπολιτισμοί.

Νά γιὰ τὸ βιβλίο τοῦ κ. Τ. ἔχει μεγαλύτερη ἀξία ἀπὸ πολλὰ κοινωνικὰ ρομάντζα—γιὰτὶ ξυπνώντας τὸ φυσιολατρικὸ αἰσθημα τοῦ ἀναγνώστη τὸν ἀνυψώνει ἠθικά. Μεταφέρουμε λίγες γραμμὲς ἀπὸ τὴν πρόζα: «Τ' ὄνειρο τῆς χερσὸς ἀπολείπει», γιὰ νά ἀποδείξουμε πὺς τὸ χάρισμα τῆς εὐρυθμίας καὶ τῆς σαφήνειας δὲν τῶχει μόνο στὸ στίχο ὁ κ. Τ., ἀλλὰ καὶ στὴν πρόζα ἢ στὰ μπακ τῆς ὑποβλητικῆς του ἀπλότητος βρῖσκειται παντοῦ σὲ κάθε γραμμὴ του.

«Ὁ ἥλιος ἀστέρωνε τὸ βουνό, χρύσιζε τίς ξερὲς ἀγκαθιὲς καὶ χάιδευε τὴν πονεμένη ψυχὴ τοῦ Στρατολάτη, πού μόνος του, μοναχὸς του στὸ μεγάλο μεσημέρι, ἔβλεπε μὲ τὰ κλεισμένα του μάτια νά φτερουγίζονε γύρω του τόσα λαμπερόχρωμα ὄνειρα καὶ τόσες μεγάλες ἐλπίδες. Οἱ μεγάλες ἐλπίδες γιὰ τὴν τελειωτικὴ ἀπολύτρωση πετούσαν ε γύρω του σὰν φτερωτὰ ἔντομα τοῦ κάμπου, καὶ τίς ἄκουγε νά βουίζανε καὶ νὰν τοῦ λέε, πὺς πέρ' ἀπ' τὸ βουνὸ χαράζει μιά πολιτεία ἐδμερικὴ, μιά πολιτεία χερσὸς ἀπολείπει, μὲ χαρισάμενα δέντρα, λυγισμένα ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ὄρμιους καρπούς, καὶ μ' ἀνθισμένες λεῖμονιὲς, λευκὲς, σὰν τίς ξανθὲς καρθόνες στὴν ὄρα τῆς μεγάλης χαρᾶς». (Σελ. 87).

Ἀπὸ τίς γραμμὲς οὗτὲς βλέπει κανεὶς ὅτι ὁ τεχνίτης τους δὲν κνηγᾶει σπᾶνιες λέξεις γιὰ νά φαντάξῃ, δὲν προσχίξει μ' ἀγωνία νά κάνει—ὅπως πολλοὶ

ἄλλοι—διακόσμηση. Είναι ἀπέριττες και τὰ νοήματα που ἔχουνε μιὰ φυσική σειρά, μιὰ ἀπλότητα, που αἰχμαλωτίζει ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή τὸν ἀναγνώστη. Και γιὰ νὰ βάζη κανεὶς τὰ πράγματα στὴ θέση τους, βουλώνοντας τὰ στόματα τῶν στειρῶν, πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ ἀπροκάλυπτα και χωρὶς κανένα ἐνδοιασμό, ὅτι ὁ κ. Πάνος Ταγκόπουλος, εἶναι ὁ ἀντιπροσωπευτικώτερος τεχνίτης τῆς πράξης, ἀφοῦ τόσο συστηματικά τὴν καλλιέργησε και μὲ τέτοια μοναδική μαεστρία, ὥστε νὰ δώσῃ ζηλευτὰ ἀνάγλυφα τέλειαις καλλιλογικῆς συνάρτησης.

(«Κριτική» ἀριθ. 10.—30 Μαρτίου 1924).

A. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ

Ο,ΤΙ ΘΗΛΕΤΕ

— Στὸ ἐρχόμενο τεῦχος θὰ δημοσιέψουμε τὸ καινούριο δῆγμα τῆς κ. Ἰουλίας Χρ. Περασίη, τῆ «Στραβή», που εἶναι μιὰ ὀλοζώντανη ἀθηναϊκὴ ἡθογραφία, ἀπὸ κινέες που προνομιακά βγαίνουν ἀπὸ τὴν πένα της.

— Ἐπίσης θὰ δημοσιέψουμε ἓνα χαρακτηριστικὸ δῆγμα τῆς κ. Ἀθηνῶς Ν. Ταρσοῦλη, περὶ τραγούδια τοῦ Ψυχάρη, ἀπὸ τὰ τελευταῖα που μᾶς ἔστειλε, τὰ καινούρια του, ποιήματα τοῦ Καρθαίου, Γεώργου Σταυροπούλου, I. Οἰκονομίδη κ. ἄ, μεταφρασμένα τραγούδια και πρωτότυπα τοῦ διαλεκτοῦ συνεργάτη μας κ. Ν. Πετιμεζᾶ, καθὼς κ' ἔνα ἄγνωστο ὡς τὸ τώρα δῆγμα τοῦ Κνωὺτ Χάμισον.

— Γιὰ τὰ νέα βιβλία που μᾶς σταλθήκανε σωρὸ αὐτὴ τὴν ἐποχὴ στὰ Γραφεῖα μας, θὰ γράψουμε τὴ γνώμη μας σὲ κατοπινὰ τεύχη. Ἀναγγέλλουμε ἀπὸ σήμερα πὺς στὸ ἐρχόμενο θὰ κριθοῦνε τοῦ Σπιταλά ἡ δόκιμη μεταφραστικὴ ἐργασία πάνω στοὺς Λατίνους και Ἰταλοὺς ποιητῆς και τοῦ Στρατηγόπουλου ἡ ἀρκετὰ ποιητικὴ μετάφραση τοῦ «Μάνφρεντ».

— Περαιτικὴ γιὰ λίγες μέρες ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ἡ κ. Εἰρήνη Δειτρινοῦ, ἔδωσε στις 7 τοῦ Μάη τὸ δειλινὸ, μιὰ σημαντικὴ διάλεξη γιὰ τὸν Ποιητὴ τοῦ «Ὀρχου» Γεράσιμο Μαροκοῦ και τὴν Κερκυραϊκὴ Σχολή, στὴν ἐδῶ αἴθουσα τοῦ Ἑλλ. Ὀδείου.

Ἡ διάλεξή της ἀπλή, φωτεινὴ, μετρομένη, χωρὶς *σανσκριτικὲς ὑπεργηγῆνες θεωρίαις*, ἀκούστηκε μὲ πολλὴ εὐχαρίστηση ἀπ' ὅλο τὸ ἐκλεκτὸ ἀκροατήριον. Ἔκανε σὰ μιὰ δροσερὴ πνοὴ ἀπὸ τὸ σμαραγδοῖσι τοῦ Ἰονίου μέσα στὴν κριτικὴ Ἀθηναϊκὴ κῆψα. Μόνον εὐχαριστίαις, θᾶχε νὰ διαβιβάσει κανεὶς στὴν ἐγκριτικὴ Κερκυραία λογία.

— Ὁ Ποιητῆς κ. Ἀλέξανδρος Ἐμπειρικός, στὸ τεῦχος τοῦ Ἀπριλίου 1924 τῆς «Revue Bleue», δημοσιεύει ἀξιόλογο ἀρθρον γιὰ τὸ ποιητικὸ ἔργον τοῦ Κωστή Παλαμῶ.

— Ὁ ἴδιος ποιητῆς κ. Ἐμπειρικός ὕστερ' ἀπὸ τὰ «Poèmes d'Égée» ἔγραψε νέο ποιητικὸ ἔργον «Apollon et le Satyre», που βγήκε στὸ Παρίσι μὲ πρόλογον τοῦ κ. Ἐρνεστού Ρενώ.

— Τὸ πρῶτο τεύχος (Γενάρης—Φεβρῆρης 1924) ἐξαντλήθηκε. ἄλότηλα. Ὅσοι δὲν τὸ πήρανε παρακαλοῦνται νὰ περιμένουνε λίγο, γιατί ὁ νέος ἐκδότης τοῦ «Νουμά» κ. Γ. Ι. Βασιλείου λογαριάζει νὰν τὸ ξανατυπώσει τὸν ἄλλο μῆνα.

— Ὅσοι ἀπὸ τοὺς συντρομητῆς μας ἔχουνε νὰ λάβουνε καθυστερούμενα φύλλα ἀπὸ τὸν παρασπμένο Ἰούλιο 1923 ἴσαμε τὸ Δεκέβρη τῆς ἴδιας χρονιάς, κ' ἔχουν πληρώσει τὴν περσινή συντρομή τους, νὰν τὰ ζητοῦν ἀπὸ τὴν Ἑταιρεία «Τύπος» (δόδος Σταδίου 5, ἀπέναντι Σταύλων), ποὺ εἶναι υπεύθυνα νὰν τοὺς τὰ τὰ δώσει ἀφοῦ ἔχει εἰσπράξει τὴ συντρομή.

— Ὅσοι συντρομητῆς ἀπὸ δῶ, ἀπὸ τὶς Ἑπαρχίες κὶ ἀπὸ τὸ Ἐξωτερικὸ δὲν ἔχουν πληρώσει ἀκόμα τὴ συντρομή τους τοῦ 1924, παρακαλοῦνται νὰ τὴν πληρώσουνε, στέλνοντας στὸν ἐκδότη καὶ διαχειριστῆ τοῦ «Νουμά» κ. Γ. Ι. Βασιλείου (δόδος Σταδίου 42), ποὺ θὰν τοὺς δίνει καὶ τὴν ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξη.

ΠΑΝΟΥ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΓΥΡΙΣΜΑΤΑ ΣΤΟ ΞΕΦΩΤΟ
 (Ποιήματα)

Ἐκδότης *I. Ν. Σιδέρης*

ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ—ΕΡΩΤΕΣ—ΤΑΞΙΔΙΑ
 (Λυρικὲς Πρόξες)

Ἐκδότης *Μιχ. Ζηριάκης*

Τὸ καθένα τιμᾶται δραχ. 8 καὶ βρίσκεται στὰ κεντρικώτερα βιβλιοπωλεῖα.

ΒΑ. ΠΑΠΑΔΗΜΑ

“ΡΟΖΑ ΚΙ ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ,”

Ἐκδότης *I. Κολλάρος*. Τιμᾶται δραχ. 5.

ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΤΗ

“Ο ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΤΡΑΓΟΣ,”

(Ρομάντζο)

Δραχ. 12.50

ΤΟ «ΜΕΓΑΛΟ ΠΑΙΔΙ»

(Ρομάντζο)

Β'. Ἐκδοση. Μὲ κριτικὸ σημείωμα

τοῦ κ. **ΚΩΣΤΗ ΠΑΠΑΔΑ**

Ἐκδότης *Γ. Ι. Βασιλείου*

ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑ

Τὸ Δημοτ. Βρεφοκομείον Ἀθηνῶν διακηρύττει ὅτι : ἐκτίθεται εἰς ἐπαναληπτικὴν μειοδοτικὴν δημοπρασίαν, δοθείσης ἐλάσσονος προσφοράς, τὴν ἑνὴν τοῦ μηνὸς Μαρτίου ἐ. ἔ. ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὥραν 11 — 12 π. μ. ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Βρεφοκομείου (ὁδὸς Πειραιῶς) ἢ προμήθεια τοῦ ἀναγκαιοῦντος κατὰ τὸ ἔτος 1924 ἀγελαδινοῦ γάλακτος.

Ὅροι καὶ συμφωνίαι κατατεθειμένοι ἀπὸ τοῦδε παρὰ τῇ Διευθύνσει τοῦ Ἰδρύματος.

Ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων
Σ. ΠΑΤΗΣ

ΔΗΠΡΑΣΙΑΙ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων γνωστοποιεῖ ὅτι τὴν μὲν 11ην Μαρτίου 1924 ἐπαναλαμβάνονται ἐν τῷ Δημοτικῷ Καταστήματι αἱ δημοπρασίαι 1) δικαιώματος σφαγῆς, μὲ ἐλάχιστον ὄρον προσφοράς δραχμὰς 1,582,530, 2) ποτιστικῶν ὑδάτων Περισοῦ, 3) ἀποκομιδῆς αἱμάτων καὶ ἀπορριμμάτων, συμπληρωματικῆ, ὡς καὶ τοιαύτη διὰ τὸ οἰκονομικὸν ἔτος 1924—1925 καὶ 4) δοχείων βενζίνης, τὴν δὲ 13ην ἰδίῳ 1) κεράτων καὶ τριγῶν καὶ 2) ποτιστικῶν ὑδάτων Κηφισοῦ—Γιαννούλας, μὲ ἐλάχιστον ὄρον προσφοράς δραχ. 200,000 διὰ τὸ οἰκονομικὸν ἔτος 1924—1925, 3) ἐκποιήσεως φανοστατῶν φωταερίου πρὸς λεπτὰ 45 κατ' ὄκταν καὶ 4) ἐκμεταλλεύσεως αἵματος Δ. Σφαγείων πρὸς δραχ. 10,000 ἐτησίως διὰ τὴν περίοδον 1924—1930.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Μαρτίου 1924.

Ὁ Δήμαρχος
Σ. ΠΑΤΗΣ

ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων
διακηρύττει ὅτι,

ἐκτίθεται εἰς μειοδοτικὴν δημοπρασίαν κατὰ τὴν 13ην Μαρτίου 1924 ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὥραν 11—12 π. μ. ἐνώπιον τῆς δημοπρατικῆς ἐπιτροπῆς ἢ κατασκευῆ βάρθρου ἐκ φαιοῦ μαρμάρου πρὸς ἀναστήλωσιν τοῦ ἀγάλματος τοῦ Θησέως.

Σχετικαὶ πληροφορίες Τμήμα Ἀρχιτεκτονικόν.

Ὁ Δήμαρχος
Σ. ΠΑΤΗΣ

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Γνωστοποιεί ότι, την 18ην Μαρτίου ε. ε. εκτίθεται εις επαναληπτικήν δημοπρασίαν ή προμήθεια τών βιβλίων Διπλοτύπων εισπραξέως Δημοτικού φόρου και λοιπών εντύπων του Τμήματος τών Έμμέστων Φόρων, ως ή ύπ' αριθ. 3515 Διακήρυξις ήμών.

Έν Αθήναις τῇ 13 Μαρτίου 1924.

Ο Δήμαρχος
Σ. ΠΑΤΣΗΣ

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Γνωστοποιεί ότι, την 20ην Μαρτίου 1924 εις τὸ Δημοτικὸν Κατάστημα ἐπικληθήσεται ή δημοπρασία διὰ τὴν ἐνοικίασιν τῶν σταθμικῶν μετρικῶν δικαιωμάτων ἔτους 1924—1925 με ἐλάχιστον ὄρον προσφορᾶς δραχ. 566,500.

Έν Αθήναις τῇ 14 Μαρτίου 1924.

Ο Δήμαρχος
Σ. ΠΑΤΣΗΣ

ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑΙ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ

Ο Δήμαρχος Αθηναίων γνωστοποιεί ότι ἐπαναλαμβάνονται ἐν τῷ Δημοτικῷ Καταστήματι αἱ ἐξῆς δημοπρασίαι :

Τὴν 22 Μαρτίου 1924 ή ἐνοικίασις τῶν ποτιστικῶν ὑδάτων Πειραιῶς και ή ἐκποίησης δοχείων και βαρελιῶν βενζίνης πλειοδοτικαί, αἰμάτων και ἀπορριμάτων συμπληρωματικὴ μειοδοτικὴ. Τὴν 27 Μαρτίου 1924 ἐκποίησης τῆς ἐκ τῶν Ν. Δ. Σφαγείων ἐξαγομένης κόπρου, ἀποκομιδὴ αἰμάτων και ἀπορριμάτων διὰ τὸ οἰκονομικὸν ἔτος 1924—1925 και ἐκποίησης φανοστατῶν και βραχιόνων φανῶν φωταερίου με ἐλάχιστον ὄρον προσφορᾶς λεπτὰ 80 κατ' ἄκθν.

Έν Αθήναις τῇ 18 Μαρτίου 1924.

Ο Δήμαρχος
Σ. ΠΑΤΣΗΣ

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων γνωστοποιεῖ ὅτι τὴν 17ην Ἀπριλίου 1924 ἐπαναλαμβάνεται ἐν τῷ Δημοτικῷ Καταστήματι ἡ πλειοδοτικὴ δημοπρασία διὰ τὴν ἐκποίησιν τῶν φανοστατῶν καὶ βραχιόων φανῶν φωταερίου τῶν εὑρισκομένων εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὰ προάστεια Καλλιθέας καὶ Παλ. Φαλήρου μὲ ἐλάχιστον ὄρον προσφορᾶς δρ. 1.21 κατ' ἑκάστ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 19 Ἀπριλίου 1924.

Ὁ Δήμαρχος
Σ. ΠΑΤΣΗΣ

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

γνωστοποιεῖ ὅτι

δέχεται ἐνσφραγίστους προσφορᾶς μέχρι τῆς 10ης Ἀπριλίου ἐ. ἔ. διὰ τὴν προμήθειαν τριῶν καταβρεκτήρων αὐτοκινήτων, χωρητικότητος βυτίου τριῶν τόννων, καὶ ἑνὸς πιστωτικοῦ μηχανήματος, συμφώνως πρὸς τοὺς ὄρους τοὺς κατατεθειμένους παρὰ τῷ Γενικῷ Διευθυντῇ τῶν Τεχνικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Δήμου, ὧν οἱ βουλόμενοι δύνανται γὰρ λάβωσι γνῶσιν.

Αἱ προσφορᾶι ἐγχειρίζονται πρὸς τὸν Δήμαρχον ἢ τὸν Γενικὸν Γραμματέα τοῦ Δήμου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 21 Μαρτίου 1924.

Ὁ Δήμαρχος
Σ. ΠΑΤΣΗΣ

ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ

Ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων

γνωστοποιεῖ ὅτι,

τὴν 27 Μαρτίου 1924 ἐπαναλαμβάνεται ἐν τῷ Δημοτικῷ Καταστήματι ἡ πλειοδοτικὴ δημοπρασία διὰ τὴν ἐνοικίασιν τοῦ δικαιώματος τοῦ Δήμου λόγῳ σφαγῆς διὰ τὸ οἰκονομικὸν ἔτος 1924—1925 μὲ ἐλάχιστον ὄρον προσφορᾶς δραχ. 1,734,000

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24 Μαρτίου 1924.

Ὁ Δήμαρχος
Σ. ΠΑΤΣΗΣ

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Διακηρύττει ότι, δέχεται ένοφραγίστους προσφορές μέχρι τής 10 'Απριλίου έ. έ. δια τήν προμήθειαν τριών καταβρεκτήρων αυτοκινήτων χωρητικότητος βυτίου τριών τόννων, και ενός πισσωτικού μηχανήματος, συμφώνως προς τούς όρους τούς κατατεθειμένους παρά τῷ Γενικῷ Διευθυντῇ τῶν τεχνικῶν υπηρεσιῶν τοῦ δήμου, ὧν οἱ βουλόμενοι δύνανται νά λάβωσι γνώσιν.

Αἱ προσφοραὶ ἐγχειρίζονται πρὸς τὸν δήμαρχον ἢ τὸν γενικὸν γραμματέα τοῦ δήμου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 21 Μαρτίου 1924.

Ὁ Δήμαρχος
Σ. ΠΑΤΣΗΣ

ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑΙ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ

Ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων
γνωστοποιεῖ ὅτι

μὴ θεωρηθείσης ἱκανοποιητικῆς παρά τῆς Δημαρχικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς γενομένης προσφορᾶς δια τήν προμήθειαν ἑξακοσίων τόννων χυτοσιδηρῶν σωλήνων, κατὰ τήν μειοδοτικὴν δημοπρασίαν τῆς 20ῆς τρ. μηνὸς ἐπαναλαμβάνεται ἡ δημοπρασία αὕτη ὑπὸ τούς αὐτοὺς ὅρους τὴν 3ην Ἀπριλίου έ. έ. ἡμέραν Πέμπτην ἐν τῷ Δημαρχικῷ Καταστήματι τὴν 12 μ. ὥραν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27 Μαρτίου 1924.

Ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων
Σ. ΠΑΤΣΗΣ

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Ἰπενθυμίζομεν ὅτι τὴν 16 Ἀπριλίου έ. έ. λήγει ἀνευ ἀναβολῆς ἡ προθεσμία δια τήν ὑποβολὴν προσφορῶν δια τήν προμήθειαν τριῶν αυτοκινήτων καταβρεκτήρων καὶ ποτιστικῶν μηχανημάτων.

Ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων
ΣΠΥΡΟΣ Α. ΠΑΤΣΗΣ

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ ΜΕΧΡΙ ΔΡ. 25,000

Ἐπὶ τόκῳ $4\frac{1}{2}\%$

ΑΠΗΛΛΑΓΜΕΝΟΝ ΠΑΝΤΟΣ ΦΟΡΟΥ

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΕΝ ΓΕΝΕΙ

ἐπὶ τόκῳ 4% , 5% , 6% .

ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Πανεπιστημίου 26. — Τηλέφ. 139.

Κεφάλαιον καταβεβλημ. 5.000.000,—

Ἀποθεματικά κλπ. 1.651.760,39

Πάσης φύσεως Τραπεζικαὶ ἔργασίαι

Ἄγορά καὶ πώλησις συναλλάγματος.

Ἄγορά καὶ πώλησις χρεωγράφων.

Ἐκτελωνισμοί. Ἀποθηκεύσεις.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

$4\frac{1}{2}\%$, 5% , 6% .

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

— ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1893 —

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ (ΕΞ ΟΛΟΚΛΗΡΟΥ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ) ΔΡ. 48.000.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: Ἐν Ἑλλάδι εἰς ὅλας τὰς πόλεις.— Ἐν Κων/πόλει Γαλατᾶς, Πέραν, Σταμπούλ.— Ἐν Αἰγύπτῳ Ἀλεξάνδρεια, Κάϊρον, Πόρτ-Σαΐδ.— Ἐν Κύπρῳ Λεμεσός, Λευκωσία.— Ἐν Ἀγγλίᾳ Λονδίνον, Μάντσεστερ.

ΔΙΟΙΚ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ: Ἴ Κουντουριώτης (Πρόεδρος).— Ἄ. Ζοφρέ (Ἀντιπρόεδρ.) Γ. Ἀβέρωφ (Ἀντιπρόεδρος).— Ἴ. Μπουνιέ (Ἐντεταλμένος Σύμβουλος).— Μ. Λάσκαρης (Ἐντεταλμ. Σύμβουλος ἐν Αἰγύπτῳ).— Α. Μπονζόν (Σύμβουλος τῆς Παρισινῆς Ἐνώσεως).— Π. Καραπάνος (Εἰσοδηματίας).— Σ. Εὐγενίδης (Τραπεζίτης).— Κ. Νικολαΐδης.— Βαρῶνος Α. Δέ Νεφλιζ (Σύμβουλος τῆς Παρισινῆς Ἐνώσεως).— Ἴ Πολίτης (Εἰσοδηματίας).— Ἐμμ. Ροδοκανάκης (Τραπεζίτης).— Λ. Ζαρίφης (Τραπεζίτης).— Κ. Ι. Αερούγκ.— ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Ἴ. Ἠλιάσκος.— Ἐπιτροπὴ Παρισίων: Ζοφρέ. Μπονζόν, Δέ Νεφλιζ, Βερούγκ.

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

42 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 42

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΙ

1. Ρώσσελ Β.	<i>Προβλήματα Φιλοσοφίας</i>	Δρ. 10.—
2. Λομπρόζο Κ.	<i>Ὁ Μεγαλοφυής Τόμ. Α'.</i>	» 12.50
3. » »	<i>Ὁ Μεγαλοφυής Τόμ. Β'.</i>	» 12.50
4. Λαφάργκ Π.	<i>Ἡ ἐξέλιξις τῆς ἰδιοκτησίας</i>	» 7.50
5. Ρενάν Ἐρ.	<i>Ἀπόστολος Παῦλος, Τόμ. Α'.</i>	» 10.—
6. » »	» » Τόμ. Β'.	» 15.—
7. Λούμποκ Γ.	<i>Αἱ ἀπολαύσεις τῆς Ζωῆς</i>	» 10.—
8. Brandès Γ.	<i>Φρειδερίκος Νίτσε</i>	» 7.50
9. Radruch Γ.	<i>Φιλοσοφία τοῦ Δικαίου</i>	» 12.50
10. Νερδάου Μ.	<i>Τὰ κατὰ συνθήκην ψεύδη</i>	» 20.—
11. Κάουτακ Κ.	<i>Ἠθικὴ καὶ ἕλιστικὴ ἀντίληψις τῆς Ἱστορίας</i>	» 12.50
12. Θόμφων Ἀρθ.	<i>Εἰσαγωγή εἰς τὴν Ἐπιστήμην</i>	» 12.50
13. Ραϊτσανστάϊν Φρ.	<i>Ὁ ἔρωσ διὰ μέσου τῶν αἰώνων</i>	10.—
14. Λούμποκ Ι.	<i>Πῶς νὰ ζῆτε</i>	» 12.50
15. Inggnieros Ι.	<i>Ἡ Ὑπόκρισις εἰς τὸν Ἀγῶνα τῆς ζωῆς</i>	» 12.50
16. Ἀριστοτέλους	<i>Πολιτικῶν τὸ Γ'.</i>	» 7.50
17. Ρουσσώ.	<i>Κοινωνικὸν Συμβόλαιον</i>	» 10.—
18. Ριμπώ	<i>Φιλοσοφία Σοπενάουερ</i>	» 10.—
19. Νίτσε	<i>Ζαρατούστρας</i>	»
20. Κορδάτου Ι.	<i>Κοινωνικὴ Σημασία τῆς Ἑλλη- νικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821</i>	» 12.50
21. Κάρλαϋλ	<i>Οἱ Ἥρωες</i>	»
22. Pater W.	<i>Ἡ Ἐποχὴ τῆς Ἀναγεννήσεως</i>	»